

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

**(матеріали Державного агентства України з інвестицій та інновацій
до парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку
України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»)**

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ У 2008 РОЦІ

За даними Держкомстату України* у 2008 році інноваційною діяльністю займалося 1397 підприємств, або 13,0 % від їхньої загальної кількості (табл. 1). Ці підприємства випродажували інноваційну продукцію, нову як для ринку, так і для самого підприємства. Зокрема, 2,5 % підприємств витрачали кошти на внутрішні НДР, 1,4 % – на зовнішні, 1,0 % – на придбання нових технологій та 7,6 % – на придбання машин, обладнання, установок та капітальні витрати, пов'язані з упровадженням інновацій.

Таблиця 1

Інноваційна активність промислових підприємств за напрямками проведених інновацій у 2008 р.

	Усього	У % до загальної кількості промислових підприємств
Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	1397	13,0
з них витрачали кошти за напрямками інноваційної діяльності:		
внутрішні НДР	267	2,5
зовнішні НДР	152	1,4
придбання нових технологій	107	1,0
придбання машин, обладнання, установок, інших основних засобів та капітальні витрати, пов'язані з упровадженням інновацій	813	7,6

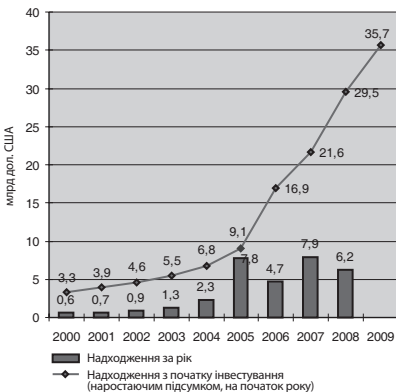

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну за 2000–2008 рр.

У 2008 році обсяги витрат на інноваційну діяльність склали 11,99 млрд грн, що на 11 % більше, ніж у 2007 р. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності, як і в попередні роки, були власні кошти суб'єктів господарювання – 7,3 млрд грн, що складає 60,6 % від загального обсягу фінансування (рис. 1). Зросла частка кредитування інноваційної діяльності з 18,5 % у 2007 році до 33,7 % у 2008 р.

* Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Упродовж 2008 року 1160 промислових підприємств займалися впровадженням інновації, що склало 10,8 % від загальної кількості промислових підприємств (табл. 2). Із цих підприємств проводили комплексну механізацію та автоматизацію виробництва – 813 (7,6 %), упроваджували нові технологічні процеси – 582 (5,4 %), освоювали виробництво інноваційних видів продукції – 667 (6,2 %).

Таблиця 2

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, за регіонами у 2008 році

	Усього	У % до загальної кількості промислових підприємств
Усього	1160	10,8
з них:		
проводили комплексну механізацію та автоматизацію виробництва (витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення)	813	7,6
упроваджували нові технологічні процеси	582	5,4
з них:		
маловідходні, ресурсозберігаючі та безвідходні	280	2,6
освоювали виробництво інноваційних видів продукції	667	6,2
з них:		
нових видів техніки	201	1,9

Найбільша кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації у 2008 р. розташована в м. Київ – 140 (12,1 %), Харківській – 97 (8,3 %), Донецькій – 75 (6,4 %) та Івано-Франківській – 73 (6,3 %) областях (рис. 2).

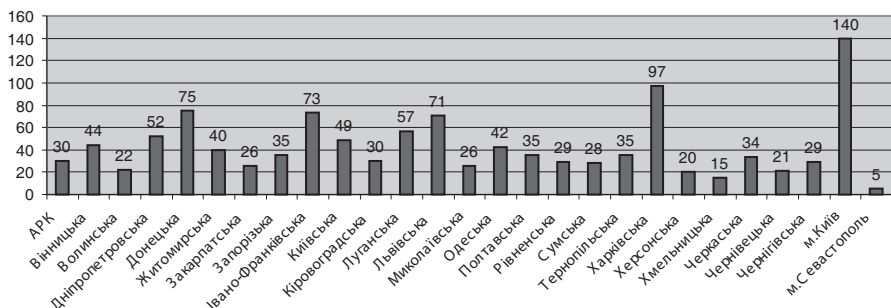

Рис. 2. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, за регіонами у 2008 р.

За видами економічної діяльності у 2008 р. найбільша кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, припадає на переробну промисловість — 1113 (95,9 % від загальної кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації), зокрема в галузі машинобудування — 354 (30,5 %), у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів — 261 (22,5 %), хімічній та нафтохімічній промисловості — 136 (11,7 %).

Упродовж 2008 року на промислових підприємствах упроваджено 1647 технологічних процесів, з яких 680 — маловідходних, ресурсозберігаючих та безвідходних. Освоєно виробництво 2446 інноваційних видів продукції, з яких 758 нових видів техніки.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2008 році склав 45,8 млрд грн, або 5,9 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції. При цьому, питома вага продукції, що була новою для ринку, склала 32,1 %, питома вага продукції, що була новою тільки для підприємства, — 67,9 %. Найбільший обсяг реалізованої інноваційної продукції припадає на галузь машинобудування — 17,8 млрд грн, що складає 16,8 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції, целюлозно-паперове виробництво та видавничу діяльність — 15,1 млрд грн (10,9 %), металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів — 16,3 млрд грн (8,4 %).

Упродовж 2008 року 341 підприємство реалізувало свою інноваційну продукцію за межі України на загальну суму 23,6 млрд грн (51,6 % від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції). Найактивнішими за обсягами реалізованої за кордон інноваційної продукції були Луганська (9,1 млрд грн), Запорізька (4,5 млрд грн) та Донецька області (4,4 млрд грн). У 2008 році у 8 регіонах частка реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції перевищувала середній рівень по Україні — 51,6 %. Найбільшим цей показник був у Запорізькій області — 84,6 %.

За підсумками 2008 року найбільше було реалізовано інноваційної продукції за межі України підприємствами з виробництва готових металевих виробів — на суму 12,9 млрд грн. У машинобудуванні такий обсяг склав 8,2 млрд грн, у хімічній та нафтохімічній промисловості — 952,4 млн грн, у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів — 8,1 млн грн.

Протягом 2008 року активність вітчизняних винахідників та авторів промислових зразків і корисних моделей залишалася стабільно високою — до Державного департаменту інтелектуальної власності було подано понад 50 тисяч заявок на об'єкти промислової власності. Загальна кількість заявок на винаходи та корисні моделі зросла на 8,6 % (9,6 тис.заявок), на промислові зразки — на 51 % (понад 2,3 тис. заявок).

У 2008 році видано майже 331,1 тис. охоронних документів, серед яких 90 тис. — патенти на винаходи, 38,3 тис. патенти на корисні моделі, майже 18,1 тис. патентів на промислові зразки. Тобто кількість заявок на об'єкти промислової власності проти відповідного періоду 2007 року зросла більш ніж на 22 %.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ЩОДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У 2008 РОЦІ

**(За матеріалами Міністерства економіки України
«Інформація про стан виконання програми діяльності
Кабінету Міністрів України «Український прорив: для людей,
а не політиків»)**

У напрямі підвищення ролі науки в розвитку сучасного суспільства:

- прийнято підготовлений Урядом Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з питань інтелектуальної власності в частині виконання вимог, пов'язаних зі вступом України до СОТ» (від 10.04.2008 № 254–VI), метою якого є приведення законодавства з питань правової охорони інтелектуальної власності у відповідність до вимог Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS);
- прийнято підготовлений Урядом Закон України «Про ратифікацію Заяви про членство України в Міжнародній європейській інноваційній науково-технічній програмі «EUREKA» (від 01.10.2008 № 610–VI), що сприятиме інтеграції України у європейський науково-технічний простір та просуванню українських технологій на європейський ринок;
- розроблено та подано на розгляд Верховної Ради законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про науково-технічну інформацію» (реєстр. № 3303 від 20.10.2008) з метою підвищення рівня якості інформаційних послуг, об'єднання основних суб'єктів створення інформаційних ресурсів у національну систему науково-технічної інформації;

- розроблено та подано на розгляд Верховної Ради законопроект «Про внесення змін до закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (реєстр. № 3015 від 25.07.2008) щодо удосконалення системи фінансового забезпечення наукової та науково-технічної діяльності.

З метою реалізації положень Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»:

- затверджено мінімальні ставки винагороди авторам технологій і особам, які здійснюють їх трансфер (постанова Кабінету Міністрів від 04.06.2008 № 520), що спрямовано на захист прав авторів технологій та осіб, які здійснюють їх трансфер, та сприятиме розвитку цивілізованого ринку трансферу технологій, інноваційних продуктів, товарів і послуг в Україні;

- прийнято рішення про передачу МОН повноважень на затвердження порядку ведення Державного реєстру договорів про трансфер технологій (розпорядження Кабінету Міністрів від 06.02.2008 № 252);

- затверджено Порядок державної реєстрації договорів про трансфер технологій та ведення Державного реєстру договорів про трансфер технологій (наказ МОН від 14.05.2008 № 409), що сприятиме систематизації та уніфікації інформації щодо трансферу технологій, моніторингу стану науково-технічного та інтелектуального потенціалу України;

- при Кабінеті Міністрів України створено Науково-експертну колегію з проблем соціально-економічного розвитку (постанова Кабінету Міністрів від 26.03.2008 № 234);

- до складу колегій (науково-технічних рад) міністерств, інших центральних органів виконавчої влади включено провідних вчених Національної академії наук;

- призначено 71 грант молодим ученим для підтримки наукових досліджень (розпорядження Президента України від 26.06.2008 № 207/2008-рп);

- прийнято рішення про збільшення утричі щомісячного розміру стипендій Президента України та Кабінету Міністрів для молодих учених з 01.01.2009 (постанова Кабінету Міністрів від 27.08.2008 № 757);

- здійснено включення Української науково-освітньої телекомунікаційної мережі «УРАН» з Європейською мережею GEANT, що дозволило підвищити рівень інформаційного забезпечення вітчизняних університетів та науково-освітніх установ. Електронними ресурсами відомих сві-

тових бібліотек та наукових видавництв користуються 78 університетів та науково-освітніх установ України;

- оновлено склад Громадської ради з питань науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності: до неї увійшли представники провідних громадських наукових організацій та асоціацій України, що дало змогу активізувати державно-громадське партнерство у сфері науки;

- затверджено процедуру видачі дозволу на ввезення на митну територію України незареєстрованих генетично модифікованих організмів для науково-дослідних цілей або державних апробацій (випробувань) (постанова Кабінету Міністрів від 20.08.2008 № 734);

- затверджено тимчасові критерії для визначення рівня ризику при роботі з генетично модифікованими організмами (постанова Кабінету Міністрів від 16.10.2008 № 992);

- відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 20.08.2008 № 713, спрямованої на посилення відповідальності державних замовників за впровадження результатів наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт, що виконувалися з використанням бюджетних коштів, розроблено порядок моніторингу впровадження наукової (науково-технічної) продукції;

- постановою Кабінету Міністрів від 14.05.2008 № 458 передбачено, що залучення позабюджетних коштів до фінансування наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт має розпочинатися при підготовці пропозицій для участі у конкурсному відборі виконавців замовлення щодо виконання зазначених робіт;

- виконано 2 проекти у рамках Державної цільової науково-технічної і соціальної програми «Наука в університетах» на 2008–2012 роки: напрацьовано моделі науково-навчального центру як нової структури для сприяння інтеграційним процесам освіти і науки; створено 5 центрів колективного користування науковим обладнанням у різних регіонах України.

У напрямі **підвищення рівня наукового забезпечення діяльності галузей та інноваційної активності промислових підприємств** Верховною Радою прийнято Закони України:

- «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Європейським космічним агентством щодо співробітництва у використанні космічного простору в мирних цілях» (від 30.10.2008 № 633–VI);

- «Про приєднання України до Страсбурзької угоди про Міжнародну патентну класифікацію» (від 17.12.2008 № 683–VI);
- «Про приєднання України до Локарнської угоди про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків» (від 17.12.2008 № 684–VI);
- щодо ратифікації Рамкової угоди між Урядом України та Урядом США про співробітництво в дослідженні та використанні космічного простору в мирних цілях (від 17.12.2008 № 681–VI);
- «Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2008–2012 роки» (від 30.09.2008 № 608–VI), метою якої є забезпечення розвитку та ефективного використання космічного потенціалу України для вирішення нагальних питань сталого розвитку, безпеки, упровадження високих технологій та підвищення рівня науки і освіти;
- розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (реєстр. № 2502 від 16.05.2008), спрямований на забезпечення концентрації інтелектуальних та фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках інноваційного розвитку для забезпечення випуску високотехнологічної наукоємної продукції;
- розроблено проект Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації про співробітництво в галузі використання і розвитку російської глобальної навігаційної супутникової системи ГЛО-НАСС;
- виконано в запланованому обсязі роботи з підготовки виробництва та проведення наземного експериментального відпрацювання вузлів, агрегатів і систем ракети космічного призначення «Циклон-4» (агрегати автоматики, проведена серія вогневих випробувань 3-х двигунів III ступеня РД 861К ракети нової розробки), відкориговано конструкторську документацію на вузли і агрегати ракетносія «Циклон-4» за результатами їх наземного експериментального відпрацювання та макетування, розроблено програмно-методичну документацію до наземного експериментального відпрацювання;
- створена і введена в дослідну експлуатацію Система контролю і аналізу космічної обстановки, яка утворена на базі національних засобів спостереження космічного простору;

- упродовж року забезпечено виготовлення, поставку замовникам та взято участь у 8 пусках ракет-носіїв, що виготовлені в Україні, зокрема, 1 пуск ракетносія «Зеніт 3SLB», 5 пусків — «Зеніт-3SL» та 2 пуски — «Дніпро», якими виведено на орбіти 12 космічних апаратів;

- створено діючий фрагмент системи координатно-часового та навігаційного забезпечення України з використанням інформації глобальних навігаційних супутникових систем у складі 8 постійно діючих контрольно-корегувальних станцій (3 введені в дію у 2008 році). Система забезпечує інформацією споживачів на 2/3 території України.

Заохочення інноваційної активності

У напрямі *розвитку виробництва високотехнологічної продукції на інноваційній основі* відповідними постановами Кабінету Міністрів затверджено:

- Державну цільову науково-технічну програму «Розробка і впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі» (від 09.07.2008 № 632), метою якої є розроблення та організація виробництва джерел світла нового покоління для суттєвого зменшення витрат електроенергії, підвищення його якості, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища;

- Державну цільову економічну програму «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки (від 14.05.2008 № 447), метою якої є створення в Україні інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити ефективне використання вітчизняного науково-технічного потенціалу, підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності національної економіки;

- Державну цільову програму розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки на 2009–2011 рр. (від 07.05.2008 № 439);

- розроблено та подано на розгляд Верховної Ради законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність» (реєстр. № 3337 від 06.11.2008) у частині визначення основних суб'єктів інноваційної інфраструктури, що надають послуги суб'єктам інноваційної діяльності;

- розроблено та подано на розгляд Верховної Ради законопроект «Про внесення зміни до статті 8 Закону України «Про спеціальний

режим інноваційної діяльності технологічних парків» (реєстр. № 3643 від 22.01.2009), спрямований на створення в рамках технологічних парків інноваційних структур, які будуть надавати послуги учасникам технологічних парків та іншим суб'єктам інноваційної діяльності з розробки та реалізації інновацій;

- здійснено державну реєстрацію технологічного парку «Машинобудівні технології»; п'яти проектів технологічних парків («Яворів», «Київська політехніка», «Вуглемаш», «Інститут монокристалів», «Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона») та інноваційного проекту (виконавець ТОВ «ДІКО», м. Київ);

- визначено перелік з 27 критичних технологій за напрямом «енергетика та енергоефективність» за результатами виконання Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008–2012 роки;

- розроблено проекти концепцій Державної цільової науково-технічної програми розвитку нанотехнологій на 2009–2013 роки, Міждержавної українсько-російської науково-технічної програми розвитку основних напрямів співробітництва в галузі нанотехнологій на 2009–2015 роки та Державної цільової науково-технічної програми «Створення хіміко-металургійної галузі виробництва чистого кремнію на період 2009–2012 рр.»;

- розроблено проекти постанов Кабінету Міністрів: «Про затвердження Тимчасових критеріїв безпеки поводження з генетично модифікованими організмами у замкненій системі», «Про затвердження Порядку ліцензування генетично-інженерної діяльності у замкнених системах», «Про затвердження Порядку проведення моніторингу та здійснення контролю за реалізацією проектів технологічних парків»;

- урахувавши недостатнє фінансування наукових організацій, утворено 25 центрів колективного користування науковим обладнанням у різних регіонах України і розпочато їх укомплектування наукоємним обладнанням виробництва ВАТ «SELMІ».

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЦЕНТРАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

(За матеріалами, наданими міністерствами та відомствами)

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ІНВЕСТИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙ

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.03.08 № 423-р «Про схвалення пріоритетів діяльності центральних органів виконавчої влади на 2008 рік» та згідно Плану заходів, спрямованих на реалізацію пріоритетів діяльності центральних органів виконавчої влади у 2008 році, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.04.08 № 569-р, Держінвестицій у 2008 році забезпечувало реалізацію таких пріоритетів діяльності:

- розроблення Стратегії інноваційного розвитку України на 2008–2018 роки;
- розроблення та реалізація Концепції розвитку національної інноваційної системи;
- розбудова інституційної інфраструктури інноваційної діяльності;
- стимулювання інноваційної активності вітчизняних товаровиробників.

На виконання зазначених пріоритетів діяльності Агентством було здійснено такі заходи:

Розроблення Стратегії інноваційного розвитку України на 2008–2018 роки

Держінвестицій спільно з Державною установою «Інститут економіки та прогнозування» НАН України розроблено проект Стратегії інноваційного розвитку України на 2009–2018 роки та на період до 2039 року. Наприкінці 2008 року проект було направлено до НАН України для проведення консультацій щодо уточнення показників оцінки його реалізації та подальшого спільного опрацювання.

Стратегія може стати основою для реалізації комплексу заходів виходу України з фінансово-економічної кризи і є спрямована на розв'язання однієї з системних проблем, які стримують інноваційну діяльність в Україні, а саме: державне управління інноваційною діяльністю здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного

та інноваційного розвитку, вибудованого державного менеджменту її реалізації, послідовної та виваженої зовнішньої та внутрішньої економічної політики.

Реалізація Стратегії інноваційного розвитку України дасть змогу забезпечити системність та послідовність у проведенні державної інноваційної політики.

Розроблення Концепції розвитку національної інноваційної системи

На виконання Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України від 6 квітня 2006 року «Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України» від 11.07.06 № 606 Держінвестицій, у співпраці з іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади та Національною академією наук України, розроблено проект Концепції розвитку національної інноваційної системи.

Концепція розвитку національної інноваційної системи є документом, спрямованим на забезпечення створення в Україні конкурентоспроможного товару за рахунок ринкового підходу до організації інноваційної діяльності, переходу в державному управлінні інноваційною сферою від галузевих до функціональних засад, капіталізації інтелектуальної власності як механізму збільшення вартості основних фондів суб'єктів господарювання та стимулювання суспільства до розширеного відтворення інтелектуального капіталу нації.

Розбудова інституційної інфраструктури інноваційної діяльності

На виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України від 10.09.08 № 1179-р «Про внесення змін у план заходів щодо виконання Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 роки» та від 26.03.08 № 534-р «Про затвердження орієнтовного плану законопроектних робіт на 2008 рік» для забезпечення розвитку інститутів венчурного інвестування як однієї зі складових національної інноваційної системи, що виконує функцію підтримки розвитку новаторських технологічних компаній, розроблено проекти Законів України «Про венчурні фонди інноваційного розвитку» та про «Про венчурні інвестиційні компанії».

Законопроекти розроблено у відповідності до Законів України «Про інститути спільного інвестування (корпоративні та пайові інвестиційні фонди)» та «Про інноваційну діяльність».

У законопроектах ураховані рекомендації Європейської асоціації венчурного інвестування, директив ЄС щодо колективного та венчурного інвестування, а саме: Директива 85/611/ЄС від 20 грудня 1985 року про узгодження положень нормативних актів, що стосуються діяльності установ за наданням послуг у сфері колективного інвестування в цінні папери, що вільно обертаються на ринку («Директива про UCITS»); Директива 2004/39/ЄС від 21 квітня 2004 року про ринки фінансових інструментів.

Прийняття нових Законів України «Про венчурні фонди інноваційного розвитку» та «Про венчурні інвестиційні компанії» забезпечить реалізацію державної політики стимулювання інвестиційної діяльності та інноваційного розвитку шляхом залучення та ефективного використання коштів венчурних інвесторів.

Опрацюється питання створення пайового венчурного фонду інвестування інноваційної діяльності з участю Державної інноваційної фінансово-кредитної установи та ВАТ «Український банк реконструкції та розвитку».

Розвиток мережі регіональних центрів інноваційного розвитку

Триває робота щодо розвитку мережі регіональних центрів інноваційного розвитку Держінвестицій та їх представництв. Станом на 1 січня 2009 року функціонувало 13 утворених Держінвестицій регіональних центрів інноваційного розвитку (РЦІР). Ці центри були утворені з метою розбудови регіональної інноваційної інфраструктури та відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.05.07 № 255-р «Питання утворення регіональних центрів інноваційного розвитку».

Протягом 2008 року утворено 2 регіональні центри інноваційного розвитку: «Кримський регіональний центр інноваційного розвитку» та «Одеський регіональний центр інноваційного розвитку».

Також протягом 2008 року утворені як відокремлені підрозділи представництва регіональних центрів інноваційного розвитку в містах: Луганськ, Рівне, Житомир, Запоріжжя та Чернівці.

Регіональними центрами інноваційного розвитку протягом 2008 року:

- підготовлені довідково-інформаційні та рекламні матеріали щодо інноваційних проектів та продукції, які було розповсюджено у встановленому законодавством порядку, у тому числі з використанням мережі Інтернет;
- проведено семінари та конференції з метою поширення досвіду використання інноваційної продукції;
- створено та постійно поповнюються бази даних наукових та інноваційних розробок, перспективних для впровадження на вітчизняних підприємствах;
- проведено переговори з іноземними інвесторами та представниками іноземних компаній щодо співробітництва у сфері інноваційного розвитку регіонів.

Держінвестицій разом з регіональними центрами інноваційного розвитку взято участь у розробці таких програм:

- Програма інноваційного розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року (Дніпровський РЦІР), яка спрямована на створення інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити підвищення конкурентоспроможності національної економіки, ефективне використання наявного науково-технологічного потенціалу шляхом створення інноваційних підприємств, передбачає створення 10 нових інноваційних підприємств, удосконалення структури виробництва в регіоні та забезпечення створення понад 500 нових робочих місць. Програма затверджена розпорядженням Голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 04.03.08 № Р-82/0/3-08 та схвалена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 23.05.08 № 386–15/У.

- Цільова економічна програма інноваційного розвитку Запорізької області на 2008–2012 роки (Дніпровський РЦІР), яка затверджена рішенням Запорізької обласної ради від 07.08.08 № 12. Програма спрямована на забезпечення підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки та ефективне використання наявного науково-технологічного потенціалу шляхом створення інноваційних підприємств, передбачає в 2009 році створення 6 нових інноваційних підприємств, вдосконалення структури виробництва в регіоні та забезпечення створення понад 300 нових робочих місць.

- Обласна програма науково-технічного та інноваційного розвитку на 2008-2011 роки (Північний РЦІР), затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 06.06.08 № 18–3/V.

- Стратегічний План залучення інвестицій у м. Севастополь (Таврійський РЦІР), який відповідно до Плану завдань зазначеного документа буде розглянутий на сесії міської Ради м. Севастополь у 2009 році.

- «Збереження й ефективне використання водних ресурсів Карпатського регіону як складової природно-ресурсного потенціалу в контексті сталого розвитку України до 2015 року» (Західний РЦІР).

- Програма інноваційного розвитку агропромислового комплексу регіону (Львівська, Тернопільська, Ровенська, Волинська області) (Західний РЦІР).

- Програма розбудови регіональної інноваційної системи Харківської області на 2009–2013 роки (Північно-східний РЦІР).

- Цільова економічна програма «Розбудова інноваційної інфраструктури в Полтавській області на 2009–2013 роки» (Північно-східний РЦІР).

- Регіональна програма інноваційного розвитку Миколаївської області до 2012 року (робоча назва) (Чорноморський РЦІР).

- Регіональна програма інноваційного розвитку Кіровоградської області до 2012 року (робоча назва) (Чорноморський РЦІР).

- Регіональна програма науково-технічного та інноваційного розвитку Волинської області на 2009–2013 роки (Північно-західний РЦІР).

Також рішенням 38-ї сесії 5-го скликання Харківської обласної ради від 03.02.09 за № 1103–5 затверджено Комплексну програму розвитку гуманітарної сфери, інноваційний розділ якої розроблено за участю Північно-східного РЦІР.

Регіональні центри інноваційного розвитку Держінвестицій сприяли впровадженню нових технологій на підприємствах, зокрема щодо: плазмової переробки небезпечних відходів; технології виготовлення сміттєпереробних комплексів з урахуванням специфіки переробки сміття; виробництва органічних добрив нового покоління.

Співпраця з науковим парком «Київська політехніка»

Науковий парк «Київська політехніка» — створений (за сприяння Держінвестицій на базі Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут» відповідно до Закону України «Про Науковий парк «Київська політехніка») з метою організації масової інноваційної діяльності, спрямованої на інтенсифікацію процесів розроблення, виробництва та впровадження високотехнологічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, підвищення надходжень до державного та місцевих бюджетів, прискорення інноваційного розвитку економіки України.

У рамках співробітництва з науковим парком «Київська політехніка» як інноваційною структурою нового типу, Держінвестицій забезпечено сприяння у виконанні Інноваційної програми наукового парку «Київська політехніка» на 2007–2011 роки (далі – Програма), яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.09.07 № 760-р.

Програмою передбачається реалізація 40 проектів за такими розділами:

- енергетика сталого розвитку;
- розвиток інноваційних складових інформаційного суспільства;
- комплексний аналіз і стратегічне планування розвитку систем життєзабезпечення великих міст та регіонів України;
- системи спеціального та подвійного призначення;
- біотехнічні системи і технології.

За результатами виконання Програми очікується підвищення рівня розвитку вітчизняної енергетики, зменшення витрат природного газу і мазуту до 28 %, практичне освоєння відновлюваних джерел енергії різних типів.

Також у рамках Програми опрацьовується питання реалізації пілотного проекту з упровадження в систему теплопостачання м. Луцьк когенераційної технології «Водолій» та теплоакмулюючого обладнання (виконавець ДП НВКГ «ЗОРЯ – Машпроект»). Проте питання фінансування Програми у 2008 році залишилося невирішеним.

З метою сприяння розвитку діяльності наукового парку «Київська політехніка» Держінвестицій постійно проводить роботу щодо залучення підприємств, установ та організацій для виконання проектів наукового парку. Так, спільно з Міністерством оборони України, Міністерством промислової політики України, Міністерством економіки України, Міністерством палива та енергетики України, Міністерством освіти і науки України, Фондом державного майна України, Національною та галузевими ака-

деміями наук України та Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут» здійснено аналіз результатів діяльності високотехнологічних державних підприємств, науково-дослідних та дослідно-конструкторських установ і організацій, які належать до сфери управління органів державної влади, з метою залучення їх до реалізації проектів наукового парку, зокрема на партнерських засадах.

За результатами проведеної роботи Держінвестицій розроблено проекти розпоряджень Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо реалізації інноваційної програми наукового парку «Київська політехніка» та «Про управління державними корпоративними правами відкритого акціонерного товариства «Завод «Більшовик», Державної акціонерної холдингової компанії «Топаз» та відкритого акціонерного товариства «Київський завод реле та автоматики».

Указаними проектами передбачено визначення цілісних майнових комплексів державних підприємств, які на підставі договору про партнерство залучатимуться до реалізації проектів наукового парку, та передачу Держінвестицій повноважень з управління державними корпоративними правами вказаних суб'єктів господарювання для реалізації згаданої інноваційної програми.

Розроблено пропозиції щодо рівня фінансової підтримки Інноваційної програми наукового парку «Київська політехніка» в частині реалізації напрямку «Енергетика сталого розвитку» із залученням потенціалу Академічного науково-освітнього комплексу «Ресурс».

З метою впровадження Інноваційної програми НП «Київська політехніка» на 2007–2011 роки Міністерству фінансів України надано пропозиції до відповідної бюджетної програми на 2009 рік.

Сприяння створенню інноваційних структур за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності

На сьогодні Держінвестицій здійснює системні кроки з питання розвитку інфраструктурних інститутів інноваційного розвитку, зокрема, аналогічних діючому науковому парку «Київська політехніка».

У рамках цієї роботи передбачається:

- розробити організаційно-технічний проект бізнес-інкубатора у Державній Академії міського господарства (ДАГМ);

- ініціювати створення технопарку та бізнес-інкубатора на базі ТОВ «Промислова група «Таврида -Електрик»;
- створити бізнес-інкубатори в м. Одеса на базі 2-х університетів — Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова та Одеського політехнічного університету;
- розробити науково-методичне забезпечення зі створення та розвитку бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів;
- створити експериментальний інноваційний бізнес-інкубатор на базі Державної бюджетної установи «Київський центр інноваційного розвитку»;
- розробити типові методики створення та діяльності подібних інноваційних бізнес-інкубаторів на базі інших установ та організацій.

Для поширення досвіду наукового парку «Київська політехніка» та сприяння створенню нових наукових парків розроблено проект Концепції створення наукових парків в Україні який передбачає:

- проведення фундаментальних досліджень, які мають особливе значення для переходу економіки на інноваційний шлях розвитку;
- розвиток науково-технічного потенціалу країни, зокрема на основі впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримки підприємництва у науково-виробничій сфері;
- координація наукової, інноваційної, виробничої та комерційної діяльності засновників і партнерів наукових парків;
- залучення і використання у діяльності наукових парків ризикового (венчурного) капіталу, підтримка наукоємного бізнесу;
- правовий захист інтересів, інформаційно-методичного та консалтингового забезпечення засновників і партнерів наукових парків, надання патентно-ліцензійної допомоги;
- розвиток міжнародного та вітчизняного співробітництва у сфері інноваційної діяльності та сприяння залученню іноземних інвестицій.

Проведено роботу щодо створення чотирьох наукових парків за таким напрямами:

- з розвитку мікро- та нанотехнологій, транспортних систем, будівництва і реконструкції, хімічних технологій, новітніх матеріалів, біотехнологій,

енергетики, машино- та приладобудування, сільського господарства, ринку капіталів тощо — у м. Харків на базі Національного технічного університету «ХПІ» та Академічного науково-освітнього комплексу «Ресурс», що поєднає два інститути НАН України і вісім навчальних закладів;

- з розвитку новітніх агропромислових технологій у виробництві сільськогосподарської продукції — на базі Національного університету харчових технологій та технологічного парку «Агротехнопарк» (м. Київ);

- з розширення транзитного потенціалу за пріоритетом транспортні системи: будівництво і реконструкція (розробка та впровадження систем управління галуззю, рухомого складу різних видів транспорту, транспортних енергетичних установок, перевантажувальних і підйомно-транспортних машин і механізмів, технологій перевезення і перевантаження, організація перевезень тощо) — у м. Одеса на базі Одеського національного морського університету, Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова, Одеського та Іллічівського морських торговельних портів та за участю Одеської обласної ради;

- зі сталого розвитку техногенно навантажених регіонів України — у м. Донецьк для забезпечення раціонального природокористування та екології.

Держінвестицій було взято участь у підготовці проекту Закону України «Про наукові парки», який регулює правові, економічні та організаційні відносини, пов'язані зі створенням та функціонуванням наукових парків, і спрямований на інтенсифікацію процесів розроблення, виробництва, упровадження інноваційної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Виконання Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки»

Розроблено пропозиції до Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки» (далі — Програма), яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.08 № 447.

Розроблено План заходів Держінвестицій на 2008–2009 роки для реалізації зазначеної Програми, до виконання якого залучені регіональні центри інноваційного розвитку.

Міністерству фінансів України направлено додатковий бюджетний запит на 2009 рік з обґрунтуванням необхідності виділення коштів із загального фонду на виконання заходів Програми.

З метою реалізації Плану заходів Держінвестицій на 2008–2009 роки щодо реалізації Програми взято участь в опрацюванні проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції клас-теризації економіки України», яким визначено концептуальні засади процесу кластеризації, передусім у найбільш наукоємних і високотехно-логічних галузях для забезпечення ефективного використання виробни-чих ресурсів та інтелектуального потенціалу.

Стимулювання інноваційної активності вітчизняних товаровиробників

З метою вдосконалення системи державного стимулювання інновацій-ної діяльності та розвитку інноваційної інфраструктури, у тому числі її фінансової підтримки, розроблено та внесено на розгляд Кабінету Міні-стрів України погоджений в установленому порядку проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання інно-ваційної діяльності», що передбачає: запровадження державного замовлен-ня на інноваційну продукцію, державно-приватного партнерства у сфері інноваційної діяльності; удосконалення механізму державної фінансової підтримки інноваційної діяльності через реалізацію інноваційних про-грам, порядок розроблення та виконання яких визначатиметься Кабінетом Міністрів України; розширення можливостей місцевих органів виконавчої влади щодо спрямування коштів місцевих бюджетів в інноваційну сферу.

Законопроектом також уточнюється та розширюється термінологічна база Закону України «Про інноваційну діяльність» — його прийняття сприятиме прискоренню переходу економіки України на інноваційну модель розвитку.

Законопроект було розглянуто на засіданні Урядового комітету з питань економічної політики 18 грудня 2008 року, на якому прийнято рішення: урахувати положення законопроекту під час розгляду у Верхов-ній Раді України проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність», що поданий Кабінетом Міністрів України (реєстрац. № 3337 від 06.11.08).

Сприяння залученню інвестицій на реалізацію інвестиційних та інноваційних програм і проектів

З метою інформаційної підтримки суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності та сприяння залученню інвестицій на реалізацію інвестиційних та інноваційних програм і проектів Держінвестицій створено базу даних інвестиційних та інноваційних програм і проектів, міжнародних інвестиційних та інноваційних програм і проектів, у виконанні яких беруть участь вітчизняні державні підприємства в рамках міжнародного співробітництва, а також відповідних грантів.

Зазначена база даних розміщена на офіційному веб-сайті Держінвестицій та формується згідно із нормами, передбаченими Положенням про формування бази даних інвестиційних та інноваційних програм і проектів, міжнародних інвестиційних та інноваційних програм і проектів, у виконанні яких беруть участь вітчизняні державні підприємства в рамках міжнародного інноваційного співробітництва, а також відповідних грантів, затвердженим наказом Держінвестицій від 17.03.08 № 13, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 02.04.08 за № 278/14969.

База даних інвестиційних та інноваційних програм і проектів формується за пропозиціями компаній, які звертаються до Держінвестицій щодо сприяння у залученні інвестицій. На кінець 2008 року база даних містила інформацію про 35 інвестиційних та 92 інноваційні проекти, 3 інвестиційні та 5 інноваційних програм, а також 1 міжнародний проект з інноваційною складовою.

Оцінка виконання інвестиційних та інноваційних проектів, що отримали фінансову підтримку з Державного бюджету України

За бюджетною програмою «Надання кредитів на реалізацію інноваційних та інвестиційних проектів у галузях економіки, у першу чергу з упровадження передових енергозберігаючих технологій та технологій з виробництва альтернативних джерел палива» (КПКВ 6241050) у 2007 році Державною інноваційною фінансово-кредитною установою (ДФКУ), що належить до сфери управління Держінвестицій, було профінансовано 14 договорів на суму 655,1 млн грн.

12 лютого 2008 року було припинено дію укладеного договору із державним підприємством «Енергоефективність» у зв'язку із достроковим поверненням кредиту.

На даний час за кошти Держбюджету України реалізуються 13 проєктів на загальну суму 625,1 млн грн.

Відповідно до наказу Держінвестицій від 21.01.08 № 4 здійснюється щоквартальний моніторинг виконання цих проєктів на підставі звітів позичальників.

Забезпечення реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні

У рамках забезпечення реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.07 № 1067 «Про затвердження Державної програми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим на період до 2017 року», Держінвестицій розроблено План упровадження інновацій та залучення інвестицій в Автономній Республіці Крим на період до 2017 року (далі – План).

Метою впровадження Плану є створення передумов інноваційного функціонування економіки АР Крим, що дасть можливість оптимізувати роботу із залучення інвестицій, активізує роботу малого та середнього бізнесу, у тому числі за рахунок збільшення кількості спільних підприємств з іноземними партнерами.

Планом передбачено використання певної системи методів державного регулювання, що забезпечить комплексне управління інноваційним ланцюгом «наука -> інновація -> виробництво», формування механізмів стимулювання інвестицій у пріоритетні напрями інноваційної діяльності в регіоні, створення ринкової інфраструктури та фінансово-кредитної підтримки її розвитку. Передбачається реалізація Плану в три етапи, термін виконання кожного етапу – три роки.

Для забезпечення виконання Плану Держінвестицій укладено угоду про співробітництво з Верховною Радою АР Крим та Радою міністрів АР Крим.

Для забезпечення сприяння інноваційному розвитку м. Севастополь Держінвестицій разом з Агентством США з міжнародного розвитку країн Європи та Азії (USAID), представниками Севастопольської міської ради і міської держадміністрації, підприємств і бізнес-структур міста,

взято участь у розробці Стратегічного плану залучення інвестицій для м. Севастополь.

За результатами проведеного опитування «Вивчення думки підприємців міста», SWOT-аналізу економіки міста сформульовано проект Стратегічного бачення розвитку м. Севастополь, на базі якого були розроблені відповідні Плани дій з досягнення стратегічних та оперативних цілей, спрямованих на вирішення питань по кожному критичному напрямку. Саме ці Плани дій стали основою загального Стратегічного плану.

Стратегічний план залучення інвестицій до міста Севастополь визначає відповідні кроки щодо зміцнення бізнес-інфраструктури міста, проведення системної роботи з покращення місцевого інвестиційного клімату, розширення інвестиційних можливостей та впровадження інноваційних програм і проектів.

Для моніторингу виконання Стратегічного плану планується створити Комітет з управління впровадженням (КУВ), до якого увійдуть представники місцевої влади та громади міста. Держінвестиції в межах компетенції братиме участь у виконанні відповідних заходів Стратегічного плану та моніторингу його реалізації в цілому.

Розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та підвищення інноваційної культури суспільства

З метою реалізації Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.08 № 439 (далі – Програма), у частині проведення кон'юнктурних досліджень сучасних тенденцій розвитку внутрішнього і зовнішнього ринку, вимог та потреб споживачів, стану національної економіки та окремих сфер виробництва визначені напрями зазначених досліджень на 2009 рік.

З метою підвищення інноваційної культури суспільства як важливої складової інституційного забезпечення інноваційного розвитку підготовлено та направлено основному розробнику – Міністерству освіти і науки України – відповідні пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».

Зокрема, ці пропозиції передбачають забезпечення у середньостроковій перспективі:

- більш широкого висвітлення питань інноваційного розвитку в науково-популярних періодичних виданнях, радіо- і телепрограмах;
- систематичне підвищення кваліфікації державних службовців у сфері державного управління інноваційною діяльністю;
- гармонійного розвитку людського потенціалу.

Також, зазначені положення включено до проекту Концепції розвитку національної інноваційної системи, у якій підвищення рівня інноваційної культури суспільства визначено однією з основних цілей розвитку національної інноваційної системи.

Залучення наукового потенціалу до реалізації державної інноваційної політики

З метою підвищення ролі науки у здійсненні соціально-економічних реформ, активізації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та відповідно до підпункту 4 пункту 1 протоколу № 3 засідання Кабінету Міністрів України від 23.01.08 у липні 2008 року укладено Договір про співробітництво у сфері інвестицій та інноваційної діяльності (далі – Договір) між Держінвестицій та Національною академією наук України (далі – НАН України).

З метою реалізації Договору було погоджено Перелік спільних заходів на 2008 рік, відповідно до якого розроблено та затверджено План заходів Держінвестицій по реалізації Договору про співробітництво між Держінвестицій та НАН України на 2008–2009 роки (далі – План заходів).

Відповідно до зазначеного Плану заходів здійснювалася робота щодо реалізації визначених Договором напрямів співробітництва, зокрема:

Щодо забезпечення формування та реалізації програм інноваційного розвитку Київської та Одеської областей зі створенням філіалів НІП «Київська політехніка»:

- забезпечено проведення спільної роботи Київського центру інноваційного розвитку та Північного і Чорноморського регіональних центрів інноваційного розвитку з відповідними обласними державними адміністраціями стосовно розробки проектів Програм інноваційного розвитку Київської та Одеської областей та розробки пропозиції щодо їх формування;

- запроваджено та забезпечено моніторинг наявності інвестиційних проектів у регіонах України для внесення інформації про перспективні проекти до відповідної бази даних, створеної Держінвестицій;

- започатковано та забезпечено на постійній основі проведення інформаційно-аналітичного спостереження за результатами визначення інвестиційних та екологічних потреб областей та їхніх майнових ресурсів;

- проведено роботу з розробки відповідних презентаційних електронних матеріалів щодо реалізації інвестиційних проектів з упровадження нових технологій виробництва, розвитку машинобудування і сільськогосподарського виробництва та впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій;

- ужито заходи щодо залучення потенційних іноземних інвесторів до участі в щорічних обласних бізнес-форумах з метою збільшення обсягів інвестицій та розвитку регіонального співробітництва.

Щодо опрацювання додаткових механізмів експертизи та відбору інноваційних та інвестиційних пропозицій для умов ринку України і зарубіжних ринків:

- проведено порівняльний аналіз норм положень, передбачених відповідними нормативно-правовими актами для проведення експертизи інноваційних та інвестиційних проектів та здійснення експертної оцінки прогнозних показників результатів їх реалізації;

- проведено апробацію підготовлених Держінвестицій спільно з Державною установою «Інститут економіки та прогнозування НАН України» «Методичних положень комплексної оцінки інноваційних пропозицій, які надходять від потенційних виконавців до Регіональних центрів інноваційного розвитку Держінвестицій» при опрацюванні десяти науково-технічних проектів, розроблених науковими установами Національної академії наук України (результати проведеної роботи обговорено під час засідання Науково-технічної ради Держінвестицій у грудні 2008 року).

Щодо підготовки пропозиції стосовно забезпечення ефективного прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку в рамках Стратегії та моделі сталого розвитку України:

- розпочато роботу з підготовки пропозицій щодо розробки проекту Стратегії та моделі сталого розвитку України з урахуванням процесів світової економічної кризи та можливих шляхів подолання її наслідків.

Щодо підготовки пропозиції стосовно запровадження сприятливих умов та механізмів реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності:

- проведено організаційно-методичну роботу з підготовки пропозицій стосовно запровадження сприятливих умов та механізмів реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- Таврійським РЦІР та Південно-західним РЦІР створено регіональні експертні науково-інноваційні ради;
- у Північно-західному РЦІР створено Міжобласну координаційну раду з питань науково-технічного та інноваційного розвитку Північно-західного регіону (Волинської та Рівненської областей);
- укладено Договір про співпрацю між Північно-східним РЦІР та Головним управлінням науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації та розроблено відповідний План заходів на 2008 рік.

Щодо підготовки пропозицій стосовно розробки та запровадження галузевих інноваційних програм за пріоритетними напрямами інноваційної діяльності, у тому числі через мережу наукових парків:

- надано на погодження до НАН України розроблений проект галузевої Інноваційної програми розвитку паливно-енергетичного комплексу на 2008–2030 роки.

Щодо підготовки пропозицій стосовно введення в господарський оборот об'єктів права інтелектуальної власності на конкретних підприємствах різних форм власності:

- опрацьовано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань інтелектуальної власності».

Щодо підготовки пропозицій стосовно державної підтримки просування української інноваційної продукції на світові ринки, закордонного патентування винаходів, корисних моделей, промислових зразків на засіданнях Науково-технічної ради Держінвестицій (далі – НТР), було розглянуто та затверджено експертний склад секцій НТР за такими напрямами:

- «Модернізація електростанцій, освоєння нових джерел та технологій транспортування і використання енергії, ресурсозберігаючих технологій, енергетичної безпеки та енергетичної незалежності держави»;
- «Технологічне оновлення машино- та приладобудування, розвиток високоякісної металургії»;

- «Інформаційні та телекомунікаційні технології, наноелектроніка і мікроелектроніка у всіх сферах людської діяльності»;
- «Технологічне та продуктове оновлення хімічної та агропромислової сфери»;
- «Підвищення якості медичного обслуговування, продовження життя людини, оздоровлення середовища її існування та забезпечення екостійкого розвитку економіки, широке використання у виробництві біотехнології»;
- «Нормативно-правова експертиза».

До складу секцій увійшли представники Національної академії наук України, Української академії аграрних наук України, Академії правових наук України, освітніх закладів та наукових установ;

- на засіданні НТР було розглянуто десять науково-технічних проєктів, розроблених науковими установами НАН України, характерною особливістю яких є соціальна та гуманітарна спрямованість.

Щодо надання пропозицій стосовно створення центрів демонстрації технологій за участю РЦІР Держінвестицій та регіональних центрів УкрІНТЕІ, наукових установ:

- сформовано обґрунтовані пропозиції створення Українського демонстраційного центру з пріоритетів науково-технічної та інноваційної діяльності;
- регіональними центрами інноваційного розвитку велася робота зі створення державної системи демонстраційних центрів з пріоритетів науково-технічної та інноваційної діяльності з відповідним фінансово-економічним обґрунтуванням.

Щодо підготовки та внесення на розгляд Президії НАН України питання про розподіл повноважень серед центральних органів виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності в Україні:

- проводилася робота з підготовки пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення та внесення відповідних змін, в частині основних завдань та функцій для врегулювання розподілу владних повноважень між центральними органами виконавчої влади для забезпечення державного управління у сфері інвестицій та інноваційної діяльності за функціональним принципом, що сприятиме усуненню дублювання управлінських функцій між відповідними міністерствами та відомствами;

- проводилися консультації щодо визначення центрального органу виконавчої влади, який здійснюватиме заходи щодо проведення єдиної інноваційної політики.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

З метою формування цілеспрямованої, послідовної державної інноваційної політики необхідним є забезпечення структурної повноти, комплексності і системності нормативно-правової і законодавчої бази інноваційного розвитку України.

Правові засади інноваційної діяльності визначаються Законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про науковий парк «Київська політехніка» та відповідними актами.

За період 2008 року прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 25 березня 2009 року № 266 «Про внесення зміни до пункту 15 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» у частині погодження проектів концепцій Державних програм технологічного оновлення галузей промисловості з Міністерством освіти і науки України з інноваційних питань і трансферу технологій. Проект вказаної постанови Кабінету Міністрів України розроблено з метою реалізації положень Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» у частині розробки та погодження проектів державних цільових програм технологічного оновлення галузей промисловості через механізм набуття або трансферу технологій та/або їх складових та розроблено проект Закону України «Про внесення змін до статті 15 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» з метою приведення у відповідність норм Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» до вимог законодавства у сфері регуляторної політики, зокрема до частини першої статті 4 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». Прийняття зазначеного Закону України сприятиме налагодженню ефективної взаємодії між суб'єктами господарювання та органами державної влади при прийнятті рішення про видачу або відмову у видачі документа дозвільного характеру, дозволить законодавчо визначити вичерпний перелік підстав для видачі або анулювання доку-

мента дозвільного характеру на право провадження посередницької діяльності у сфері трансферу технологій.

Міністерством освіти і науки спільно із зацікавленими центральними органами виконавчої влади та Національною академією наук України готуються зміни до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» з метою врегулювання на законодавчому рівні питань, спрямованих на забезпечення повноцінного та ефективного функціонування технологічних парків, удосконалення системи реєстрації технологічних парків та їх проектів.

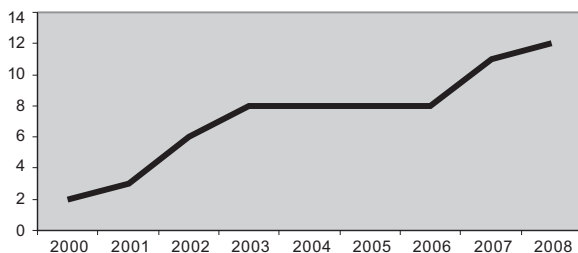
Головним змістом дій у напрямі забезпечення дієвого правового регулювання є, окрім введення в дію норм і положень чинного законодавства, які були скасовані, також розроблення і прийняття нових правових актів і вдосконалення чинних.

Аналіз діяльності технологічних парків в Україні

Законом України від 12.01.2006 № 3333 «Про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших законів України» визначені правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності для цілого ряду технологічних парків, що передбачає надання державної фінансової підтримки діяльності технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств при реалізації проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків та цільового субсидіювання проектів технологічних парків.

Вісім із визначених в преамбулі зазначеного закону технопарків мають досвід практичної діяльності: Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона; Яворів; Інститут монокристалів; Вуглемаш; Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка; Київська політехніка та Інститут технічної теплофізики. Дані про реєстрацію технологічних парків наростаючим підсумком протягом 2000–2008 року наведено на рисунку 1.

У 2000 році були зареєстровані технологічні парки Інститут монокристалів (свідоцтво за № ТП-3 від 4 липня 2000 р.) та Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона (свідоцтво за № ТП-4 від 4 липня 2000 р.), у 2001 році було зареєстровано лише 1 технологічний парк Вуглемаш

**Рис. 1. Кількість зареєстрованих технологічних парків
наростаючим підсумком протягом 200–2008 років**

(свідоцтво за №ТП-8 від 11 листопада 2001 р.), у 2002 році були зареєстровані технологічні парки Напівпровідники (свідоцтво за № ТП-9 від 28 жовтня 2002 р.), Інститут технічної теплофізики (свідоцтво за № ТП-10 від 3 вересня 2002 р.) та Укрінфотех (свідоцтво за № ТП-11 від 11 листопада 2002 р.), у 2003 році — Київська політехніка (свідоцтво за № ТП-12 від 17 червня 2003 р.) та Інтелектуальні інформаційні технології (свідоцтво за № ТП-13 від 25 грудня 2003 р.). У 2004–2006 роках не було зареєстровано жодного технологічного парку. У 2007 році зареєстровано 3 технологічні парки: Текстиль (свідоцтво за № ТП-16 від 4 грудня 2007 р.), Агротехнопарк (свідоцтво за №ТП-15 від 9 жовтня 2007 р.), Яврів (свідоцтво за № ТП-14 від 16 серпня 2007 р.), а в 2008 ще один технологічний парк Машинобудівні технології (свідоцтво за №ТП-17 від 17 листопада 2008 р.).

Міністерством освіти і науки України на проекти технологічних парків, що пройшли реєстрацію відповідно до порядку затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.1999 року за № 2311 «Про нормативно-правові акти щодо забезпечення реалізації Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» і включені до державного реєстру, видається свідоцтво про державну реєстрацію проекту технологічного парку.

Свідоцтво про державну реєстрацію проекту технологічного парку видається на строк реалізації цього проекту, але не більш як на п'ять років, і є підставою для запровадження спеціального режиму інноваційної діяльності відповідно до Закону України від 12.01.2006 № 3333 та відкриття спеціальних рахунків технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств.

Рис. 2. Розподіл за технопарками проектів, які станом на 1 травня 2009 року мають чинні свідоцтва про реєстрацію проектів технологічних парків

Чинні свідоцтва про державну реєстрацію мають 16 проектів технологічних парків. (Рис. 2.)

Практика роботи технологічних парків протягом шести років підтверджує їх ефективність у активізації інноваційної діяльності в Україні (табл. 1).

У рамках виконання інвестиційних та інноваційних проектів технологічних парків з 2000 по 2008 рік обсяг реалізованої інноваційної продукції склав 11,8 млрд грн, проте динаміка зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції відображає припинення державної підтримки технологічних парків.

За час своєї діяльності з 2000 року по 2006 рік від реалізації проектів технопарків постійно зростали платежі до Державного бюджету України та державних цільових фондів.

При зростанні обсягів платежів до Державного бюджету України та державних цільових фондів обсяг отриманих пільг технологічними парками та виконавцями проектів скоротився.

Реєстрація нових проектів у 2007 та 2008 роках, а також скорочення державної підтримки спеціального режиму інноваційної діяльності призвела до збільшення при реалізації проектів залучених ресурсів виконавцями проектів технологічних парків, що й зумовило збільшення цього показника (рис. 3).

Відсутність механізмів реалізації положень цього закону не дало технопаркам можливості скористатися в повному обсязі пільговим режимом інноваційної діяльності відповідно до зазначеного закону.

Показники діяльності технологічних парків за 2000-2008 рр. (тис. грн)

Показники	Роки									
	2000-2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Загалом	
Сума одержаних інвестицій	535,8	0,0	319 791,8	128 700,0	11 096,2	8 236,0	5 909,9	31 122,4	505 392,1	
Сума одержаних кредитів	103 911,1	286 861,2	366 887,9	359 863,3	196 211,9	405 006,3	286 380,7	1 145 027,9	3 150 150,6	
Загальна сума витрат на виконання інноваційних та інвестиційних проектів	243 739,2	661 301,2	1 365 486,0	1 597 004,9	2 085 909,9	2 198 413,2	1 862 386,6	884 578,2	10 887 846,2	
Витрати на НДДКР та виробництво дослідних зразків	66 462,3	145 775,9	26 920,7	41 305,5	32 622,0	35 207,5	24 482,0	23 595,6	396 371,5	
Загальний обсяг реалізованої інноваційної продукції	176 974,9	617 877,9	1 284 483,2	1 787 450,5	2 272 888,8	2 280 191,5	2 557 168,3	851 511,0	11 828 546,1	
у т. ч. – реалізовано на внутрішньому ринку	102 641,7	527 329,9	1 141 523,7	1 493 620,8	1 905 553,4	1 930 474,2	2 245 504,8	752 674,6	10 099 323,2	
– реалізовано на зовнішньому ринку	74 333,1	82 621,6	142 959,5	293 829,7	376 335,3	349 718,1	311 663,5	98 836,4	1 721 297,2	
Отримано податкових пільг, у т. ч.	25 531,3	60 283,5	128 287,3	172 915,5	34 174,3	35 196,1	22 270,6	3 330,0	481 988,4	
13. Митна вартість імпортованих товарів	71 443,8	160 407,6	287 157,2	373 121,4	114 911,2	129 193,6	90 574,6	278 402,7	1 505 211,8	
Зараховано на спецрахунок податків	10 964,8	42 266,2	120 754,0	191 299,5	38 007,4	75 269,5	29 994,3	1 440,8	509 996,6	
Перераховано на спецрахунок податків	7 227,7	37 178,1	90 979,8	116 544,1	148 615,2	230 041,9	209 193,0	66 244,4	906 024,6	
21. Кількість робочих місць – з них створено нових робочих місць	2 836	22 233	15 421	12 212	12 072	4 378	1 915	1 664	–	
	314	610	623	828	399	166	201	222	3 363	

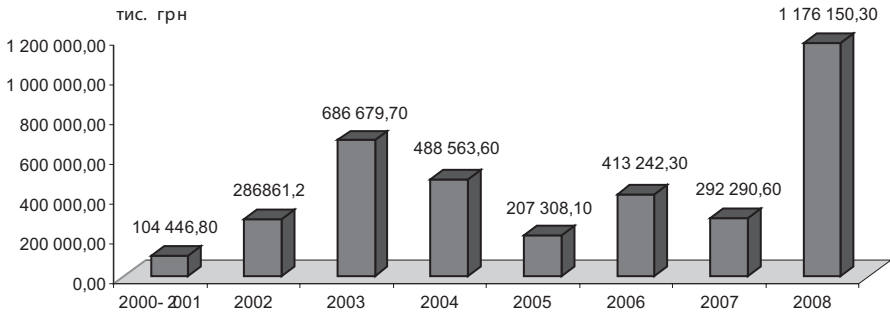

Рис. 3. Обсяг залучених коштів для реалізації проектів у 2000–2008 роках

На спеціальні рахунки з 2000 року по 2008 рік було зараховано майже 510 млн грн, а в 2008 році всього 1,4 млн грн.

Стаття 6 Закону України від 12.01.2006 № 3333 «Про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших законів України», передбачає фінансову підтримку проектів технологічних парків через запровадження бюджетної програми підтримки діяльності технологічних парків.

У Законі України «Про Державний бюджет на 2009 рік» така бюджетна програма відсутня.

Крім фінансової підтримки, для реалізації проектів технологічних парків виконавцям зазначених проектів державою надаються цільові субсидії у вигляді:

- звільнення від увізного мита при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нового устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні (рис. 4);

- податкового векселя на суми податкового зобов'язання, що нараховуються згідно із Законом України «Про податок на додану вартість» при імпорті нового устаткування, обладнання та комплектуючих, зі строком погашення на 720 календарних днів, а при імпорті матеріалів, які не виробляються в Україні, зі строком погашення на 180 календарний день з дня надання векселя органу митного контролю. Зазначена норма закону в 2008 та 2009 роках митними службами не виконується, незважаючи на чітке роз'яснення Мін'юсту з цього питання;

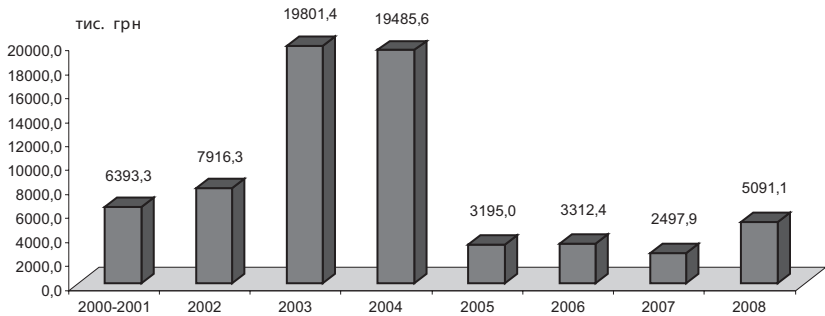

Рис. 4. Отримано у 200–2008 роках цільових субсидій за ввізним митом

- у вигляді суми податку на прибуток, одержаного при реалізації проектів технологічних парків, нарахованого в порядку, установленому Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств».

Зазначені суми податків, що нараховуються при виконанні проектів технологічних парків, технологічні парки, їх учасники та спільні підприємства не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств у строки, установлені Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків переди бюджетами та державними цільовими фондами» та іншими законодавчими актами. При цьому на спеціальні рахунки учасників технологічних парків та спільних підприємств, які є виконавцями проектів технологічних парків, зараховуються 50% зазначених сум податків, а решта 50% зазначених сум зараховуються на спеціальний рахунок керівного органу відповідного технологічного парку.

Порядок зарахування сум податків на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств, порядок використання коштів цільових субсидій та порядок контролю за їх використанням затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2006 № 1643 «Про затвердження Порядку зарахування сум податку на прибуток підприємств на спеціальні рахунки технологічного парку, його учасників та спільних підприємств, використання зазначених коштів і здійснення контролю за їх витрачанням».

Відповідно до вищезазначених норм на спеціальні рахунки у 2000–2008 роках було зараховано майже 510,0 млн грн, як показано на рисунку 5.

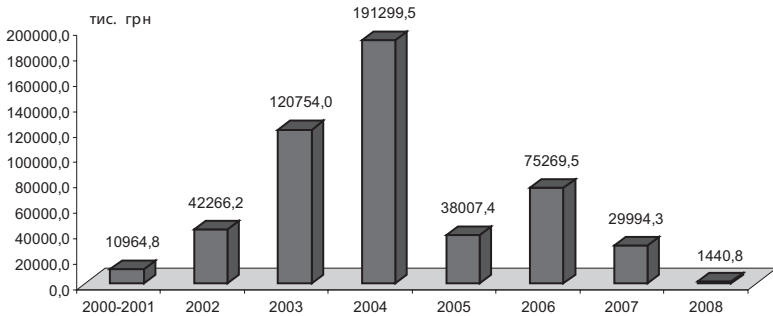

Рис. 5. Зараховано на спеціальні рахунки у 2000–2008 роках

Зазначені кошти використані технологічними парками за напрямками, що визначені у Законі.

Технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам при реалізації проектів технологічних парків дозволяється прискорена амортизація задіяних у проєкті технологічного парку основних фондів і встановлюється щорічна 20-відсоткова норма прискореної амортизації основних фондів 3 та 4 груп.

При цьому амортизація задіяних у проєкті технологічного парку основних фондів групи 3 проводиться до досягнення балансовою вартістю групи нульового значення.

Держава гарантує стабільність установленого вищезазначеним законом спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків шляхом зазначення норми, що внесення змін до законодавства не повинно погіршувати умови діяльності технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств щодо виконання проєктів технологічних парків у спеціальному режимі інноваційної діяльності технологічних парків.

Реалізація пріоритетів інноваційної діяльності

З метою запровадження цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, спрямованих на розвиток високоукладної економіки, Міністерством освіти і науки України розроблено нову редакцію Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», якою передбачено їх уточнення,

скорочення кількості та переорієнтація на високотехнологічні уклади, передбачено також удосконалення механізму їх формування та затвердження. Прийняття зазначеного Закону Верховною Радою України дозволить усунути цілу низку негативних проблем у цій сфері.

Розпочато процес залучення вищих навчальних закладів України до виконання інноваційних проектів у рамках технологічних парків: створені технопарки «Київська політехніка» (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»), «Агротехнопарк» (Український національний університет харчових технологій), «Текстиль» (Херсонський державний технічний університет). Крім того, вищі навчальні заклади входять до складу інших діючих технопарків як їхні учасники. Так, Вінницький національний медичний університет входить до складу технопарку «Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій», Сумський державний університет і Сумський державний педагогічний університет - до складу технопарку «Наукові і навчальні прилади».

За роки своєї діяльності українські технопарки зарекомендували себе ефективно працюючою складовою національної інноваційної інфраструктури, реальним провідником інноваційних ідей - від науково-технічного відкриття до промислового виробництва, а також на практиці підтвердили доцільність запровадження пільгового механізму стимулювання інноваційної діяльності.

Пріоритетними напрямками інституційної побудови інноваційної економічної моделі є: реформування законодавчої бази щодо науково-технічної діяльності, чітке визначення функцій, повноважень і зобов'язань державних органів, створення і всебічна підтримка елементів дієвої інноваційної системи (технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори «бізнес-яголи»), розробка і впровадження механізмів фінансового, кредитного й інформаційного забезпечення, упровадження науково-технічних розробок у виробництво.

Серед факторів, що гальмують становлення високотехнологічної економіки, є низький рівень створення інноваційної інфраструктури, Відсутність дієвої законодавчої бази, тривалі терміни розгляду та затвердження нових нормативних актів. Система державних інституцій, що покликана регулювати та стимулювати інноваційний розвиток, є вкрай недосконалою, оскільки наявні структури дублюють одна одну, у той

час, як більшість напрямків у стимулюванні НДДКР залишаються неохопленими.

Гальмує впровадження успішних розробок у виробництво також відсутність фінансового та кредитного забезпечення. Бюджетне фінансування науки та його практична реалізація в Україні недостатні, оскільки державні інвестиції до НДДКР покривають реальні потреби на 20 % і є замалими для досягнення стійкого та помітного ефекту. Законом передбачено, що відрахування до науково-дослідної сфери складають 1,7 % ВВП, однак реальний показник не перевищує 0,5 %. Банківська система надання кредитів у цій сфері фактично не працює, оскільки специфіка інноваційних проектів не відповідає умовам банків, серед яких: високі відсотки, короткий термін, велика застава, тоді як капітал інноваційного підприємця нематеріальний — це технології. Тому звичайні банки не є потенціальними кредиторами підприємців, що працюють у сфері високих технологій.

В Україні створено Український банк реконструкції та розвитку, зареєстрований Національним банком України 19 березня 2004 року як акціонерне товариство закритого типу (реєстраційний номер № 292), 99,99 % частки в статутному капіталі належить Українській державній інноваційній компанії, яка в свою чергу віднесена до сфери управління Державного агентства України з інвестицій та інновацій, головна мета якого — забезпечення довгострокового фінансування інноваційних та інвестиційних проектів. Однак цей банк сьогодні з різних причин не виконує поставленої перед ним мети.

Перспективним може бути створення спеціальних інноваційних банків за участю приватного капіталу. Обов'язковим для цього є пільгове оподаткування, спрямоване у тому числі і на реінвестування прибутків та залучення до експертних комісій висококваліфікованих фахівців, які б могли забезпечити достовірні економічні прогнози щодо впроваджуваного продукту та ринкової кон'юнктури, оскільки специфікою інноваційного підприємництва є його надзвичайно високий ризик, однак успішні проекти забезпечують надприбутки. Так, на Заході частка витрат приватних компаній на фінансування впровадження наукових розробок у виробництво щорічно зростає. Наприклад, у Фінляндії, яка стала завдяки активній державній політиці конкурентоспроможною та інноваційно-активною країною, загальні інвестиції до науково-технологічної

сфери складають понад 3,5 % ВВП. Їх здійснюють як високоефективні державні інвестиційні установи (Національне технологічне агентство, фінський національний фонд), так і мережа приватних венчурних установ і так званих «бізнес-янголів». Це дає можливість розподіляти частку у власності і прибутку технологічної компанії таким чином: третину отримує розробник, третину — менеджер, стільки ж — венчурний інвестор.

Негативним фактором у процесі реального впровадження інновацій виступає також відсутність інформації як з боку розробників, так і з боку потенцій інвесторів. Ринок інновацій передбачає попит, що визначається підприємствами, здатними впровадити перспективні технології у виробництво та інвестувати у високо ризиковані проекти, та пропозицію на науково-технічні розробки, яку формують науково-дослідні інститути та окремі команди винахідників, що займаються розробкою нових технологій. Обов'язковою умовою ефективного функціонування такого ринку є вільний доступ до інформації як з боку покупців, так і з боку продавців, та високий рівень захисту інтелектуальної власності. За умов, що права власності не є достатньо захищеними, неефективними будуть будь-які стимули до приватних інвестицій. Тому умовою ефективного запровадження науково-технологічних розробок є наявність ефективних законів та механізмів щодо захисту інновацій. Найбільш простим і розповсюдженим є застосування сертифікації та використання патентного захисту.

Таким чином, наявним є незадовільний рівень законодавчого забезпечення побудови інноваційної моделі економіки, відсутність єдиної державної стратегії, яка б передбачала комплексне стимулювання щодо нововведень, відсутній достатній рівень державного фінансування, сприятливе оподаткування компаній, що фінансують високотехнологічні розробки та інноваційні підприємства, спрощений механізм їх реєстрації, пільговий доступ до кредитних ресурсів та інститути стандартної інноваційної структури.

В Україні сформовано лише окремі елементи інноваційної інфраструктури. За даними облдержадміністрацій станом на кінець 2008 року в усіх регіонах України діяли лише 24 інноваційні центри, 28 науково-навчальних центрів, 11 інноваційних бізнес-інкубаторів, 5 центрів інновацій та трансферу технологій, 23 центри комерціалізації інтелектуальної власності, 21 науково-впроваджувальне підприємство, 19 регіональних

центрів науково-технічної та економічної інформації, 10 інноваційно-технологічних кластерів, створено 18 технологічних парків, функціонують нечисленні консалтингові фірми та небанківські фінансово-кредитні установи. У регіонах України майже відсутні венчурні фонди, а створення центрів трансферу технологій знаходиться лише на початковій стадії.

Суттєвою ознакою розвитку підприємств інноваційної інфраструктури в Україні також є нерівномірність їх розподілу за регіонами. Так, є області, де певні елементи інноваційної інфраструктури більш розвинені порівняно з іншими регіонами. Зокрема, у Полтавській області створено 3 інноваційні бізнес-інкубатори, у Луганській — 5 науково-навчальних центрів, 4 науково-впроваджувальні підприємства, 9 небанківських фінансово-кредитних установ, у Рівненській області діє 8 науково-впроваджувальних підприємств, в Івано-Франківській представлені майже всі елементи інноваційної інфраструктури — технологічний парк, інноваційний бізнес-інкубатор, дослідницький центр з питань інновацій, центр науково-технічної та економічної інформації, інноваційно-технологічний кластер, 3 центри комерціалізації інтелектуальної власності та 3 навчально-наукові центри. Достатньо розвинутою порівняно з іншими регіонами України є також інноваційна інфраструктура у Донецькій, Хмельницькій, Житомирській, Миколаївській та Харківській областях.

Проте, є області, де з усіх елементів інноваційної інфраструктури представлено лише по технопарку і регіональному центру науково-технічної та економічної інформації (Сумська) або одному інноваційному центру (Чернігівська).

Для забезпечення впливу місцевої влади на розвиток інноваційних процесів у деяких регіонах України обласними державними адміністраціями було розроблено та затверджено регіональні інноваційні програми, у яких стратегічною метою діяльності цих регіонів визначено формування інноваційної моделі розвитку економіки. Такі програми було затверджено, зокрема, у Черкаській області — «Обласна програма науково-технічного та інноваційного розвитку на 2008-2011 роки», Запорізькій — «Цільова економічна програма інноваційного розвитку Запорізької області на 2008-2012 роки».

З метою створення організаційно-економічних умов, які дієво впливатимуть на розвиток інноваційної діяльності в регіонах України та в

країні в цілому, Кабінетом Міністрів України 14 травня 2008 року за № 447 прийнято постанову «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки», яку розроблено Міністерством освіти і науки України. Серед заходів Програми передбачається:

- розроблення законодавчої, нормативно-правової та науково-методичної бази для підтримки та розвитку інноваційних структур різних типів;
- запровадження бюджетної підтримки розвитку інноваційної інфраструктури (надання пільгових довгострокових цільових кредитів та здешевлення кредитів комерційних банків за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів);
- розвиток мережі регіональних інноваційних структур: інноваційних центрів, інноваційних бізнес-інкубаторів та центрів трансферу технологій;
- створення наукових парків на базі провідних вищих навчальних закладів;
- створення комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ;
- формування інноваційно-активних територій (технополісів, наукових парків).

Реалізація зазначених заходів має сприяти створенню сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності на рівні регіону, результатом чого має стати створення в Україні повної, багатофункціональної, ефективною національної інноваційної системи. Однак коштів у Державному бюджеті України на 2009 рік для реалізації заходів Програми не передбачено.

МІНІСТЕРСТВО ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В Україні протягом останніх років, починаючи з 2000 року, спостерігалася негативна тенденція в бік скорочення інноваційно-активних підприємств. Але у 2007 році ситуація почала покращуватися.

Якщо у 2000 році частка інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств складала 18,0 %, то у 2003 році цей показник становив 15,1 %, у 2004 році – 13,7 %, у 2005 році – 11,9 %, у 2006 році – 11,2 %, у 2007 році – 14,2 % (табл. 1).

Показники інноваційної діяльності промислових підприємств

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Частка підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, %	16,5	18,0	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2
Частка підприємств, що впроваджували інновації, %	14,1	14,6	11,5	10,0	8,2	10,0	11,5
з них:							
– проводили комплексну Механізацію і автоматизацію виробництв	1,8	2,0	3,2	3,7	3,3	5,1	8,7
– упроваджували нові технологічні процеси	3,7	3,4	4,9	4,9	4,1	2,7	5,0
з них: ресурсозберігаючі					2,1	1,6	2,8
– освоювали виробництво нових видів продукції ¹	133	13,2	9,4	7,8	6,4	4,7	5,5
з них: нових видів техніки		н. д.		н. д.	1,6	1,5	1,7
Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої, %	6,8	7,0	5,6	5,8	6,5	6,7	6,7
Частка інноваційної продукції, що зазнала суттєвих змін, %	54,7	45,6	43,8	50,8	43,0	58,9	55,5*

Понад 90 % підприємств здійснювали інновації за рахунок власних коштів, обсяг яких становив майже три чверті загального обсягу витрат (8,0 млрд грн). Отримали кредити 145 підприємств (2,0 млрд грн), кошти іноземних інвесторів отримали 23 підприємства, обсяг яких становив 0,3 млрд грн (3,0 %). Лише 44 підприємства отримали підтримку держбюджету та 13 – місцевих бюджетів (їхній сукупний обсяг становив 152,1 млн грн, або 1,4 %).

Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої вже багато років знаходиться на рівні 6-7 %.

Для забезпечення економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності промислової продукції інноваційна діяльність має бути спрямована на створення принципово нових видів продукції і технологій. На практиці ж частка принципово нової продукції майже не змінюється (табл. 1).

* З 2007 р. за методологією інноваційної звітності визначається як продукція, що була новою для ринку.

Аналіз показує, що за вісім років (2000–2007 рр.) майже 40 % загально-го обсягу нових технологій, необхідних для модернізації вітчизняної про-мисловості, було придбано за межами України, з них: 29 % – усіх патентів і ліцензій, 10,6 % – результатів досліджень і розробок, 52 % – нових тех-нологій, ноу-хау, 42,8 % – устаткування. В окремі роки ці показники були навіть значно вищими (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяг та структура витрат на інноваційну діяльність у промисловості за напрямками і джерелами фінансування

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Усього, млн грн.	1979,4	3018,3	3058,9	4534,6	5751,6	6160,0	10821,0
у % до попереднього року	100	152,5	101,3	148,2	126,8	107,1	175,7
у % до 2001 року	100	152,5	154,5	229,1	290,6	311,2	546,7
Структура витрат за напрямками, %	100	100	100	100	100	100	100
– дослідження і розробки	8,6	8,9	10,2	9,8	10,6	16,1	9,1
– придбання нових технологій	6,3	5,0	3,1	3,2	4,2	2,6	3,0
– виробниче проектування	9,3	10,8	17,2	17,8	17,3	15,5	
– придбання основних засобів	63,1	61,8	61,3	59,9	54,8	56,6	68,8
– маркетинг і реклама	7,9	10,2	17,2	6,6	6,5	5,9	
– інші	4,8	3,3	61,3	2,7	6,6	3,3	19,1*
Структура витрат за джерелами фінансування, %	100	100	100	100	100	100	100
– власні кошти	83,9	71,1	70,2	77,2	87,7	84,6	73,7
– держбюджет	2,8	1,5	3,0	1,4	0,5	1,9	1,3
– місцеві бюджети	ОД	0,1	0,1	0,0	0,3	0,2	0,1
– позабюджетні фонди	1,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
– вітчизняні інвестори	1,8	1,9	3,7	0,2	1,4	0,4	0,2
– зарубіжні інвестори	3,0	8,8	4,2	2,5	2,7	2,9	3,0
– кредити	6,0	12,6	18,1	17,8	7,1	8,5	18,5
– інші	1,2	3,8	0,7	0,9	0,3	1,5	3,2

* Без урахування кваліфікованих фахівців.
Джерело: Наукова та інноваційна діяльність в Україні. 2007, таб 9.74.

Останнім часом витрати на інновації в промисловості отримали стійку тенденцію до зростання. У 2007 році обсяг таких витрат перевищив рівень 2001 року в 5,5 разів (табл. 2). Це свідчить про те, що інноваційна діяльність у системі заходів піднесення економіки набуває більшої уваги з боку підприємців. Ще одним підтвердженням тенденції можна вважати досить високу частку власних коштів підприємств у структурі витрат на інноваційну діяльність за джерелами фінансування (2007 р. — 73,7 %).

Фінансове забезпечення, незважаючи на значне покращання останніми роками, лишається найпроблемнішою ланкою у здійсненні інновацій. Переважна більшість підприємств (у 2006 р. — 53,7 %) основною перешкодою у здійсненні інновацій вважає саме фінансові обмеження. Проте, якщо порівняти динаміку фінансування інноваційної діяльності з розвитком промислового виробництва, то маємо констатувати зростаючий рівень інноваційності як реалізованої промислової продукції, так і створеної ВДВ (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка рівня фінансування інноваційної діяльності в промисловості

Витрати на інноваційну діяльність у % до:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
– обсягу реалізованої продукції;	0,94	1,31	1,06	1,13	1,23	1,32	1,51
– інноваційної продукції;	19,03	23,95	23,71	24,2	23,01	19,93	26,92
– ВДВ	3,58	4,88	4,20	5,09	5,29	4,49	5,37

Важливим чинником науково-інноваційного забезпечення промисловості є кадровий потенціал, а саме його інтелектуальна складова. Інноваційний успіх майже завжди починається з виникнення ідеї. Їх пропонують творчі особистості — винахідники, автори промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій. На жаль, чисельність творців у промисловості має спадну тенденцію. У 2007 році вона склала 13,7 тис. осіб, що, майже вдвічі менше ніж було у 2001 році (25,6 тис.). Деякою заспокоїливою обставиною в оцінці наслідків такої динаміки може слугувати лише зростаюча продуктивність творчої праці. Обсяг виконаних наукових і

* Розраховано за даними: Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб. «ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2007; Статистичний щорічник України за 2006 рік. Київ. — Видавництво «Консультант». 2007.

науково-технічних робіт в розрахунку на 1000 фахівців, зайнятих у науковій діяльності, у 2007 році перевищив рівень 2001 року у 2,9 рази (2001 р. — 35,3 млн грн, 2007 р. — 101,7 млн грн).

Інноваційну діяльність у 2007 році здійснювало лише кожне десяте підприємство, тоді як в розвинених країнах частка інноваційно активних підприємств сягає 70 %. Істотне відставання України простежується і у сфері використання інформаційних технологій.

Поки що суттєвою проблемою лишається створення і використання досягнень науково-технічного прогресу. Протягом останніх років на науку і науково-технічні роботи витрачається 1,2 % ВВП, з них з держбюджету лише 0,4 %, що на порядок менше, ніж у розвинених країнах. Для промисловості ці показники мають значення відповідно 0,56 і 0,08 %.

З 2004 по 2007 рік обсяги бюджетних ресурсів, які спрямовувала держава на впровадження технологічних інновацій у виробництво зросли більш ніж в 11 разів, однак показники впровадження інновацій в українській економіці залишаються на тому ж рівні, а деякі навіть зменшуються.

Що стосується динаміки та тенденцій виробництва високотехнологічної продукції, то показники роботи високотехнологічних секторів промисловості України, за даними Держкомстату України, в цілому характеризуються позитивною динамікою — середньорічне зростання обсягів реалізованої продукції протягом 2001–2007 рр. склало 20 %. Частка виробництва високотехнологічної продукції у загальному виробництві за цей час зросла з 14 % до 18 %. Домінуючими секторами є виробництво машин та устаткування (за обсягами виробництва і кількістю зайнятих працівників), фармацевтичне виробництво (за оплатою праці і рентабельністю), хімічне виробництво (за рентабельністю та обсягами виробництва).

Товарообіг високотехнологічної продукції України складав понад 3 млрд дол. США, з якого більшу частину складає імпорт — понад 2 млрд дол. США.

Експорт високотехнологічних товарів здійснювався на значно меншу суму — трохи більше 800 млн дол., або менше 3 % загального українського експорту товарів (4 % у 2004 р. та у 2003 р.) Для порівняння: у Фінляндії високотехнологічні продукти складають 20,0 % експорту країни та 16 % імпорту.

На загальний обсяг українського експорту високотехнологічних товарів впливають потреби зарубіжних замовників у турбореактивних, турбогвинтових двигунах та газових турбінах, частка яких складає майже половину (43 %) всього експорту високотехнологічної продукції.

В Україні збережений достатній науково-технічний потенціал, який сам розвивається, у:

- окремих галузях оборонної промисловості (радіоелектронне стеження, радіолокація, засоби наведення високоточної зброї, системи бронетанкової техніки, системи протиповітряної оборони), можливості по виробництву якої — 8 млрд грн при відповідному сприянні держави;
- енергетичному атомному машинобудуванні (Україна має понад 12 % світового ринку);
- авіаційному та енергетичному турбінобудуванні (Україна має понад 43 % високотехнологічного експорту);
- ракетній, авіаційній та космічній техніці (Україна є учасником великої кількості міжнародних проектів і має стабільне позитивне торговельне сальдо);
- технології надвисоких частот (Україна посідає одне з чільних місць у світі);
- кристалічних матеріалів для мікроелектроніки, сонячної енергетики.

Активізація інноваційної діяльності визначена як ключова пріоритетна умова наукової і технологічної модернізації виробництва. Зміст і темпи інноваційної діяльності в довгостроковому періоді визначатиме інноваційна модель розвитку промисловості. У коротко- та середньостроковому періодах інноваційна активність залежатиме від створення сприятливих умов для проведення науково-технічної політики в рамках усього макроекономічного середовища.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Міністерство охорони здоров'я (МОЗ), працюючи над новачками та реформами, орієнтується на інтеграційні процеси, які проходять у нашій

* При підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів частково використані матеріали науково-аналітичної доповіді «Науково-інноваційне забезпечення модернізації української промисловості», Якубовський та ін., ДУ «Інститут економіки»: 2009.

державі, та забезпечує реалізацію Плану заходів з виконання пріоритетів діяльності у сфері охорони здоров'я щодо:

- запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування громадян, організації виконання комплексних заходів для інтеграції лікувально-профілактичної справи та наукової діяльності у сфері охорони здоров'я;
- створення мережі національних центрів, зокрема «Національного інституту раку», Українського науково-практичного медичного центру неврології та реабілітації, Державного підприємства «Інститут паліативної та хоспісної медицини», міжрегіональних центрів високоспеціалізованої кардіохірургічної допомоги, розроблено модель створення університетських лікарень в Україні тощо;
- розвитку матеріально-технічної бази для надання первинної медико-санітарної допомоги та підвищення її якості в сільській місцевості;
- підвищення рівня захисту, безпеки та якості життя громадян, забезпечення санітарно-епідемічного добробуту населення, удосконалення організації роботи Державної санітарно-епідеміологічної служби шляхом підготовки проєктів змін до діючих нормативно-правових актів, зокрема: до законів України «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження реклами та реалізації алкогольних напоїв та тютюнових виробів» та інших;
- забезпечено вдосконалення системи державної реєстрації лікарських засобів, зокрема, через її адаптацію до загальновизнаних міжнародних норм, насамперед європейських держав, та розширення мережі лабораторій із визначення біоеквівалентності лікарських засобів;
- розробляється механізм забезпечення хворих на цукровий діабет ліками і засобами самоконтролю (адресна грошова допомога, рецептурно-ваучерна система).

На виконання соціальних пріоритетів Кабінету Міністрів України МОЗ України провело значну за обсягом роботу щодо опрацювання правових засад створення і функціонування університетських лікарень. Створення сучасних багатопрофільних університетських лікарень і національних наукових спеціалізованих центрів (створено Національний інститут раку), як свідчить світовий досвід, може стати основою прориву медичної сфери в поліпшенні рівня надання високоспеціалізо-

ваної медичної допомоги населенню та досягнення нової якості підготовки лікарів і наукових досліджень. Створено декілька незалежних робочих груп, до складу яких входять провідні спеціалісти галузі. Ці групи мають розробляти нормативно-правові документи і визначати багатоканальність фінансування університетських лікарень на базі моделі державної корпорації, що утворюється за згодою місцевих органів влади, МОЗ України та вищого медичного навчального закладу. Найближче до створення університетської лікарні наблизилась Луганська, Тернопільська та Полтавська області.

Протягом 2008 р. МОЗ України продовжувало реалізацію системних заходів, спрямованих на розвиток вітчизняної медичної науки, визначення і підтримку пріоритетних наукових напрямів, проведення фундаментальних та прикладних медико-біологічних досліджень.

Фундаментальні та прикладні наукові дослідження і розробки виконуються згідно пріоритетних напрямів розвитку медичної науки та потреб охорони здоров'я. Такими є проблеми серцево-судинної та онкологічної патології, охорони материнства і дитинства, профілактики і лікування інфекційних хвороб, травматології та ортопедії, збереження психічного здоров'я населення, запобігання негативному впливу навколишнього середовища на здоров'я людей, створення вітчизняних лікарських засобів, нової медичної техніки тощо.

Наукові дослідження, які виконуються в галузі охорони здоров'я в рамках фундаментальних та прикладних розробок у сфері профілактичної та клінічної медицини, наукових частин державних цільових програм, державного замовлення на науково-технічну продукцію, спрямовані на розробку нових та вдосконалення існуючих методів і засобів профілактики, діагностики та лікування найпоширеніших та соціально значущих захворювань.

Протягом 2008 року науковими установами та закладами, підпорядкованими МОЗ України, виконувалося 218 науково-дослідних робіт, які фінансувались коштом державного бюджету, ще понад 500 робіт виконувались на госпдоговірних засадах, що особливо важливо в нинішніх складних економічних умовах.

У 2008 році обсяги фінансування з Державного бюджету не задовольняли повної потреби щодо оновлення основних фондів, придбання наукової апаратури, реактивів, капітального будівництва тощо. На оновлення

матеріально-технічної бази наукових досліджень бюджетні призначення склали менше 50 % від потреби.

За результатами наукової діяльності підпорядкованих науково-дослідних установ Міністерством охорони здоров'я України щорічно формується Реєстр галузевих нововведень, який містить короткий опис в уніфікованій формі пропозицій для впровадження в практику охорони здоров'я нових медичних технологій.

У 2008 році видано 28–29 випуск Реєстру галузевих нововведень, до якого включено 372 пропозиції (нововведень) для впровадження в практичну діяльність лікувально-профілактичних закладів України.

Представленими у Реєстрі нововведеннями за 33 проблемами надається інформація щодо нових методів та медичних технологій, розроблених у результаті виконання наукових досліджень у сфері клінічної та профілактичної медицини.

Важливе значення в інноваційному процесі мають наукові форуми, у роботі яких щорічно бере участь близько 70 тисяч фахівців. Згідно з Реєстром з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України та Академією медичних наук України, за 2008 рік було проведено 13 з'їздів, 25 конгресів, 29 симпозіумів та 225 науково-практичних конференцій.

Так, фахівці Центральної санітарно-епідеміологічної станції взяли участь у міжнародних конференціях з питань біологічної безпеки, епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами, сучасних досягнень у лабораторній діагностиці інфекційних захворювань і лабораторному контролю за об'єктами довкілля. Розроблено і затверджено науково-дослідницькі партнерські проекти: «Картографування особливо небезпечних інфекцій в Україні» та «Ураженість педикульозом і рикетсійними хворобами, що передаються членистоногими, в Україні та уніфікація заходів по контролю».

Для обговорення та прийняття стандартів лікування, зокрема щодо застосування трансплантації стовбурових гемопоетичних клітин у лікуванні дітей, МОЗ України та АМН України проведено науково-практичну конференцію «Терапія супроводу в дитячій гематології та онкології» (квітень 2008 р., м. Львів). На засіданнях «Асоціації дитячих онкогематологів» обговорено стан упровадження стандартів лікування в дитячій гематології у т. ч. і застосування трансплантації стовбурових гемопо-

етичних клітин у лікуванні дітей, але нажаль на сьогодні, через відсутність у країні банку донорів-волонтерів є вкрай проблематичним упровадження сучасного застосування трансплантації стовбурових гемопоетичних клітин у лікуванні онкохворих дітей.

Спільні заходи з Дитячим фондом ООН ЮНІСЕФ передбачають розвиток мережі «Лікарень, доброзичливих до дитини» (проект «Здоров'я і розвиток дітей»), «Клінік, дружніх до молоді», проект «Попередження передачі ВІЛ від матері до дитини та догляд і підтримка дітей та сімей, уражених епідемією», інтегроване ведення хвороб дітей раннього віку і розробка сучасної моделі медичного забезпечення дітей у школах. Співпраця з проектом «Здоров'я матері та дитини», спрямованим на впровадження сучасних перинатальних технологій і формування безпечного материнства. Діяльність проекту «Разом до здоров'я» спрямована на поліпшення діяльності служби планування сім'ї, сьогодні його діяльність поширена в більшості регіонів.

Міністерство охорони здоров'я України здійснює значну роботу з підготовки наукових кадрів. У 2008 році в клінічній ординатурі навчалося 1846 осіб, у магістратурі вищих медичних навчальних закладів — 738, в аспірантурі — 1480, у докторантурі — 29. На кінець 2008 року в науково-дослідних інститутах та вищих медичних навчальних закладах виконувалося 704 докторських і 3151 кандидатських дисертаційних робіт. Минулого року ВАК України затверджено 107 докторських і 549 кандидатських дисертацій. 91 докторська і 580 кандидатських дисертаційних робіт знаходилося на розгляді в спеціалізованих учених радах ВАК України.

Наявність кваліфікованих та досвідчених кадрів у галузі охорони здоров'я сприяє якнайшвидшому і повнішому запровадженню інновацій у медичну практику.

У 2008 році галузь працювала в умовах серйозного дефіциту кадрових ресурсів. Укомплектованість лікарями становила 80,3 %. Показник забезпеченості лікарями, які безпосередньо надають медичну допомогу, — 26,8 на 10 тис. населення — знаходиться на рівні нижчому за середньоєвропейський. Із 10128 лікарів — 15,5 % молодих фахівців, 27,6 % — осіб пенсійного віку, у тому числі 37,5 % — лікарів-бактеріологів, 34,9 % — лікарів-лаборантів-гігієністів, 31,4 % — лікарів-вірусологів, 41,5 % — лікарів-паразитологів, 31,2 % — лікарів-дезінфекціоністів, 59,1 % — лікарів-статистиків, 50,0 % — лікарів-санологів, 28,8 % — лікарів-епідеміологів.

У галузі працює понад 12 тисяч керівників лікувально-профілактичних закладів, які є лікарями-організаторами охорони здоров'я. Вони також потребують відповідної підготовки у сфері інвестицій та інноваційної діяльності.

На сьогодні в системі Міністерства охорони здоров'я України здійснюється підготовка менеджерів в охороні здоров'я в Національній медичній академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика та Харківській медичній академії післядипломної освіти.

МОЗ підтримало запровадження підготовки фахівців за спеціальностями «Менеджмент інноваційної діяльності» та «Управління інноваційною діяльністю», відповідно до наказу Міносвіти від 21.03.2007 № 225.

Розвиток медичної науки на сучасному етапі вимагає широкого впровадження інформаційних технологій у галузі охорони здоров'я для створення Єдиного інформаційного простору. Наказом МОЗ України від 25.11.2008 р. № 675 «Про затвердження галузевої програми «Електронна система реєстрації та обміну медичною інформацією між закладами, установами і організаціями системи охорони здоров'я» затверджено Галузеву програму «Електронна система реєстрації та обміну медичною інформацією між закладами, установами й організаціями системи охорони здоров'я», заходи для її виконання, створено Координаційну раду МОЗ України з її впровадження, а також постійно діючу робочу групу. Одним з важливих результатів упровадження цієї програми стане створення умов для запровадження страхової медицини.

Активно розвивається Інтернет-сектор охорони здоров'я. У 2008 р. перероблено, доповнено та вдосконалено програмний код веб-сайту Міністерства охорони здоров'я України. Станом на 01.01.2009 р. всі обласні управління охорони здоров'я, науково-дослідні інститути, підпорядковані МОЗ та вищі медичні навчальні заклади мають веб-сторінки в мережі Інтернет, електронні поштові скриньки, на яких розміщено інформацію про діяльність, структуру закладу. Для розвитку інформаційних технологій надзвичайно важливим є міжнародне співробітництво. У ході другого засідання Підкомітету № 7 «Наука та технології, дослідження та розробки, освіта, культура, громадське здоров'я, інформаційне суспільство та медіа» Комітету з питань співробітництва між Україною і ЄС (24-25 січня 2008 р., м. Брюссель, Бельгія) було проаналізовано виконання Плану дій Україна – ЄС у 2005–2007 роках, зокрема стан

розвитку інформаційного суспільства в Україні, стану розвитку галузі ІКТ та її основних досягнень у 2007 році, розвитку конкуренції в зазначеній галузі, упровадження електронного документообігу та цифрового підпису в органах виконавчої влади, упровадження Інтернет технологій у медицині тощо.

Варто відзначити міжнародне співробітництво в галузі телемедицини. На даний час в Україні постійно діють телемости із віддаленого консультування хворих у Івано-Франківській (Обласна дитяча лікарня – Дитяча клініка м. Базель (Швейцарія)), Волинській (швейцарсько-український проект «Перинатологія») областях, м. Києві (Київська міська онкологічна лікарня – клініки Республіки Корея). У Донецькій області постійно проводяться телеконсультації з провідними клініками Європи, особливо з питань травматології та ортопедії на базі Донецької травматологічної лікарні.

МІНІСТЕРСТВО ПАЛИВА ТА ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Ядерна енергетика. Інноваційний розвиток здійснюється за такими напрямками:

- нарощування атомних потужностей на основі вдосконалення освоєних технологій PWR;
- уведення в систему атомної енергетики швидких реакторів з розширеним відтворенням палива;
- створення замкнутого паливного циклу (без збагачення);
- упровадження атомних потужностей у виробництво водню, в енергоємні галузі промисловості та в комунальний сектор.

Питання інноваційного розвитку ядерної енергетики в Україні розглядаються в рамках міжнародного проекту INPRO під егідою МАГАТЕ. При цьому враховується необхідність відповідності інноваційних енергетичних систем, що розробляються, т. з. концепції «стійкого розвитку» в середньо- та довгостроковій перспективі, яка базується на гармонізованих вимогах мінімізації споживання первинних ресурсів та капітальних вкладень на всіх етапах ЯПЦ, мінімізації впливу на навколишнє середовище, дотриманні гарантій нерозповсюдження, безпеці тощо.

У рамках національних досліджень INPRO з оцінки можливих варіантів конфігурацій інноваційних ядерно-енергетичних систем

(далі — ІЯЕС) виконано аналіз стійкості відкритого ЯПЦ на основі елементів, задекларованих Енергетичною стратегією розвитку ПЕК України на період до 2030 року. Було показано, що в середньостроковій перспективі дані варіанти ІЯЕС дозволять забезпечити стійке виробництво електроенергії для України у 21 столітті. Проте виконані розрахунки показали проблематику в наявності природного урану, поступовому напрацюванні і відсутності ухваленого рішення з поводження з ВЯП.

Використання загальнопромислових інноваційних технологій в ядерній галузі:

- упровадження цифрових технологій у системах контролю й управління технологічними процесами на діючих і нових енергоблоках АЕС;
- застосування елегазових вимикачів у електротехнічних пристроях АЕС (генер. вимикачі, ВРП та ін.);
- упровадження інноваційних технологій проектування й управління підприємством на базі комплексів AVEVA і Intergraph.

У нафтовій, газовій та нафтопереробній промисловості інноваційна політика орієнтована на впровадження принципово нових технологічних рішень у нафтогазовій галузі. Зважаючи на це, галузь повинна враховувати наступні стратегічні цілі розвитку:

- стабільне, безперебійне й економічно обґрунтоване забезпечення внутрішнього попиту на природний газ та нафтопродукти;
- максимальне задоволення потреб у природному газі та нафті за рахунок власного видобутку;
- зниження залежності від зовнішніх поставок газу і нафти та диверсифікація джерел постачання вуглеводнів;
- забезпечення стабільної роботи та розвитку нафтогазотранспортних систем з використанням геополітичного потенціалу України як держави — транзитера вуглеводневої сировини;
- забезпечення стабільних надходжень у дохідну частину державного бюджету, балансованих з потребами розвитку галузі.

Шляхи досягнення цілей:

- динамічне освоєння ресурсів вуглеводнів через розвиток власного видобутку;
- напрацювання проектів та прискорення видобування вуглеводнів за межами України;

- забезпечення стабільної роботи та розвиток нафтогазотранспортних систем;
- інтеграція української газо- та нафтотранспортної систем в євразійську мережу;
- напрацювання альтернативних шляхів постачання вуглеводнів в Україну;
- забезпечення глибини переробки нафти і газового конденсату не нижче 96 %.

В електроенергетиці пріоритетом інноваційного розвитку згідно зі ст. 7 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» є модернізація електростанцій, нові та відновлювані джерела енергії.

Уряд України приділяє значну увагу започаткуванню оновлення теплоенергетики й обладнанню нового покоління потужністю 300–600 МВт з котлами ЦКШ або на супернадкритичні параметри.

Серед пріоритетних завдань (над якими працює міністерство) у сфері **відновлюваних джерел енергії** як основи майбутньої екологічно безпечної енергетики та енергетичної незалежності країни є:

- розробки з використанням зарубіжних наукових надбань і досягнень, та кооперація з низкою зарубіжних фірм і компаній; розробки, що направлені на адаптацію вітчизняних підприємств до виробництва сучасних високотехнологічних ВЕУ потужністю 2–5 МВт для впровадження в Україні;
- дослідження й уточнення (до рівня районів) карти природного вітроенергетичного потенціалу України;
- науково-технічні розробки вітрогідронасосних установок з використання енергії вітру для перекачування води із нижніх водоймищ ГЕС до верхніх;
- розробки синтезування схем вітро- і гідроелектростанцій, вітро- і сонячних електростанцій; вітро-, гідро і сонячних електростанцій; та їх поєднання з традиційними електростанціями;
- видача рекомендації щодо застосування в Україні малопотужних ВЕУ (5,0–50,0 кВт) та організація їхньої науково-технічної розробки з упровадженням у виробництво;
- підготовка рекомендацій щодо використання ВЕУ в поєднанні з іншими видами енергії в Чорнобильській зоні;

- розвиток наукових досліджень у напрямі створення сонячних електричних елементів прямого перетворення сонячної енергії в електроенергію, які працюють весь світловий день незалежно від погодних умов, що забезпечать сонячній енергетиці конкурентоздатність з іншими видами енергії;

- науково-дослідні роботи щодо уточнення потенціалу геотермальної енергетики та розробки енергетичних схем поєднання геотермальної енергетики з іншими джерелами енергії (сонячні, вітрові, теплові насоси);

- доцільно освоїти (з науково-технічної точки зору) технологію спорудження й експлуатації малих ГЕС із використанням горизонтальних водопривідних коліс. Тоді до гідроенергопотенціалу можна залучати неглибокі річки без облаштування греблями;

- потрібні також фундаментальні дослідження в питаннях використання гідроенергетичного потенціалу Карпатського регіону при будівництві протипаводкових споруд у поєднанні з малими ГЕС та ГАЕС, що значно збільшить енерговіддачу малих річок;

- розробки і фінансування нових безвідходних технологій виробництва біодизелю на основі використання етанолу (замість занадто екологічно шкідливого метанолу), а також біодизелю на основі біоетанолу;

- розробка та законодавче затвердження господарських структур змішаного типу з участю державного майна (державно-підприємницького) для залучення іноземних інвестицій і збільшення довіри інвесторів, що дасть можливість комплексно вирішувати питання проектування, будівництва й експлуатації об'єктів альтернативної енергетики, виробництва та реалізації всіх видів енергії і палива, вироблених з нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії;

- **розробка технологічних схем виробництва біопалива.** Структура виробництва повинна вмещувати цілу низку процесів. Цьому повинно бути підпорядковано і вирощування сільськогосподарських культур, що використовуватимуться для виробництва біопалива. Необхідно враховувати, що в Україні для виробництва 10,0 млн т моторного палива треба спорудити 100 заводів з потужністю 100 тис. т пального кожний. Отже в середньому потрібно споруджувати по 4 заводи в кожній області. Проблема полягає в тому, що завод необхідно забезпечувати однаковою сировиною щороку, або забезпечити універсальність кожного заводу відповідно до сировини;

- розробка та законодавче затвердження (ураховуючи атлас енергетичного потенціалу відновлюваних джерел енергії) для обов'язкового запровадження і виконання державних будівельних норм з використання енергії доквілля (теплові насоси) і сонячної енергії для вирішення проблем обігріву житлово-комунальних об'єктів, а також вирішення проблем гарячого теплопостачання і часткового забезпечення потреб місцевого електроспоживання. При розробленні нових схем теплозабезпечення населених пунктів слід врахувати, що міста і населенні пункти розташовані на узбережжі морів і великих водойм, значною мірою повинні забезпечуватися теплом від теплонасосних станцій, які можуть використовувати тепловий потенціал води;

- розроблення теплових насосів, що зможуть забезпечити нагрів води до виробництва водяного пару для подальшого виробництва електроенергії;

- розробка методів організації роботи по дегазації вугільних полів.

У галузі шахтного метану потрібно замінити порядок виконання робіт. Спочатку треба організувати дегазацію вугільних полів, видобуваючи метан як з вугільного пласту, так і з нижніх та верхніх горизонтів, що оточують вугільний пласт. Тільки після закінчення дегазації вугільного поля та видобутку газу із сусідніх пластів розпочинати будівництво шахти.

При фінансуванні робіт по дегазації треба враховувати зменшення витрат на попередження і ліквідацію аварій на шахтах, пов'язаних з газовим фактором, екологічні аспекти (зменшення плати за викиди вентиляційного метану, виручку за квоти по зменшенню емісії метану), витрати на охорону праці і здоров'я робітників, вартість шахтного метану як енергоносія.

Існують джерела енергії, які належать до сфери поновлюваних джерел енергії або альтернативні існуючим, що мають перспективу до використання в Україні, але знаходяться поза рамками Енергетичної стратегії України до 2030 року. Вони не передбачені до використання Енергетичною стратегією в силу їхньої недостатньої визченості або як такі, що потребують ще розробок технологій їх отримання і виробництва.

Тому потрібні науково-технологічні розробки:

- **Економічно вигідних процесів виробництва водню.** Використання водню для генерації теплової енергії, електроенергії, палива для двигунів. З точки зору екології це найдоцільніше паливо. У пресі з'явилися

відомості про створення японськими фахівцями автомобілів, що працюють на принципі спалювання водню, але генерація водню відбувається в самому автомобілі, де за допомогою мембранних пристроїв вода розкладається на водень і кисень.

- **Використання процесів вирощування водоростей з подальшою їх переробкою та отриманням біодизелю. Одночасно йде процес утилізації CO₂.**

- **Удосконалення процесів виробництва біогазу з доведенням метану в його складі до 90 %.**

- **Процесів біологічного виробництва метану, бутану та пропану** (Інститут мікробіології вже розпочав проводити такі роботи).

- **Технологій виробництва води як похідного продукту при спалюванні рідкого та газового палива.** В Україні існує така технологія під назвою «Водолій», де виробляється вода при спалюванні природного газу на газовій турбіні. Доцільно розробити процеси виробництва води при спалюванні палив на котельних, транспортних засобах, електростанціях тощо. Вода в Україні стає проблемою.

- **Організації НДР процесу підземної газифікації вугілля, насамперед бурого.** Такі технології в Україні раніше застосовувалися. Необхідні доопрацювання з урахуванням можливостей сучасної техніки і технологій.

- **Технології спалювання біомаси в енергетичних котлах великої потужності для виробництва електроенергії.**

- **Технології переведення газових кухонних плит на роботу на біоетанолі.**

- **Технології спалювання біоетанолу у двигунах внутрішнього згорання, турбінах, котлах.**

- **Технології отримання біоетанолу з біомаси різного походження.**

- **Технологічних схем використання когенераційних установок на компресорних станціях газотранспортної системи України** для проведення ефективної реконструкції газотранспортної системи, заміни частини турбоагрегатів на когенераційні системи, а іншої частини на електропривідні компресорні установки, при цьому електропривідні використовуватимуть електроенергію, вироблену когенераційними установками.

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

Згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» рішенням Колегії Мінтрансзв'язку в 2003 році були затверджені середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності в транспортно-дорожньому комплексі на 2003–2008 роки.

Протягом 2008 року були проведені заходи з реалізації середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності:

- **оновлення рухомого складу та обладнання всіх видів транспорту**

На залізничному транспорті на оновлення рухомого складу (придбання нового та модернізація наявного парку) у 2008 році були спрямовані капітальні вкладення в сумі 5593,2 млн грн, що складає 52,9 % від загальної суми до річного плану капітальних інвестицій. Протягом року Укрзалізниця придбала: 180 пасажирських вагонів; 1930 вантажних вагонів; 34 електровози; 4 тепловози; 7 рейкових автобусів; 19 одиниць спеціального рухомого складу (6 мотовозів, 12 автомотрис та бурова установка «Палфінгер» на залізничному ході). Модернізовано рухомого складу та інших технічних засобів на суму 1333,8 млн грн. Протягом 2008 року в морських торговельних портах здійснювалось оновлення рухомого складу та обладнання.

У 2008 році загальна сума інвестицій ДП «Одеський морський торговельний порт» та залучених інвестицій інвесторів, згідно з договорами, складає 389265,1 млн грн. З початку реалізації інвестиційних проєктів сума залучених інвестицій інвесторів у розвиток порту складає 473,1 млн грн.

1. Будівництво вантажного комплексу на базі причалу № 29-1. Інвестором проєкту є компанія «Carlsbad Enterprises Ltd» та порт. Загальна сума виконаних робіт у звітному періоді складає -55716,5 тис. грн.

2. Придбання нової перевантажувальної техніки, модернізація і реконструкція існуючих виробничих потужностей, упровадження сучасних технологій з перевалки контейнерів. Інвестор проєкту – компанія ДП «ГПК Україна». Сума залучених та реалізованих інвестицій складає – 122522,2 тис. грн.

3. Реконструкція та модернізація складу № 10, створення площадки для зберігання контейнерів. Інвестор проєкту – компанія ВАТ «Новолог». Сума освоєних інвестицій складає – 1317,7 тис. грн.

4. Проводиться інвестування грошових коштів по реконструкції відкритої складської площі 2450 кв. м. Інвестор проекту — ВАТ «Бруклін — Київ». Сума реалізованих інвестицій складає 4574,0 тис. грн.

У рамках Концепції розвитку ДП «Одеський морський торговельний порт» на період 2006–2010 р. загальна сума реалізованих інвестиційних проектів порту у звітному періоді склала 190368,1 тис. грн. Реалізуються інвестиційні проекти в рамках вільної економічної зони «Порто-франко». А саме:

- за проектом «Універсальний перевантажувальний комплекс на причалах № 3, 4» загальна сума залучених інвестицій склала — 8592,0 тис. грн;
- за проектом «Телекомунаційні технології» — 5619,3 тис. грн;
- за проектом «Перевантажувальний комплекс індустриальних мас-тил у тилу причалів № 5, 6» — 555,3 тис. грн.

У 2008 році обсяг капітальних інвестицій ДП «Миколаївський морський торговельний порт» склав 27499 тис. грн. За 2008 рік ДП «Маріупольським морським торговельним портом» освоєно капіталовкладень на суму 139084,1 тис. грн. У 2008 році обсяги капітальних вкладень ДП «Іллічівський морський торговельний порт» у реконструкцію об'єктів склала 44226 тис. грн.

ДП «Морський торговельний порт «Южний» протягом 2008 року освоєно капітальних інвестицій на суму — 112163,2 тис. грн.

Розбудова глибоководного суднового ходу (далі — ГСХ) «Дунай — Чорне море» здійснюється відповідно до робочого проекту та титулу будови «Створення глибоководного суднового ходу р. Дунай — Чорне море на українській ділянці дельти (як частини міжнародного транспортного коридору № 7 на території України) — повний розвиток», затвердженого розпорядженням КМУ від 30.05.2007 № 351-р. Крім будівництва ГСХ, за проектом передбачено будівництва огорожувальної дамби на гирлі Бистре. Після повного завершення будівництва дамби її довжина складе 2830 м, збудована на сьогодні ділянка дамби довжиною більше 2000 м вже істотно захищає морський підхідний канал гирла Бистре від вздовжберегових морських течій і наносів.

Для будівництва ГСХ, вартість якого у цінах 2006 року визначена в сумі 543,5 млн грн, станом на 31.12. 2008 р. витрачено в цілому 307,3 млн грн,

з них 121,5 млн грн з державного бюджету та 185,9 млн грн власних коштів підприємства ДП «Дельта-лоцман».

- ***розбудова визначених міжнародних транспортних коридорів***

Важливим напрямом діяльності Мінтрансв'язку є використання та розширення транзитного потенціалу країни й інтеграція національної транспортної системи до комунікаційних мереж Європи та Азії, Балтійського та Чорноморського регіонів.

За програмою розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів (МТК) в Україні у 2008 році на залізничному транспорті виконано роботи на загальну суму 797 млн грн.

- ***створення та впровадження інформаційних систем нового покоління***

Протягом 2008 року в галузі залізничного транспорту на будівництво та реконструкцію мереж зв'язку, телекомунікацій та інформаційних систем згідно з планом капітальних інвестицій на 2008 рік було освоєно 265,6 млн грн. Виконувалися роботи з розробки та впровадження нових функціональних складових автоматизованої системи керування вантажними перевезеннями залізничного транспорту (АСК ВП УЗ), автоматизованої системи керування пасажирськими перевезеннями залізничного транспорту (АСК ПП УЗ), АСУ ЛОКБРИГ та ін. На Південній залізниці запроваджено бронювання залізничних квитків через мережу Інтернет.

- ***упровадження заходів з підвищення рівня безпеки та охорони праці на транспорті, поліпшення екології***

Забезпечення безпеки транспорту при перевезенні пасажирів та вантажів — один з пріоритетів у діяльності Мінтрансв'язку. З метою забезпечення безпеки у транспортно-дорожньому комплексі та галузі зв'язку розроблено та виконуються державні та галузеві програми, упроваджуються системи управління безпекою на транспорті та безпекою руху, польотів, судноплавства за видами транспорту. Запроваджено ліцензування та сертифікація на транспорті. Так, у 2008 році придбано сучасних механізмів та обладнання, інших необоротних і матеріальних активів на суму 904,2 млн грн, упровадження яких у першу чергу забезпечило реалізацію завдань з підвищення рівня безпеки руху та охорони праці на залізничному транспорті.

Крім того, на комісіях з питань безпеки транспорту щоквартально розглядаються результати роботи з питань забезпечення безпеки судно-

плавства. Аналізується проведена робота та приймаються заходи щодо її покращання.

Триває робота зі створення системи моніторингу засобів навігаційно-обладнання морських вод України та переходу на використання пластикових буїв.

- ***упровадження енергозберігаючих технологій***

Відповідно до Галузевої програми енергозбереження та впровадження альтернативних видів енергії на 2006–2010 роки, на підприємствах транспортної галузі впроваджувалися енергозберігаючі заходи, які забезпечують: економію паливно-енергетичних ресурсів, зокрема скорочення споживання природного газу; перехід на альтернативні джерела енергопостачання; зменшення негативного впливу викидів парникових газів на довкілля при роботі енергетичного обладнання.

У дорожньому господарстві протягом року за рахунок упроваджених енергозберігаючих технологій було заощаджено 3,861 тис. т у. п., що становило 23708,9 тис. грн.

На залізничному транспорті економія паливно-енергетичних ресурсів склала 15,416 тис. т у. п., що склало економію в 38058,3 тис. грн.

На морському транспорті, завдяки впровадженню енергозберігаючих технологій у 2008 році було заощаджено 7,222 тис. т у. п., що склало 26684,901 тис. грн.

Споживання природного газу у 2006 році склало біля 266,4 млн м. куб., а у 2008 — 226,4 млн м. куб., тобто скоротилося завдяки впровадженню енергоефективних технологій та обладнання на 40 млн м. куб.

- ***підвищення швидкості руху на залізничному транспорті***

На напрямках упровадження швидкісного руху поїздів: Київ — Полтава — Красноград — Лозова -Донецьк, Красноград — Дніпропетровськ, Київ — Жмеринка — Львів виконувалися ремонтно-будівельні роботи. При плані 1498 млн грн освоєно 1498,2 млн грн (100,0 %).

- ***інформаційні технології та телекомунікації***

Для створення нормативно-правового підґрунтя з метою прискорення розвитку інформаційного суспільства, розбудови телекомунікаційних мереж на базі передових технологій, ефективного використання радіочастотного ресурсу була розроблена та затверджена постанова КМУ від 22.10.2008 № 942 «Деякі питання використання радіочастотного ресурсу України», якою внесені відповідні зміни до Плану використання радіочас-

тотного ресурсу України. Розробка та впровадження в дію змін до Плану сприятиме прискореному запровадженню радіотехнологій рухомого (мобільного) зв'язку та використання систем абонентського радіодоступу, міжнародному захисту національного радіочастотного ресурсу та забезпеченню міжнародної частотної координації.

На виконання розпорядження КМУ від 30.12.2006 № 598-р «Про схвалення Концепції Державної програми впровадження цифрового телерадіомовлення» розроблено та затверджено постанову КМУ від 26.11.2008 № 1085 «Про затвердження Державної програми впровадження цифрового телерадіомовлення». Метою прийняття зазначеного нормативного акту є створення загальнонаціональної системи цифрового телерадіомовлення, забезпечення захисту національних інтересів під час переходу на цифрове телерадіомовлення, створення умов для поступового переходу до нових технологій без втрати обсягів мовлення та глядацької аудиторії.

Розпорядженням КМУ від 10.09.2008 № 1189-р схвалено Концепцію Держпрограми ефективного використання радіочастотного ресурсу України із застосуванням перспективних радіотехнологій, метою якої є забезпечення ефективного використання радіочастотного ресурсу України шляхом створення умов для впровадження перспективних радіотехнологій з урахуванням світових тенденцій.

За даними ВАТ «Укртелеком» на сьогодні пріоритетними напрямками інноваційної діяльності товариства є впровадження та розвиток нових технологій на мережах товариства, а також сучасних бізнес-моделей діяльності. Зокрема, ВАТ «Укртелеком» надає майже весь спектр сучасних телекомунікаційних послуг. Забезпечує споживачів фіксованим телефонним зв'язком на всій території України, обслуговуючи 9,4 млн абонентів, та є найбільшим Інтернет-провайдером, що надає такі послуги понад 650 тис. користувачів.

У 2008 році надано телекомунікаційних послуг на суму 7825 млн грн. Найбільшу частку в прибутках становить міжміський та міжнародний телефонний зв'язок — 52,4 % та місцевий зв'язок — 35,4 %. Тривала робота з нарощування обсягів надання послуг комп'ютерного та мобільного зв'язку. Обсяг доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку дорівнює 694 млн грн, що в 1,6 разів перевищує обсяги минулого року, частка доходів від цих послуг у загальній сумі доходів зросла з 5,3 % до 8,9 %.

Кількість абонентів широкосмугового доступу до Інтернет станом на 01.01.2009 року становить майже 513 тис., що у 2,5 рази більше, ніж на початку 2008 року. На 01.01.2009 надавалися послуги 149,3 тис. користувачів мобільного зв'язку, які в 2008 році згенерували 35 млн грн доходів.

У 2008 році на реалізацію програми розвитку спрямовано капітальних інвестицій в обсязі понад 1,8 млрд грн. Уведено в експлуатацію 560 тис. портів ADSL, що в 4,5 рази перевищує показник минулого року, збудовано та введено 222 тис. абонентських номерів.

Основні заходи, ужиті ВАТ «Укртелеком» для реалізації стратегічних і середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності у 2008 році:

- будівництво контакт-центру (I стадія) — 9 286 тис. грн;
- будівництво контакт-центру (II стадія) — 490 тис. грн;
- комплекс надання послуг IPTV — 24 209 тис. грн;
- будівництво програмного комутатора 5 класу — 9 424 тис. грн.

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

З 2000 року в Україні розпочали свою діяльність технологічні парки. Законом України від 12.01.06 року № 3333-IV «Про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших законів України», який набрав чинності з лютого 2006 року, відновлені суттєві заходи фінансової підтримки та цільового субсидювання для 16 технологічних парків при реалізації інноваційних проектів.

За функціональною спрямованістю технологічні парки представляють фактично всі галузі економіки, а запроваджений для них спецрежим дозволяє будь-якій юридичній особі ввійти до складу учасників технопарку і реалізовувати інноваційні проекти без територіальних та інших обмежень за пріоритетними напрямками діяльності.

Окремі заходи стимулювання інноваційної діяльності передбачені також податковим законодавством. Так, відповідно до Закону України «Про податок на додану вартість» звільняються від оподаткування операції з:

- оплати вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт особою, яка отримує такі кошти з рахунку Державного казначейства України (пп. 5.1.22);

- безкоштовної передачі приладів, обладнання, матеріалів, крім підакцизних, науковим установам та науковим організаціям, вищим навчальним закладам III-IV рівнів акредитації, внесеним до Державного реєстру наукових організацій (пп. 5.2.5);

- наукового і технологічного співробітництва відповідно до Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво (п. 5.13).

Згідно із Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» до валових витрат включаються витрати, пов'язані з науково-технічним забезпеченням господарської діяльності, на винахідництво і раціоналізацію господарських процесів, проведення дослідно-експериментальних та конструкторських робіт, виготовлення та дослідження моделей і зразків (пп. 5.4.2). Вітчизняні дослідні господарства науково-дослідних установ звільняються від сплати земельного податку (п. 2 статті 12 Закону України «Про плату за землю»).

У 2008 році реально функціонували лише 3 із 16 створених технопарків («Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона», «Вуглемаш» та «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка»).

У стадії реалізації знаходилося 10 проектів технопарків (протягом 2005–2007 років – 51, 31 та 24 проекти відповідно).

Обсяг реалізованої технопарками інноваційної продукції проти 2007 року скоротився в 3,5 рази і склав 851,5 млн грн.

Надходження до бюджетів та державних цільових фондів від реалізації проектів технопарків склали 66,2 млн грн, що в 3,5 та в 3,1 рази менше, ніж у 2006 та 2007 роках (230 млн грн і 209,3 млн грн відповідно).

Питома вага витрат технопарків на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи в загальних витратах на виконання ними проектів знаходиться в діапазоні від 1 % до 3 %, а питома вага виробленої технопарками інноваційної продукції в загальному обсязі інноваційної продукції в Україні зменшилася з 9,4 % у 2005 році до 7,5 % у 2007 році.

Результати функціонування технологічних парків свідчать про їхній мінімальний вплив на інноваційний розвиток в Україні, а також поступове згорання ними наукової та інноваційної діяльності.

Таким чином, відновлення технопаркам з лютого 2006 року пільгового режиму оподаткування (Закон України від 12.01.2006 №3333-IV) не сприяло поживленню їхньої діяльності.

НАЦІОНАЛЬНЕ КОСМІЧНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ

Розвиток галузі визначається пріоритетними напрямками космічних програм України. Зважаючи на специфіку космічної діяльності, пов'язану з тим, що розвиток космічної техніки потребує постійного створення нових приладів, комплексів, систем, практично можна вважати, що всі загальнодержавні науково-технічні космічні програми є програмами інноваційного розвитку галузі.

Зокрема, 30 вересня 2008 року Верховною Радою України затверджена Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2008–2012 роки. Ця Програма є четвертою космічною програмою незалежної України і третьою, що має статус Закону України.

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузі визначаються наступними програмами:

- Програма утилізації твердого ракетного палива міжконтинентальних балістичних ракет РС-22 (затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 № 1684);
- Державна цільова оборонна програма утилізації звичайних видів боєприпасів, непридатних для подальшого використання і зберігання, на 2008–2017 роки, затверджена постановою КМУ від 22 жовтня 2008 року № 940;
- Комплексна галузева програма енергозбереження на період 2005–2010 років, (погоджена з НАЕР, фінансується за рахунок власних коштів підприємств).

Результативні показники інноваційної діяльності у галузі представлені у таблиці.

Показники інноваційної діяльності у галузі

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Частка витрат на інноваційну діяльність у загальному обсязі витрат на виробництво продукції	0,005	0,005	0,003	0,032	0,008	0,032	0,018	0,019	0,085
Частка витрат на виконання завдань програм та державного замовлення з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності у загальному обсязі витрат на інноваційну діяльність	–	–	–	–	–	–	0,015	0,099	0,273

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Частка інноваційних капіталовкладень у загальному обсязі капіталовкладень на виробництво продукції	0,051	0,093	0,006	0,06	0,065	0,09	0,017	0,092	0,249
Частка капіталовкладень на виконання завдань програм з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та державного замовлення у загальному обсязі інноваційних капіталовкладень	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка освоєних у процесі виконання завдань програм та державного замовлення з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності і поставлених на ринок найменувань інноваційної продукції	Космічна техніка є власністю держави і на ринку не продається								
Частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції	0,011	0,014	0,029	0,04	0,029	0,017	0,042	0,034	0,094
Частка принципово нової продукції у загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції	0,654	0,618	0,668	0,806	0,591	0,209	0,163	0,187	0,263

- *1. Показники розраховані з використанням форми державного статистичного спостереження, затвердженої Державним комітетом статистики України, та форм фінансової звітності, затверджених Мінфіном.
2. За розрахунками фахівців НКАУ частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції складає не менше 0,6.

У порядку реалізації стратегічних і середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності за роки незалежності забезпечено:

- запуск космічних апаратів дистанційного зондування Землі «Січ-1» (1995), «Океан-О» (1999), Січ-1М» та «Мікросупутник» (2004);
- створення ракетного комплексу «Зеніт-3 SLB» для космічної системи «Морський старт»;
- створення на базі ракети СС-18 (яка знімається з бойового чергування) ракетного комплексу «Дніпро»;
- створення наземної інфраструктури для управління космічними апаратами, приймання інформації, її накопичення, розповсюдження та оброблення;
- реалізацію початкових етапів створення мережі контрольно-корегувальних станцій для високоточного надання користувачам корегувальних виправлень до інформації глобальних навігаційних систем на території України;

- проведення досліджень з фундаментальних та прикладних, пов'язаних з походженням та еволюцією Сонячної системи, Землі, вивчення сонячно-земних зв'язків, а також їхнього впливу на біосферу, навколишнє природне середовище та техногенну ситуацію в атмосфері й на поверхні Землі.

Крім того, у процесі виконання інших державних програм:

- створена технологія безпечного вилучення ТРП;
- утилізовано 2042,2 т звичайних видів боєприпасів;
- створено технологію утилізації і знищено 95 ракет морського базування, та звичайних видів боєприпасів, споряджених мінами ПФМ-1.

На виконання окремого доручення Прем'єр-міністра України від 19 червня 2008 року № 31802/0/1-08 на поточний час здійснюється розроблення проекту Стратегії космічної діяльності України на період до 2030 року, яка визначить концептуальні засади державної політики у галузі дослідження і використання космічного простору в мирних цілях та в інтересах безпеки держави.

У найближчій перспективі передбачається проведення інституціональних перетворень у ракетно-космічній промисловості. До 2020 року шляхом об'єднання існуючих науково-технічних та виробничих структур будуть створені 3–4 українські ракетно-космічні корпорації (Дніпропетровськ, Харків, Київ), які забезпечать випуск ракетно-космічної техніки для вирішення економічних завдань, завдань обороноздатності, ефективну діяльність України на міжнародних ринках, а також експлуатацію і супровід ракетної техніки на всіх етапах її створення та забезпечення функціонування. Видається, що створення інтегрованих структур гармонізує відносини ракетно-космічної галузі та регіонів, бо в успішній роботі корпорацій буде зацікавлена місцева влада.

На поточний час у господарському обігу підприємств космічної галузі знаходяться 265 об'єктів права інтелектуальної власності.

Разом з тим, зважаючи на великі фінансові витрати, які необхідні для отримання та підтримку охоронного документа на міжнародному рівні та в інших державах, підприємства галузі підтримують свої права інтелектуальної власності переважно за рахунок конфіденційності.

Проблемним неврегульованим питанням у просуванні вітчизняних об'єктів інтелектуальної власності на сьогодні є відносини з російським партнером щодо розподілу прав на інтелектуальну власність в констук-

тивному виконанні двигуна ракети-носія «Циклон», яка була створена в рамках колишнього СРСР.

НКАУ, як представник України є членом наступних міжнародних організацій:

Комітету ООН з мирного використання космічного простору (COPUOS) — з 1992 року; Комітету з дослідження Землі (CEOS) з 1993 року; Комітету з космічних досліджень (COSPAR) — з 1996 року; міжнародної організації «Intersputnik» — з 1997 року; РКРТ — з 1998 року.

Основні країни-партнери: Російська Федерація, Європа (ЄКА), США, КНР, Бразилія, Індія, Єгипет, Аргентина, Туреччина.

Міжнародні космічні проекти: «Морський старт», «Циклон-4», «Наземний старт», «Дніпро».

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

(За матеріалами, наданими Радою міністрів АР Крим, державними адміністраціями областей, міста Києва та Севастополя)

АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

Постановою ВР Автономної Республіки Крим від 22.02.2006 № 1587-4/06 затверджено середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Автономній Республіці Крим на 2006–2008 роки.

У квітні 2009 року Радою міністрів Автономної Республіки Крим розглянуто та схвалено середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності в АР Крим на 2009-2011 роки (п. 2 витягу № 7 з протоколу засідання Ради міністрів АР Крим від 07.07.2009 року).

У рамках Програми економічного і соціального розвитку АР Крим на 2009 рік передбачено:

- 1) організацію роботи щодо створення в Автономній Республіці Крим інноваційної інфраструктури;
- 2) розробку механізму фінансової підтримки інноваційної діяльності, сприяння залученню інвестицій в інноваційну діяльність регіону;
- 3) підвищення інноваційної культури суспільства, у тому числі: активізація міжнародної та міжрегіональної взаємодії з питань інноваційної

діяльності, інтелектуальної власності і трансферу технологій; підвищення кваліфікації кадрового складу органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності.

У 2008 році між Радою міністрів АР Крим і Державним агентством України з інвестицій та інновацій підписано договір про науково-технічне співробітництво із соціально-економічного розвитку автономії на основі впровадження інноваційних розробок. У 2008 році інноваційну діяльність здійснювали 40 підприємств регіону, упроваджено 73 нових технологічних процесів, з яких 36 — ресурсозаощаджуючі, освоєно 48 найменувань нових видів продукції, з яких 27 — нові види техніки. На територіях 15 з 25 районів АР Крим підприємства займалися інноваційною діяльністю. З бюджету у 2008 році профінансовано 33 науково-технічні, науково-методичні і науково-організаційні роботи на загальну суму 350 тис. грн. Одним з найважливіших механізмів стимулювання інноваційної діяльності останніх років є фінансова підтримка промислових підприємств через механізм здешевлення кредитів.

У 2006 році з республіканського бюджету виділено 3 млн грн для 15 підприємств, які виконували інноваційно-інвестиційні проекти, у 2007 р. — 7,5 млн грн для 17 підприємств, на 2008 рік заплановано 10 млн грн (станом на 01.10.2008 виділено 7 млн грн). За період 2006-2008 років створено 634 нових робочих місць. У минулому році організовано та проведено 5 міжнародних науково-практичних конференцій з питань інноваційної діяльності, у тому числі «Актуальні питання розвитку інноваційної діяльності» (травень 2008 р.), «Захист прав інтелектуальної власності» (червень 2008 р.), «Інноваційні технології в освіті» (вересень 2008 р.), понад 20 заходів (конференцій, семінарів, «круглих столів», нарад) регіонального рівня, спрямованих на сприяння інноваційній діяльності і трансферу технологій. Для підвищення інноваційної культури суспільства тільки у 2008 році було видано понад 10 збірників статей, консультаційних довідників з питань інноваційної діяльності. Забезпечено підвищення кваліфікації з питань інноваційної діяльності в Кримському центрі перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій при Раді міністрів АР Крим.

У рамках створення центрів інформації на базі існуючих інноваційно-аналітичних бізнес-центрів європейського типу при Таврійському

національному університеті ім. В. І. Вернадського створено Регіональний національний інформаційний центр зі співробітництва з ЄС у сфері науки і технологій.

З 2007 року функціонує консультаційний пункт із питань інноваційної діяльності, що надає безкоштовні консультації. Розроблено «пілотні» проекти створення в регіоні 3-х промислових (індустріальних) парків.

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційна діяльність у Вінницькій області базується на Стратегії регіонального розвитку Вінницької області на період до 2015 року, річних Програмах економічного і соціального розвитку області, Регіональній середньостроковій програмі соціально-економічного розвитку Вінницької області до 2011 року, Програмі розвитку інформаційних, телекомунікаційних та інноваційних технологій у закладах освіти області на 2006-2010 роки; Регіональній програмі розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2007–2008 роки; Плані дій на 2005–2008 роки з реалізації «Стратегії соціально-економічного розвитку Вінницької області на період 2005–2015 років».

Відповідно до Програми розвитку інформаційних, телекомунікаційних та інноваційних технологій у закладах освіти області на 2006–2010 роки передбачено реалізацію низки заходів, спрямованих на розбудову інноваційної інфраструктури, підтримку науково-технічних розробок, зокрема, кошти обласної Ради та облдержадміністрації (ОДА) на гранти (у рамках фінансової підтримки навчальних закладів для реалізації проектів у сфері розробки та застосування інформаційних, телекомунікаційних та інноваційних технологій в управлінській діяльності та навчально-виховний процес, науково-пошукову роботу, упровадження заходів з енергозбереження).

У регіоні функціонує 24 організації, що виконують наукові та науково-технічні роботи, у них задіяно 819 наукових співробітників, серед яких 8 докторів наук та 68 кандидатів наук. Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, що були виконані власними силами наукових організацій, склали близько 29 млн грн, у т. ч. майже 5 млн грн витрачено на фундаментальні дослідження, 5,4 млн грн – на прикладні дослідження, 17,3 млн грн – науково-технічні розробки, 0,2 млн грн – на науково-технічні послуги.

Понад 40 промислових підприємств є інноваційно-активними, серед них у минулому році 7 було задіяно в науково-технічних дослідженнях та розробках, 8 — у придбанні новітніх технологій, з яких 2 підприємства придбали права власності на винаходи, понад 10 було задіяно у виробничому проектуванні та інших видах підготовки виробництва для випуску нових продуктів, упровадження нових методів виробництва.

Обсяг інноваційної продукції склав понад 77 млн грн, з яких близько 9 млн грн було поставлено на експорт. Було впроваджено 24 прогресивні технологічні процеси в промисловості, освоєно близько 40 нових видів продукції. До Державного департаменту інтелектуальної власності було подано понад 300 заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, у тому числі на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.

Регулярно проводяться обласні та районі семінари-наради для підвищення кваліфікації у сфері інноваційної діяльності, проведено понад 20 виставково-ярмаркових заходів. Ведеться робота щодо розробки проекту «Формування міжнародного іміджу регіону» шляхом проведення міжнародних економічних форумів та дипломатичних «Трейд-Клубів».

З метою відкриття та адаптації малих підприємств на ринках ЄС проведено близько 30 тренінгів з навчання та розробки бізнес-пропозицій за європейськими стандартами Business-Award. Постійно надається також практична допомога підприємствам у розробці бізнес-пропозицій, які після подання отримують сертифікацію за європейськими стандартами Business-Award. На даний момент сертифіковано 30 підприємств області.

На сьогодні інноваційні технології використовуються, зокрема, у ТОВ «Барлінек Україна» (установлена паркетна лінія «Burkle» (Німеччина) вартістю 8,3 млн євро, котельня для спалювання тирси «Panto» (Польща)); ЗАТ «АКВ Українське каолінове товариство», що використовує у виробництві автоматизовану гідроциклічну установку для мокрого збагачення каоліну «A+V» (також планується побудова нового закритого конвеєра); ТОВ «Сперко-Україна», яке встановило нову лінію з випуску розчинів «Flexicon» (Данія), сума інвестицій становить 30 тис. євро, планується реконструкція заводу; ТОВ «Тетра-Україна» — обладнало цех з переробки сої, рапсу, льону устаткуванням із США, Франції, Голландії (Екструдер «InstaPro», сучасні преси виробництва Франції).

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ

Відповідно до Стратегії економічного і соціального розвитку Волинської області на 2004–2015 роки, Програми економічного і соціального розвитку області на 2008 рік одним із пріоритетних напрямків розвитку регіону є впровадження інновацій. У 2007 році, згідно з новою методологією, інноваційну діяльність здійснювали 36 промислових підприємств (понад 20 % загальної кількості суб'єктів), з них 28 (77,8 % — інноваційно-активних) упроваджували технологічні процеси та нові види продукції.

Основними напрямками інноваційної діяльності підприємств були розробка і впровадження нових виробничих процесів, створення та освоєння технологічно нової або вдосконаленої продукції. Протягом 2007 року одинадцять промислових підприємств придбали 18 нових технологій. Серед них підприємства з виробництва харчових продуктів, гумових та пластмасових виробів, будматеріалів та машинобудування. На 17-ти підприємствах області впроваджено 24 технологічні процеси, з них 13 — маловідходні та ресурсозберігаючі.

Освоєнням інноваційних видів продукції займалося два підприємства харчової промисловості та машинобудування. На інноваційну діяльність у промисловості було витрачено 169,8 млн грн. Основним джерелом фінансування витрат були власні кошти підприємств — 156,6 млн грн, або 92,3 % загального обсягу. Здебільшого це витрати на придбання машин, обладнання та науково-дослідні розробки (166,9 млн грн та 2,7 млн грн відповідно).

Реалізували інноваційну продукцію 16 промислових підприємств, або 8,8 % загальної кількості (44,4 % інноваційно-активних) на суму 3042,3 млн грн (38,3 % загального обсягу продукції). З них 5 підприємств (13,9 % інноваційно-активних) реалізували продукції на суму 2942,7 млн грн, (37 % реалізованої продукції). 11 підприємств області (30,6 %) реалізували продукції на суму 99,6 млн грн (1,3 % реалізованої продукції).

Для підтримки інноваційної діяльності в області функціонують: Інноваційний центр передачі новітніх технологій; Волинський державний науковий та інформаційний центр МОН України; Північно-західний регіональний центр інноваційного розвитку Державного агентства з інвестицій та інновацій.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

У 2007 році облдержадміністрацією спільно з Технологічним парком «Машинобудівні технології» було розроблено план спільної діяльності щодо створення в регіоні інноваційної інфраструктури.

Відповідно до Плану проводилася робота з формування банку даних інноваційних пропозицій, формування переліку потенційних виконавців інноваційних проектів, з підготовки графіку систематичного проведення семінарів з розробниками проектів за методикою подання інноваційних пропозицій, а також з підготовки методики та плану проведення спільних заходів з формування інноваційних проектів.

У квітні 2007 року разом з обласною радою молодих учених у рамках «Школи молодих учених» було організовано просвітницьку роботу щодо інноваційного розвитку області. У травні облдержадміністрацією спільно зі Спілкою менеджерів України проведено круглий стіл з питань інвестиційно-інноваційної діяльності.

Відповідно до Плану заходів було проведено аналіз існуючих регіональних програм щодо наявності інноваційної складової, розроблено та затверджено план дій щодо розвитку програми «Інфраструктури інноваційного розвитку Дніпропетровської області», який був затверджений у листопаді 2007 року.

Також облдержадміністрацією разом із Дніпропетровським національним університетом, було організовано англомовну міжнародну школу-семінар «Нова фізика та КХД під впливом зовнішніх умов» щодо питань ядерної та теоретичної фізики. До роботи цієї школи було залучено провідних європейських учених даного напрямку.

У рамках налагодження міжрегіональної співпраці в інноваційній сфері облдержадміністрація, разом з технологічним парком «Машинобудівні технології» взяла участь у роботі круглого столу «Інноваційна інфраструктура Запорізької області» (м. Запоріжжя), на якому було презентовано Концепцію інноваційної системи Дніпропетровщини.

У травні 2007 року облдержадміністрацією, спільно з технологічним парком «Машинобудівні технології», Придніпровським науковим центром при НАН України, обласною радою молодих учених із залученням представників вишів та науково-дослідних установ проведено круглий стіл «Наукова діяльність як основний чинник інноваційного розвитку держави». Також, спільно з Дніпровським центром науково-технічної та

економічної інформації було проведено Інтернет-відеоконференцію зі штаб-квартирою НАТО в Брюсселі на тему «Наукові програми НАТО та можливості участі в них науковців України».

Спільно з Державним агентством України з інвестицій та інновацій у червні 2007 року в області було утворено Дніпровський регіональний центр інноваційного розвитку, до функцій якого належить організаційно-методичне забезпечення інноваційного розвитку регіону.

В області працює експертно-дорадча робоча група з розроблення науково-інноваційної програми розвитку регіону, яка створена розпорядженням голови ОДА у 2005 році.

Налагоджено міжрегіональне співробітництво з Рівненською областю, у рамках якого у 2007 році у ній було створено філію Дніпропетровського технологічного парку «Машинобудівні технології». У січні 2008 року представники регіону взяли участь у роботі круглого столу Рівненської ОДА на тему «Формування регіональної інфраструктури інноваційного розвитку Рівненської області».

У лютому 2008 року проведено засідання колегії ОДА «Про основні питання щодо подальшого інноваційного розвитку Дніпропетровської області», на якому були внесені зміни до регіональної програми інноваційного розвитку, обговорена роль НАН України та її науковий потенціал у інноваційному розвитку регіону, а також кадрове забезпечення Дніпропетровщини фахівцями та спеціалістами цієї сфери.

За результати роботи цієї колегії було підписано розпорядження голови ОДА «Про зміни та доповнення до регіональної програми інноваційного розвитку на період до 2020 року» від 04.03.2008 р.

У травні 2008 року головним управлінням освіти та науки ОДА, спільно з Посольством Франції в Україні, проведено міжнародну школу з нейронауки, до роботи якої були залучені провідні вчені з Франції, Швейцарії, Канади, України тощо.

Ведеться робота зі створення Координаційної ради з питань реалізації Регіональної програми інноваційного розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 23 травня 2008 року № 386-15/V. У рамках Бюджетної програми «Фінансова підтримка інноваційних та інвестиційних проектів, у першу чергу із упровадження передових технологій, що реалізуються в галузях промисловості, у тому числі технологічними

парками, через механізм здешевлення кредитів» у області реалізуються проекти «Розроблення і виробництво новітніх автономних інтегрованих систем енергопостачання з використанням сонячних енергетичних систем, вітроенергоустановок та енергонакопичувачів» (Українсько-Угорське ЗАТ «Веста-Дніпро») та «Технологічний комплекс ароматизованого обладнання з виробництва сучасних шин на ВАТ «Дніпрошина».

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Для забезпечення інноваційного розвитку економіки регіону через стимулювання взаємодії науки і виробництва, в області реалізується Програма науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 року, яка була затверджена рішенням обласної ради від 22.03.2002 року. Вартість реалізації цієї Програми (у цінах 2002 р.) до 2020 року за розрахунками складає 14,6–17,9 млрд гривень. Найбільша частина коштів передбачена на здійснення заходів щодо науково-технічного розвитку провідних галузей спеціалізації регіону, а також піднесення рівня виробничої та соціальної інфраструктури. Із загального обсягу фінансування Програми 3,1–3,7 млрд грн спрямовуються на фінансування науково-дослідних робіт, а 11,5–14,2 млрд грн – на фінансування інноваційної діяльності.

У фінансуванні науково-дослідних робіт питома вага держбюджету становитиме по роках 9–12 %, власних коштів – 8–9,5 %. У фінансуванні інноваційної діяльності в області питома вага держбюджету становитиме по роках 0,3–0,4 %, інноваційного фонду 2,1–8,9 %, кредитів 3–6 %, вітчизняних інвесторів 5–7 %, іноземних інвесторів – 3–4 %, власних коштів – 80 %.

У рамках Програми-2020 здійснюється реалізація інноваційної політики в містах та районах області, а саме: проводиться щоквартальний моніторинг виконання розділу «Науково-технологічний та інноваційний розвиток» та реалізується програма економічного та соціального розвитку міст і районів області.

У 2007 році було розпочато реалізацію 28-ми інноваційних проєктів на промислових підприємствах та в науково-дослідних установах області. Ці проєкти було профінансовано на 41,2 млн грн, з яких коштів державного бюджету – 2,1 млн грн, з місцевих бюджетів – 0,232 млн грн,

26,1 млн грн — за рахунок коштів підприємств, 12,8 млн грн — надійшло з інших джерел.

Під головуванням голови ОДА як постійний консультативно-дорадчий орган, працює Регіональна рада з питань науки і технологій управління науково-технічним розвитком Донеччини. До складу ради входять представники академічних та галузевих наукових установ, провідних підприємств, інноваційних, венчурних, комерційних та фінансових структур, органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, а також структур НАНУ та КМУ. Головною метою утворення і функціонування ради є сприяння переходу промисловості області на інноваційний шлях розвитку та забезпечення ефективного управління процесом науково-технічного розвитку в рамках Програми науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 року.

У системі Донецького наукового центру НАНУ (сфера діяльності якого охоплює Донецьку та Луганську області) функціонує 15 її установ, 140 галузевих науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних організацій і 34 вищі 3-4 рівнів акредитації. Серед пріоритетів його діяльності — структурна перебудова паливно-енергетичного, металургійного, хімічного і машинобудівного комплексів Донеччини; екологічна і технологічна безпека вуглевидобутку; захист і реабілітація імунної системи людини; охорона навколишнього середовища й ефективне використання вторинних ресурсів; кадрове і методологічне забезпечення розвитку інноваційної діяльності.

Також у регіоні функціонують Східний регіональний центр інноваційного розвитку Держінвестицій, Донецьке регіональне відділення Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, Центр консультативно-інформаційної допомоги і забезпечення практичної підтримки малого підприємництва із захисту промислової власності та авторських прав, КП «Донецький інноваційний центр» та Донецька обласна рада Товариства винахідників і раціоналізаторів.

В області працюють 77 організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, у них задіяно 7527 наукових співробітників, серед них 161 доктор наук та 754 кандидати наук. Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, що були виконані власними силами наукових організацій, склали близько 30 млн грн, у тому числі майже 4 млн грн витрачено на фундаментальні дослідження, 32 млн грн — на

прикладні дослідження, 17,4 млн грн — на науково-технічні розробки, 50 млн грн — науково-технічні послуги.

У промисловості регіону працює 61 інноваційно-активне підприємство, з яких 22 — задіяні в дослідженнях і розробках, 12 — у придбанні нових технологій, з яких 8 — придбали права власності на винаходи, 25 — задіяні у виробничому проектуванні та інших видах підготовки виробництва для випуску нових продуктів та впровадження нових методів виробництва. Придбання машин, обладнання та інших основних засобів здійснювали 27 підприємств.

До Державного департамент інтелектуальної власності було подано 907 заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, у тому числі на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.

В області систематично проводяться масштабні заходи з проблем інноваційного розвитку. Зокрема, у 2007 році в рамках Ювілейної виставки «75 років Донецькій області» була проведена експозиція «Наука Донецької області».

У жовтні 2008 р. в Донецьку проведено Міжнародний інвестиційний саміт Донецької області, на якому представники ОДА, Держінвестицій та регіональних центрів інноваційного розвитку, представники органів влади, ключові фігури української політики і бізнесу та науковці обговорили перспективи розвитку регіону на принципах сталого розвитку, реалізацію інноваційної політики на регіональному рівні.

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Стратегією економічного і соціального розвитку Житомирської області на 2004-2015 роки, яка була затверджена рішенням обласної ради від 30.07.2004 року № 463, було визначено низку стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку регіону. Пріоритети спрямовувалися на підвищення науково-технічного потенціалу, упровадження нових технологій та видів продукції на промислових та сільськогосподарських підприємствах області тощо.

Через неузгодженість попередніх пріоритетних напрямів розвитку області з відповідними напрямками Державної стратегії регіонального розвитку, затвердженої постановою КМУ від 26.07.2006 року № 1001, рішенням обласної ради від 23.04.08 № 503 було затверджено нову

Стратегію розвитку Житомирської області на період до 2015 року. Новою стратегією визначено 6 основних пріоритетних напрямів розвитку області, три з яких мають інноваційне спрямування.

Визначені пріоритетні напрями також ураховані в Комплексній програмі регіонального розвитку Житомирської області на 2007–2011 роки, яка затверджена рішенням обласної ради від 16.08.07 № 349.

Поряд із цим, низка завдань і заходів у сфері інноваційного розвитку визначається в щорічних програмах економічного і соціального розвитку області.

З метою прийняття дієвих рішень у сфері інноваційного розвитку в області діє регіональна рада з питань інноваційного розвитку, яка утворена розпорядженням голови ОДА від 11.12.07 № 422. До її складу входять керівники структурних підрозділів облдержадміністрації, науковці-дослідники, представники державної бюджетної установи «Північний регіональний центр інноваційного розвитку» та інноваційно-активних підприємств області.

Упродовж 2007 року в області інноваційною діяльністю займалися 37 промислових об'єктів, або 10,5 % від загальної їх кількості. Упровадженням у виробництво інноваційної продукції займалися 11 промислових об'єктів, якими було освоєно 35 видів продукції, з яких 17 – у хімічній та нафтохімічній промисловості, 10 – у машинобудуванні, 6 – у харчовій, 2 – у металургійній.

Нові чи вдосконалені виробничі процеси впроваджували 14 інноваційно-активних підприємств. У 2007 році було впроваджено 31 новий технологічний процес, що в 2,2 разів більше, ніж у 2006 році. З них 16 спрямовано на економне використання матеріальних і енергетичних ресурсів.

Збільшилася кількість установ та організацій, які займалися науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами (11 у 2007 році проти 9 у 2006 році). Кількість науково-технічних співробітників, які займаються в області науково-дослідними роботами, становить 544 особи, з них 257 дослідників.

Облдержадміністрацією спільно з Державним агроекологічним університетом проводиться робота зі створення в області технологічного парку «Енергозбереження». У 2008 році регіональною радою було розроблено електронне видання «Житомирщина інноваційна», яке містить

найперспективніші інноваційні пропозиції наукових установ, які можуть бути впроваджені на промислових підприємствах області або інших регіонів. Завдяки спільним діям ОДА та державної бюджетної установи «Північний регіональний центр інноваційного розвитку» у 2008 році утворено Представництво державної бюджетної установи «Північний регіональний центр інноваційного розвитку», яке займається пошуком перспективних інноваційно-інвестиційних проектів промислових підприємств для їхньої подальшої фінансової підтримки за рахунок коштів державного бюджету.

На сьогодні облдержадміністрація приступила до розробки Концепції розроблення програми інноваційного розвитку області. Створена робоча група щодо виконання заходів Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки», зокрема у 2010 році планується створення демонстраційного центру з пріоритетів науково-технічної та інноваційної діяльності, а також регіонального контактного пункту зі співпраці з країнами-членами ЄС у сфері науки і технологій.

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційний розвиток регіону здійснюється в рамках Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 року, затвердженої рішенням обласної ради. Наукову діяльність у області забезпечують Інститут електронної фізики НАНУ, Закарпатський Інститут агропромислового виробництва УААН, Закарпатський центр соціально-економічних та гуманітарних досліджень НАНУ, Науково-практичне об'єднання «Реабілітація», Закарпатська філія Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАНУ, Закарпатська філія Інституту стратегічних досліджень та інші (усього 16 наукових установ). В області зосереджено значний науково-технічний потенціал: понад 130 докторів та 600 кандидатів наук, 2 члени-кореспонденти НАНУ і 12 членів галузевих АН України, що ведуть наукові роботи в галузях фізики, хімії, матеріалознавства, електроніки, біології, медицини, екології, економіки, права, історії, агропромислового виробництва та інших наукових напрямів.

Кількість промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, у 2007 році становила 28 одиниць. Головним чином ними

витрачалися кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (9,9 млн грн). На дослідження та розробки підприємствами регіону у 2007 році було витрачено 632,8 тис. грн, на науково-дослідні роботи – 6,4 млн грн.

У 2007 році на інноваційну діяльність на Закарпатті було освоєно 40,7 млн грн. Причому, фінансування інноваційної діяльності головним чином проходило за рахунок коштів іноземних інвесторів (19,1 млн грн), кредитів (13,4 млн грн) та власних джерел (8,1 млн грн).

У 2007 році в регіоні 23 підприємства впроваджували інновації. З яких 7 – упроваджували нові технології, 13 – освоювали виробництво інноваційних видів продукції.

Проти 2006 року у 2007 році кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, зменшилася (82,1 %). Їхня питома вага у 2007 році склала 7,2 % до загальної кількості підприємств регіону (при 11,5 % загальноукраїнського аналогічного показника за цей період).

У рамках робіт з розвитку регіональної інноваційної інфраструктури та реалізації Програми розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності Закарпаття на 2007-2008 роки Ужгородським національним університетом при підтримці ОДА проводилися роботи з теми: «Дослідження діяльності суб'єктів господарювання наукових організацій та установ Закарпатської області щодо наявності та пропозицій з упровадження інноваційної продукції в народногосподарський комплекс регіону», зібрано пропозиції районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування з найактуальніших проблем, які потребують інноваційного вирішення. Після опрацювання отриманої інформації буде створена база даних з моніторингу попиту і пропозицій юридичних осіб на інноваційну продукцію.

Координуючу роль в організації інноваційної діяльності області виконує державна бюджетна установа «Карпатський регіональний центр інноваційного розвитку», створена наказом Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 31 травня 2007 року № 45, за напрямками:

- здійснення аналізу інноваційного потенціалу Карпатського регіону;
- забезпечення наукової та іншої підтримки впровадження програм та проектів інноваційного розвитку Карпатського регіону;
- сприяння розвитку інформаційно-консалтингового забезпечення інноваційної діяльності та інноваційного розвитку Карпатського регіону;

- реалізація відповідно до законодавства України пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- організація взаємодії науково-дослідних, інноваційних підприємств, установ та організацій, органів державної влади щодо інноваційного розвитку Карпатського регіону.

З метою розвитку регіональної інноваційної діяльності подано пропозиції Держінвестицій щодо участі Карпатського регіонального центру інноваційної діяльності в утворенні регіонального контактного пункту зі співпраці з країнами-членами ЄС та іншими країнами у сфері науки і технологій, інновацій та інтелектуальної власності, з фінансово-економічним обґрунтуванням відповідних видатків. Опрацьовано питання щодо створення центрів трансферу технологій у бюджетних наукових установах області та створення на базі вишів регіону бізнес-інкубаторів.

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

Запорізька область входить до числа регіонів України, які складають основу її економічного та інтелектуального потенціалу. В області зосереджені майже всі основні галузі промисловості, серед яких провідне місце посідають електроенергетика, металургія, машинобудування, металообробка та хімічна промисловість. У 2008 році Запорізька ОДА в співпраці з Дніпровським центром інноваційного розвитку розробила «Цільову економічну програму інноваційного розвитку Запорізької області на 2008–2012 роки», яку було прийнято в серпні цього року (рішення ОДА № 12 від 07.08.2008 р.).

Метою Програми є створення інноваційної інфраструктури у 2008–2012 роках, здатної забезпечити підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки, ефективне використання наявного науково-технологічного потенціалу шляхом створення в регіоні інноваційних підприємств. Результатом її реалізації стало створення мережі регіональних кредитних та венчурних фондів, компаній зі страхування інноваційних ризиків та зі страхування експорту інноваційних продуктів. До 2012 року в Запорізькій області передбачається створити 45 інноваційних підприємств, понад 2000 нових робочих місць для висококваліфікованих фахівців та залучити понад 1 млрд грн інвестицій для реалізації інноваційних проектів, сформувати систему для ціле-

спрямованої підготовки та перепідготовки фахівців для залучення до інноваційного процесу тощо.

У 2007 році в області інноваційною діяльністю займалися 43 промислові підприємства, питома вага яких у загальній кількості промисловості складала 10,8 %. Найбільша частина інноваційно-активних підприємств припадала на машинобудування (51,2 %).

Упровадженням інноваційних видів продукції займалися 42 підприємства (97,7 % від кількості інноваційно-активних). З них нову продукцію для ринку впроваджували 19 промислових підприємств і 32 — безпосередньо для внутрішніх потреб підприємств. За рік було впроваджено 109 інноваційних видів продукції, з яких 60 — машини, устаткування, прилади та апарати, а також трансформатори, напівпровідники, кабелі, запчастини до побутової техніки та автомобілів. Активно впроваджували інновації: ВАТ «Запоріжтрансформатор», «АК Південтрансенерго», запорізькі державні підприємства «Кремнійполімер», «Радіоприлад», ТОВ «НВО Азов технолоджі електрик», ТОВ «Агрінол», ТОВ «Кварц», ЗАТ «Іскор-2000».

Упровадженням нових технологічних процесів у 2007 році займалося 21 підприємство регіону, або 48,8 % загальної кількості інноваційно-активних, з них 5 (11,6 %) — придбали нові технології. Ними було впроваджено 234 нових технологічних процеси, ураховуючи 33 ресурсозберігаючі і маловідходні. Інноваційні технологічні процеси у виробництво впроваджувалися ВАТ «Азов технолоджі електрик», «Запоріжжюк», КП «Запорізький титаномагнієвий комбінат», ТОВ «Запорізький машинобудівний завод «Славута-Сервіс».

Упровадженням організаційних та маркетингових інновацій у минулому році займалися 20 підприємств. Серед них підприємства з виробництва харчових продуктів та напоїв, коксу, продуктів нафтопереробки, металургійні та машинобудівні підприємства.

За 2007 рік інноваційної продукції реалізовано на суму 3 432 млн грн, що складає 6,6 % загального обсягу реалізованої продукції. Найбільший обсяг інноваційної продукції у 2007 реалізовано підприємствами машинобудування — 2 291 млн грн (66,8 % від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції).

Більшість промислово потужних підприємств, які є в основному споживачами інноваційної продукції, мають науково-дослідні установи, що конкурують на ринку з приватними інноваційними фірмами.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційний розвиток регіону здійснюється в рамках Стратегії економічного та соціального розвитку територій області до 2015 року, що затверджена обласною державною адміністрацією.

У регіоні частка інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств складає 12,9 %. Протягом останніх двох років найактивнішими в інноваційній діяльності були підприємства з виробництва деревини та виробів, хімічної та нафтохімічної промисловості, машинобудування. З 2007 року почали активно здійснювати нововведення підприємства з виробництва харчових продуктів та напоїв.

У 2007 році підприємствами, що займалися інноваційною діяльністю, упроваджено 8 нових технологічних процесів, кожний четвертий з яких — ресурсозберігаючий, придбано 6 нових технологій. За результатами інноваційних заходів упроваджено у виробництво 21 найменування інноваційної продукції.

Над оновленням асортименту працювали підприємства з виробництва харчових продуктів та напоїв, легкої, хімічної та нафтохімічної промисловості. Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі у 2007 році становила близько 4 %. Найбільше інноваційної продукції реалізовано підприємствами машинобудування.

Протягом останніх років в області зберігається позитивна тенденція до щорічного зростання кількості фахівців, що мають науковий ступінь доктора і кандидата наук. Останніми роками збільшується частка наукових дослідників віком до 50 років — для фахівців, що мають науковий ступінь доктора наук та до 40 років — для фахівців, що мають науковий ступінь кандидата наук.

Із серпня 2001 року в м. Івано-Франківськ функціонує перший в Україні технопарк ТОВ «Нафтогазовий науково-технічний парк» (НГНТП). Засновниками та учасниками даного інноваційного проекту стали Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (ІФНТУНГ), Українська нафтогазова академія (УНГА) та ВАТ «Карпатнафтомаш». Технопарк знаходиться на території Навчального науково-виробничого центру (ННВЦ) Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, який є базовою організацією інноваційної структури.

В Івано-Франківську діє Товариство винахідників і раціоналізаторів, яке відстоює інтереси та захищає права винахідників, раціоналізаторів, виконує роль сполучної ланки між бізнесом та державою. В області налічується 120 первинних осередків товариства, що об'єднують майже 20 тис. членів, дві третини з яких — молодь. Чисельність винахідників, авторів промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій за останні роки зросла на 40 %.

Основна кількість осіб, що займалися винахідницькою та раціоналізаторською діяльністю, зосереджена в Івано-Франківську (понад 900 осіб), Волинському (понад 60 осіб) та Тисменицькому районах (48 осіб).

КИЇВСКА ОБЛАСТЬ

Основними пріоритетами інноваційного розвитку регіону є розвиток електротехнічної промисловості та машинобудування; енергозберігаючі та ресурсозберігаючі технології; упровадження нових технологій у сільськогосподарській обробці; виробництво будівельних матеріалів; упровадження нових технологічних процесів у виробництво, у тому числі упровадження маловідходних технологій; захист навколишнього середовища, реалізація заходів із захисту природи (утилізація сміття).

Протягом 2007 року інноваційною діяльністю займалися 52 промислових підприємства, частка яких становить 11,9 % їхньої загальної кількості (у 2006 році — 43 підприємства). Найбільше інноваційно-активних підприємств (34) займаються придбанням обладнання, 5 — здійснюють внутрішні науково-дослідні розробки та придбання науково-дослідних розробок тощо.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2007 році склав 515,5 млн грн (у 2006 році -408,3 млн грн), що склало 2,9 % частки реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції.

У 2007 році було впроваджено 52 прогресивних технологічних процеси, які спрямовані на економічне використання матеріальних і енергетичних ресурсів (у 2006 році — 23). Також упроваджено 85 нових видів інноваційної продукції (73 — у 2006 р).

Кількість організацій області, які виконували наукові та науково-технічні роботи, у 2007 році становила 36 одиниць (цей показник має стабільний характер і вже кілька років кількість організацій не змінюється).

Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи складає 2342 особи, з них науковий ступінь кандидата наук мають 359 осіб, доктора наук — 70 осіб. В економіці регіону задіяно 1054 кандидатів наук і 149 докторів наук.

В області працюють такі визнані наукові і практичні центри інноваційного розвитку, як Миронівський науково-дослідний інститут селекції і насінництва ім. В. М. Ремесла, Інститут землеробства, Інститут картоплярства, Інститут садівництва Української академії аграрних наук, Дослідно-конструкторське бюро авіації загального призначення, ВАТ «Науково-дослідний інститут склопластиків та волокна» Державний український науково-дослідний інститут фарфоро-фаянсової промисловості.

Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, виконані власними силами наукових організацій, у 2007 році склали 124,2 млн грн (у 2006 році — 95,8 млн грн).

В області створено 3 промислові парки, які пропонують свої площі для розміщення інвестиційних проєктів: «Земельний Союз», Броварський район, з площею 102 га; «Великодимерський», Броварський район, з площею 86 га; «Завокзалля», м. Фастів, з площею 60 га.

У 2007 році кількість отриманих патентів на винаходи від Державного департаменту інтелектуальної власності становила 128 проти 99 у 2006 році, кількість поданих заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки) — 120 (81).

Серед основних інноваційних проєктів, що реалізуються в області: МПП «Буква» (м. Біла Церква) — створення виробництва з переробки неліквідних твердих і промислових побутових відходів на екологічно безпечні будівельні матеріали; ЗАТ «ПентоПак» (м. Бориспіль) — розробка комплексної технології виготовлення, організація промислового випуску та впровадження полімерних пакувальних матеріалів на основі багат шарових плівок для потреб м'ясо-молочної продукції; ТОВ «Алюмпол» (Бородянський р-н) — виробництво алюмінієвих виробів за сучасними технологіями; ТОВ «Авіаційний завод ТЮССЕ» (Бородянський р-н) — виробництво сучасних гелікоптерів; ТОВ «Артіль» (Бородянський р-н) — введення в дію нової лінії з виробництва будівельних сумішей тощо.

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

У регіоні прийнята та реалізується «Регіональна програма науково-технічного та інноваційного розвитку Кіровоградської області на 2004-2006 роки та на період до 2015 року».

Питома вага інноваційно-активних промислових підприємств області до загальної кількості підприємств складає до 20 %. У той же час для відтворення інноваційного продукту, нових матеріалів, видів продукції, робіт та послуг, прогресивних технологічних рішень Кіровоградська область має необхідний науково-технічний і кадровий потенціал. В області працюють 15 академіків, 8 членів-кореспондентів НАНУ, 39 докторів та 519 кандидатів наук. Серед спеціалістів, які мають науковий ступінь доктора чи кандидата наук, 90,4 % працюють у вищих навчальних закладах, 1,1 % — у науково-дослідних та проектно-конструкторських інститутах, 0,7 % — у сфері управління галузями економіки. Чисельність працівників, які безпосередньо виконували наукові та науково-технічні роботи, складає понад 300 чоловік. Активну винахідницьку та раціоналізаторську діяльність проводить близько 40 промислових підприємств області.

На сьогодні в регіоні вживаються заходи щодо забезпечення інноваційного соціально-економічного розвитку в першу чергу на основі досягнень науки і техніки; переходу підприємств базових галузей промисловості на нові технічні уклади, удосконалення ринку об'єктів інноваційної діяльності, формування економічно активного ринку об'єктів інтелектуальної власності.

Основними індикаторами виконання програми визначається збільшення:

- частки інноваційно-активних підприємств — у середньому на 2,5 %;
- відношення обсягу реалізованої інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої продукції в попередньому році — на 3,6 %;
- упровадження нових технологічних процесів — на 3,0 %, у т. ч маловідходних та ресурсозберігаючих — на 2,0 %;
- освоєння виробництва нових видів продукції;
- нових видів техніки — на 4,0 %;
- матеріалів, виробів, продуктів — на 3,0 %;
- придбання нових технологій — на 5,0 %;
- з них прав на патенти, ліцензій на використання об'єктів промислової власності — на 25,0 %.

Інноваційний розвиток регіону забезпечить ефективне проведення єдиної структурної перебудови економіки для залучення інвестицій і наукоємних технологій, технічного переозброєння і модернізації виробництва, створення робочих місць і насичення ринку високотехнологічною конкурентоспроможною продукцією.

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційний розвиток регіону здійснюється відповідно до Стратегії економічного та соціального розвитку Луганської області на період до 2015 року, розробленої Луганською обласною державною адміністрацією спільно з Національним інститутом стратегічних досліджень.

У 2008 році інноваційною діяльністю в області займалися 59 промислових підприємств, або 10,2 % від їхньої загальної кількості (у 2007 р. — 67 підприємств, або 11,3 % від їх загальної кількості, у 2006 р. — 45 підприємств, або 7,4 % від їхньої загальної кількості).

Протягом 2008 року було впроваджено 45 нових технологічних процесів, з них 23 маловідходних та ресурсозберігаючих, упроваджено 51 інноваційний вид продукції, з них 6 технологій для переробної промисловості. У 2007 році інновації впроваджували 49 підприємств (8,2 % промислових, або 73,1 % інноваційно-активних), з них 19 — упроваджували інноваційні види продукції, 29 — нові технологічні процеси (маловідходні та ресурсозберігаючі), 12 — придбали нові технології (17,9 % інноваційно-активних). Серед 594 підприємств, що реалізовували промислову продукцію в області, інноваційну продукцію реалізовувало 41 підприємство.

У 2008 році обсяг реалізованої інноваційної продукції склав 12,4 млрд грн, тобто 17,6 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції (у 2007 р. — 7,7 млрд грн, або 14,9 %, у 2006 р. — 3,9 млрд грн, або 9,6 %). У загальному обсязі, реалізованої інноваційної продукції 2,2 млрд грн, або 28,8 % складала продукція, що є новою для ринку, 5,5 млрд грн, або 71,2 % — новою тільки для підприємств.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

У регіоні розроблено та затверджено Стратегію розвитку Львівщини до 2015 року, у якій пріоритетами було визначено економічний розвиток як локомотив соціальних зрушень, підвищення якості життя теперішнього та прийдешніх поколінь, створення умов для реалізації та розвитку, розвиток інфраструктури підтримки підприємств малого та середнього бізнесу шляхом підтримки вже існуючих агенцій та організацій, а також стимулювання появи нових.

Окремим завданням є розробка і впровадження програми розвитку територій у сільській місцевості, програм, що забезпечують вільну конкуренцію, та програм будівництва транспортних коридорів.

У 2007 р. інноваційні заходи, спрямовані на підвищення технічного рівня виробництва та випуску нової продукції, здійснювали 127 промислових підприємств, або 15,8 % від їхньої загальної кількості. У 2008 р. інноваційні заходи, спрямовані на підвищення технічного рівня виробництва та випуску нової продукції, здійснювало 101 промислове підприємство, що на 20,5 % менше, ніж попереднього року. Їхня частка в загальній кількості промислових підприємств області за рік скоротилася на 3,7 в. п. і склала 12,1 %.

Більшою питома вага інноваційно-активних підприємств була у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів — 23,4 % (у 2008 р. — 14,7 %), машинобудуванні — 22,5 % (у 2008 р. — 16 %), хімічній та нафтохімічній промисловості — 14,3 % (у 2008 р. — 21,5 %), виробництві продуктів нафтоперероблення — 14,3 % (у 2008 р. — 20 %).

Інноваційна діяльність переважно сконцентрована в м. Львів, де знаходиться 39,4 % (у 2008 р. — 43,6 %), інноваційних підприємств, а також у м. Дрогобич — 9,4 % (у 2008 р. — 7,9 %), у Яворівському районі — з 9,2 % у 2007 р. до 11,9 % у 2008 році.

Протягом 2007-2008 років було впроваджено 108 технологічних процесів, з них 53 -маловідходних та ресурсозберігаючих. Нові технологічні процеси впроваджували підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв — 29, машинобудування — 29, інших галузей промисловості (виробництво меблів) — 3, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів — 20.

У 2007-2008 рр. промислові підприємства області розпочали виробництво продукції за 55 новими технологіями, з яких 29 — у виробництві

продуктів нафтоперероблення, 10 — у виробництві харчових продуктів, напоїв, 3 — у машинобудуванні, 4 — у хімічній та нафтохімічній промисловості, по 1-му — у харчовій промисловості та у виробництві меблів.

За 2007–2008 рр. створена та впроваджена технологічно нова чи значно удосконалена продукція на 83 підприємствах, які освоїли 328 найменувань нових видів матеріалів, виробів, продуктів і нової техніки, з них 74 — нові види техніки. Нову продукцію освоїли підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів — 105, машинобудування -50, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів — 55, легкої промисловості — 29, хімічної та нафтохімічної промисловості — 43.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2007 році становив 1,1 млрд грн, або 6,5 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції, у 2008 р. — 627,1 млн грн, що склало 3,1 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції.

Найбільший обсяг інноваційної продукції реалізовано підприємствами машинобудування -643,8 млн грн, з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів — 849,2 млн грн. Незначні поки що, обсяги такої продукції реалізовували підприємства, які виготовляли вироби з деревини, — 14,3 млн грн, та легкої промисловості — 1,2 млн грн.

У 2007 р. на реалізацію заходів інноваційного спрямування тільки в промисловості було витрачено 569,2 млн грн, які були скеровані в машинобудування, виробництво продуктів нафтоперероблення, виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, хімічну та нафтохімічну промисловість.

У 2008 р. впроваджували інновації 71 промислове підприємство області, або 8,5 % від їхньої загальної кількості. З них 36 підприємств упроваджували інноваційну продукцію, 32 — інноваційні процеси. Організаційні інновації впроваджували торік 16 підприємств, а маркетингові — 14.

Торік 59 інноваційно-активних підприємств реалізовували інноваційну продукцію. Причому 14 підприємств реалізовували продукцію нову для ринку, 47 підприємств — нову тільки для підприємства.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Проведений облдержадміністрацією аналіз виробничої діяльності підприємств області показав, що в умовах складного в економічному відношенні періоду найбільш здатними до виживання та отримання прибутків є компанії, які займаються інноваційною діяльністю. Тому реалізація завдань з розвитку інноваційної діяльності є для облдержадміністрації пріоритетним напрямом розкриття й ефективного використання науково-технічного і інноваційного потенціалу області.

У стадії опрацювання знаходиться запропонований державною бюджетною установою «Чорноморський регіональний центр інноваційного розвитку» проект регіональної програми інноваційного розвитку Миколаївської області на період до 2020 року.

Для координації дій з реалізації державної та регіональної політики у сфері науково-технічного та інноваційного розвитку розпорядженням голови ОДА створено координаційну раду з питань регіонального розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності (далі — координаційна рада), до складу якої увійшли представники місцевих органів влади, громадських організацій, вищих навчальних закладів, інноваційно-активних підприємств та установ області.

Для забезпечення участі області в реалізації постанови КМ України від 14.05.08 № 447 «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки», з урахуванням отриманих пропозицій від інноваційно-активних суб'єктів господарювання видано розпорядження голови ОДА, яким затверджено заходи щодо виконання зазначеної постанови.

Цього року на засіданні координаційної ради обговорені питання реалізації запланованих на 2009 рік заходів з виконання постанови, а також питання створення технопарків на базі Миколаївського державного аграрного університету і Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова при підтримці ОДА.

Стратегією економічного і соціального розвитку Миколаївської області, затвердженою рішенням обласної ради від 30.10.07 № 2, визначено пріоритетні напрями інноваційної діяльності в області.

У 2007 році нововведення здійснювали 26 промислових підприємств, якими освоєно виробництво 12-ти нових видів продукції. Частка інно-

ваційно-активних підприємств за останні роки майже не змінювалась і становила 8,3 % у 2007 році, 9,6 % — у 2006 р., 9,4 % — у 2005 р.

Найсприятливішими до нововведень були підприємства харчової промисловості, у якій питома вага інноваційно-активних підприємств становила третину їхньої загальної кількості.

Інноваційно-активними підприємствами області освоєно виробництво 12 нових видів продукції (у 2006 році — 8). Створенням та впровадженням нових технологічних процесів займалося 5 промислових підприємств. Ними впроваджено 9 прогресивних технологічних процесів, з яких 5 -маловідходні та ресурсозберігаючі. Нові технології придбали 4 підприємства, а саме: з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; целюлозно-паперового виробництва та видавничої діяльності; інших видів промислової діяльності.

Облдержадміністрацією спільно з Українською спілкою промисловців та підприємців, за підтримки Міністерства економіки України, Державного агентства України з інвестицій та інновацій 4 жовтня 2007 року організовано та проведено семінар «Інструментарій розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності» і майстер-клас «Джерела фінансування інноваційно-інвестиційних проектів», у яких узяли участь підприємства та установи регіону, представники місцевих органів влади.

Забезпечення інноваційного розвитку регіону вимагає наявності відповідної інфраструктури. 19 червня 2007 року було створено державну бюджетну установу «Чорноморський регіональний центр інноваційного розвитку», діяльність якої спрямована на забезпечення інформаційно-аналітичної, методичної, організаційної та іншої підтримки інноваційного розвитку Миколаївської області.

Також у області функціонує створена за підтримки облдержадміністрації громадська організація «Центр інноваційного розвитку регіону», метою якої є сприяння інноваційному соціально-економічному розвитку Миколаївщини.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційний розвиток регіону відбувається згідно з Програмою соціально-економічного і культурного розвитку Одеської області на 2008 рік, затвердженою рішенням Одеської обласної ради від 29 лютого

2008 року № 446-V та «Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2015 року». Науково-технічною та науково-дослідною роботою в Одеській області займаються наукові підрозділи 19-ти вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації та Південний науковий центр Національної академії наук України Міністерства освіти і науки України, що об'єднує 8 наукових установ, 36 науково-дослідних інститутів, 20 науково-дослідних та науково-технічних центрів, 9 спеціальних та конструкторських бюро, 29 науково-виробничих об'єднань. Загальна кількість працівників наукових установ становить 12,7 тис. осіб.

В області створено організаційну структуру підтримки інноваційної та інвестиційної діяльності. Із січня 2007 р. при голові облради функціонує Науково-технічна координаційна рада соціально-економічного розвитку.

При облдержадміністрації створений та працює Одеський регіональний центр інновацій та інвестицій (Держінвестицій) у статусі комунального підприємства. Серед основних завдань центру є:

- координація дій до поступового відродження вітчизняного виробництва складної радіоелектронної, побутової, комп'ютерної, електронної техніки;
- освоєння нових наукоємних технологій програмного забезпечення, випуску конкурентної продукції світового рівня в рамках програм регіонального розвитку;
- упровадження пріоритетних напрямів радіоелектронної промисловості в Україні, у тому числі за допомогою створення технопарку «Міжнародний центр виробників»;
- підготовка та розробка інвестиційних та інноваційних бізнес-планів і бізнес-проектів тощо.

Крім зазначеного центру, цим напрямом опікуються також Одеське обласне бюро сприяння інвестиціям.

Регулярно проводяться громадські слухання, наради, міжнародні вис-тавки та форуми з проблемних питань інноваційного та інвестиційного розвитку.

Так, у вересні 2007 року було проведено нараду «Острови інноваційного прориву національної економіки: політика держави та практика реалізації», у жовтні — громадські слухання щодо стратегії економічно-го та соціального розвитку Одеської області на період до 2015 року.

Серед виставкових заходів, що спрямовані на розвиток інвестиційної та інноваційної привабливості Одеської області, відбулися: I міжнародна виставка «Електроніка та енергетика 2007», VI міжнародна виставка «СтанкоМашЕкспро 2007» та IV міжнародний форум інвестицій та інновацій.

У 2007 році в регіоні інноваційною діяльністю займалися 46 підприємств, з яких 12 проводили науково-дослідні роботи, 28 витрачали кошти на машини, обладнання та програмне забезпечення. Усього на цю діяльність було витрачено 741,1 млн грн. З них 5,7 млн грн — на науково-дослідні роботи та 704,3 млн грн на придбання машин, обладнання та програмне забезпечення.

Майже все (99,2 %) фінансування інноваційної діяльності відбувалося за рахунок підприємств.

В області у 2007 році налічувалося 44 підприємства, що впроваджували інновації головним чином через придбання обладнання та програмного забезпечення і через упровадження нових технологічних процесів. При чому, збільшилася кількість підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси. Загалом 10,9 % промислових підприємств області мали інноваційну складову у своїй діяльності.

Нові технологічні процеси впроваджувало 51 підприємство в минулому році, що проти попередніх періодів свідчить про їхнє поступове збільшення.

Значно погіршився показник освоєння виробництва інноваційних видів продукції на промислових підприємствах Одеської області. Якщо у 2005 та 2006 роках він складав 214 та 300 найменувань відповідно, то у 2007 році лише 30.

З 405 промислових підприємств регіону 32 реалізували інноваційну продукцію, з яких 22 - продукцію, що була новою для ринку, та 11 — яка була новою лише для даного підприємства. Ними у 2007 році було реалізовано інноваційної продукції на 2,3 млрд грн, що склало 13,4 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції.

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

Реалізації державної інноваційної та інвестиційної політики сприяють такі діючі обласні програми:

- Програма інноваційного та науково-технічного розвитку Полтавської області до 2008 року;
- Цільова програма підтримки інвестиційної діяльності, зміцнення міжнародного іміджу та розвитку міжнародної співпраці Полтавської області на 2008–2010 роки;
- річні програми соціально-економічного розвитку, що вміщують розділи з науково-технологічної та інноваційної діяльності.

При Полтавському державному центрі науково-технічної і економічної інформації створено постійно діючий консультативний центр з питань інноваційної діяльності, який надає щорічно близько 2000 консультацій з профільних питань.

Створена та постійно поповнюється електронна бібліографічна база даних патентної інформації повних описів до патентів України на винаходи та корисні моделі (понад 30 тис.). Створено регіональний довідково-інформаційний фонд нормативно-технічної літератури загального користування за середньостроковими напрямками інноваційної діяльності (близько 2500 документів). Створено Інтернет-сайти «Інтелектуальний потенціал Полтавської області» та «Інтелектуальна біржа».

Щомісяця видається інформаційний бюлетень «Інновації та інвестиції» як система оперативного інноваційного забезпечення діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та представників бізнесових кіл.

Інноваційною діяльністю у 2007 році в регіоні займалися 64 промислові підприємства, або 15,3 % від загальної кількості підприємств (у 2006 році – 30, тобто 7,4 %). Якщо у 2006 році було впроваджено 29 нових технологічних процесів, з яких 9 – маловідходних, ресурсозберігаючих, то у 2007 році цей показник зріс до 35 та 18 відповідно, було освоєно 142 нових видів продукції, 3 з яких 90 – нові види техніки.

Серед найзначущих інвестиційно-інноваційних проектів у регіоні – введення в експлуатацію заводу сухого молока (м. Карлівка); введення в експлуатацію зерноелеваторів ЗАТ «Оріль Лідер» (В. Багачка) та ТОВ «Нібулон» (Решетилівський р-н).

РІВНЕНЬСКА ОБЛАСТЬ

Інноваційний розвиток здійснюється відповідно до «Стратегії економічного та соціального розвитку Рівненської області на період до 2015 року» та «Програми економічного та соціального розвитку на 2008 рік», ухвалених рішеннями обласної ради. Основними завданнями цих програм є поліпшення життєвого рівня населення, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності на основі структурних змін економіки та забезпечення сталого економічного зростання і розвитку трудового потенціалу.

Науково-інноваційною діяльністю в області займається 17 підприємств та організацій. У галузях економіки працює понад 850 наукових фахівців, у т. ч. 60 докторів та близько 800 кандидатів наук.

Для потреб області Національний університет водного господарства та природокористування розробив 12 науково-дослідних тем інноваційного спрямування. В університеті створено філію Дніпропетровського технологічного парку «Машинобудівні технології Полісся», завданням якого є стимулювання промислових підприємств області до інноваційно-інвестиційної діяльності.

В університеті створено науково-дослідний виробничий центр, який узагальнює та впроваджує розробки інноваційного спрямування. Формується база даних інноваційних пропозицій для суб'єктів господарювання.

Зросла винахідницька діяльність науковців, кількість заявок на видачу охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності склала 72, кількість отриманих патентів – 64, у т. ч. 6 отримано за кордоном. Проводиться організаційна робота щодо активізації співпраці між науково-дослідними установами та промисловими підприємствами з питань удосконалення технологічних процесів та модернізації виробництва.

У 2007 році промисловими підприємствами області на інноваційні потреби використано 15,7 млн грн, 93,7 % коштів освоєно в машинобудуванні.

У 2008 р. на ВАТ «Волинь-Цемент» розпочато реалізацію комплексної програми технічного оновлення виробництва цементу.

За рахунок власних коштів та кредитів завершується реконструкція на ВАТ «Дубномолоко».

На ДП «Рівнехліб», ВАТ «Концерн Хлібпром» завершено будівництво хлібозаводу потужністю 56 тонн на добу.

Найбільші обсяги інноваційної продукції реалізують відкриті акціонерні товариства «Рівненський завод високовольної апаратури», «Рівнеазот», «Рівненська кондитерська фабрика», «Костопільський завод продовольчих товарів».

В області, за сприяння ОБСЄ, Українська Асоціація Маркетингу реалізує проєкт регіонального інноваційного розвитку. У серпні 2008 року започатковано фінансування наукових розробок за рахунок коштів обласного бюджету. Прийнято рішення щодо фінансування проектно-конструкторських робіт у рамках програми «Екодім-Геліотерм», що передбачає спорудження об'єкту соціального призначення підвищеної енергоефективності.

Основою для формування регіональної інноваційної системи став інноваційний кластер «Упровадження», за фінансування ОБСЄ. Членами кластеру є 15 виробничих підприємств та дослідницьких організацій.

Головними факторами зростання обсягів виробництва стали упровадження сучасних технологічних процесів, оновлення матеріально-технічної бази та будівництво нових промислових підприємств. В області введено в дію першу в Україні сірникову фабрику потужністю 650 млн коробок на рік.

У Рівненській області реалізується програма науково-технічного та інноваційного розвитку області на 2008-2010 роки, схвалена розпорядженням голови Рівненської ОДА від 28.12.2007 № 636 та затверджена рішенням Рівненської обласної ради від 16.01.2008 № 610. У 2008 році на реалізацію заходів програми було спрямовано 570 тис. грн цільових коштів облбюджету.

При ОДА створена та функціонує координаційна рада з питань науково-технічного розвитку, якою у 2008 році проведено обласний конкурс наукових розробок, 6 з яких визнані переможцями і отримали у 2008 році цільове фінансування на загальну суму 295 тис. грн за рахунок коштів обласного бюджету, виділених на реалізацію програми науково-технічного та інноваційного розвитку Рівненської області на 2008-2010 роки.

На базі Національного університету водного господарства та природокористування створено філію Дніпропетровського технологічного парку «Машинобудівні технології Полісся». Створення філії технопарку стимулюватиме промислові підприємства області до активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Протягом 2008 року Рівненською обласною організацією Всеукраїнської громадської організації «Українська Асоціація Маркетингу» організовано низку заходів, спрямованих на упровадження сучасних форм співпраці і виробничої кооперації науково-дослідних установ, сервісних організацій та суб'єктів господарювання.

У 2008 році в області створене Рівненське представництво Північно-західного регіонального центру інноваційного розвитку Держінвестицій, основним завданням якого є сприяння реалізації науково-інноваційної політики, а також забезпечення підтримки впровадження програм і проектів інноваційного розвитку регіону.

У Рівненській області здійснює свою діяльність регіональне представництво Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. Облдержадміністрацією налагоджено плідну співпрацю з регіональним відділенням у питаннях реалізації обласних програм та спільних заходів.

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

У регіоні прийнята та реалізовується «Стратегія соціально-економічного розвитку Сумської області на період до 2015 року», у якій інноваційна політика посідає чільне місце. Місцевими перевагами для її реалізації є наявність достатньо розвинутого науково-технічного потенціалу, а саме 10 науково-дослідних та 3 конструкторських організації, а також науково-дослідних та конструкторських підрозділів на промислових підприємствах, де виконують науково-технічні роботи близько 3000 фахівців.

У 2007 році в області освоювали інновації 13 промислових підприємств, або 4,8 % від їхньої загальної кількості. Усі інноваційно-активні підприємства реалізовували інноваційну продукцію, 10 — упроваджували інноваційні види продукції, 9 — нові технологічні процеси.

Загальний обсяг коштів промислових підприємств, витрачених на інновації, склав близько 180 млн грн, що на 40 % більше, ніж у 2006 році. У структурі витрат найбільшу частку (майже 62 %) займають витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Витрати на науково-дослідні розробки дещо перевищують 12 %.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції становив майже 820 млн грн, або 8,8 % від загального обсягу реалізованої продукції, кількість освоєних нових видів продукції — 165 найменувань.

Найбільша кількість нововведень запроваджується на підприємствах машинобудівного комплексу. Тут за 2007 рік упроваджено 45 нових технологічних процесів (80 % від загальної кількості по промисловості) та освоєно 148 інноваційних видів продукції (90 %). Із загальної кількості підприємств галузі 18 % (9 підприємств) упроваджували інновації. Ними реалізовано майже 665 млн грн інноваційної продукції (чверть від загального обсягу реалізації галузі), придбано 22 нові технології.

У хімічній промисловості інноваційну активність проявили 3 підприємства з 19-ти. Упроваджено 10 нових технологічних процесів, з яких 9 – маловідходних і ресурсозберігаючих. Освоєно 16 інноваційних видів продукції та придбано 1 нову технологію.

У харчовій промисловості, починаючи з 2005 року, інноваційно-активним залишається ВАТ «Шосткінський молочний комбінат». У 2007 році підприємством реалізовано інноваційної продукції на 130 млн грн.

У перспективі передбачається випуск інноваційної продукції на державних підприємствах «Наумівський спиртовий завод» та «Попівський експериментальний завод». Згідно з Державною програмою розвитку спиртової галузі на 2007–2011 роки у 2008 році за рахунок коштів на інновації в сумі 15 млн грн передбачено технічне переоснащення ДП «Наумівський спиртовий завод» на виробництво біоетанолу потужністю 14 тис. тонн у рік, перепрофілювання його надлишкових потужностей (2009 рік), а також потужностей ДП «Попівський експериментальний завод» (2011 рік) на виробництво біогазу за рахунок коштів Державного бюджету в сумах відповідно 1,5 та 1,0 млн грн.

Інноваційна активність протягом двох останніх років сконцентрована в п'яти регіонах області: у містах Суми, Конотоп, Шостка, Охтирка та Ямпільському районі.

У 2008 році завершилося будівництво двох підприємств у м. Суми: ТОВ «Керамейя» (виробництво стінового клінкеру) та ТОВ «Кусум Фарм» (виробництво медичних препаратів) -потенційних виробників інноваційної продукції.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційний розвиток здійснюється відповідно до Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 року, затвердженої рішенням

обласної ради. Серед пріоритетів Стратегії: розвиток агропромислового комплексу, промисловості, туристично-рекреаційного бізнесу, малого підприємництва, упровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки області. Також реалізується обласна програма науково-технічного та інноваційного розвитку на 2005–2010 роки.

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств області є їхні власні кошти, спрямовані на роботи, виконавцями яких є дослідні та конструкторські підрозділи. За 1990–2000 рр. частка власних коштів у джерелах фінансування інноваційних зрушень промисловості зросла у 3,2 рази. У 2007 році за рахунок бюджетних коштів фінансувалося 99 % інноваційної діяльності (5,5 млн грн з 5,7 млн грн).

Кількість промислових підприємств області, що займалися інноваційною діяльністю, дещо збільшилася і у 2007 році склала 36 одиниць, або 13,2 % від загальної кількості промислових підприємств. З них 26 безпосередньо впроваджували інновації (витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення), 13 – упроваджували нові технологічні процеси, 23 – освоювали виробництво інноваційних видів продукції.

Найактивніше впроваджували інновації вісім підприємств переробної промисловості (3,5 % загальної кількості), з них 4 (19,0 %) – підприємства легкої промисловості.

На Тернопільщині з 19,3 млн грн, що були витрачені на інноваційну діяльність минулого року, 1 млн 646 тис. грн склали витрати на внутрішні науково-дослідні роботи.

Проти попередніх періодів у 2007 році кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації збільшилася на 288,9 %. У порівнянні до загальноукраїнських показників питомої ваги підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, (11,5 %) на Тернопільщині цей показник складає 9,6 %.

На промислових підприємствах Тернопільської області було впроваджено 36 нових технологічних процесів, серед яких 12 маловідходних та ресурсозберігаючих або безвідходних. Освоєно виробництво 65 нових інноваційних видів продукції, з яких 59 – матеріали та вироби.

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

В області працює 217 наукових установ, зосереджено 15 % усіх науково-дослідних інститутів України, п'ята частина конструкторських і проєктних організацій та кадрового складу науковців.

За кількістю організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи, область посідає друге місце в країні після м. Київ. У той же час слід зазначити, що інноваційні показники області останніми роками майже не мають помітної позитивної динаміки. Зменшилася кількість промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю (у 2008 р. – 110, у 2007 р. – 142). У 2008 році сума інноваційних витрат склала 274,835 млн грн (у 2007 р. – 277,466 млн грн). Питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області у 2008 році склала 7,4 %, що вище показника за 2007 рік (6,2 %), а також середньоукраїнського показника – 5,9 %.

Підприємствами області було освоєно 167 інноваційних видів продукції (у 2007 році – 175 видів). Серед цих видів, як і в минулі роки, домінує продукція підприємств машинобудування (54 % або 90 видів).

Незважаючи на соціально-економічні перешкоди об'єктивного характеру, сьогодні в області існують певні умови для поліпшення інноваційного клімату: Мінпромполітики України та Харківська обласна державна адміністрація підписали угоду про співробітництво з метою реалізації державної промислової політики впродовж 2008–2012 рр., де визначені пріоритетні напрями, зокрема, стосовно підготовки регіональних і галузевих програм з енергоефективності, використання альтернативних видів палива, нетрадиційних і поновлюваних джерел енергії, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародних ринках.

За цією угодою облдержадміністрація сприятиме формуванню і реалізації державної промислової політики і підвищенню ефективності функціонування підприємств регіону, а Мінпромполітики, зі свого боку, всіляко підтримуватиме просування продукції, що виробляється харківськими підприємствами (перш за все – державними), як на внутрішньому, так і на ринках країн СНД, залучатиме науково-дослідні інститути до створення високотехнологічної продукції, виконання відповідних науково-дослідних програм з розвитку високих технологій, а також – до налагодження міжрегіональних та міжкоопераційних зв'язків.

Назріла нагальна необхідність створення ефективної інноваційної регіональної системи, яка мала б безпосередній зв'язок з системою влади області.

Відповідним розпорядженням голови ОДА від 4 липня 2008 року № 381 «Про забезпечення інноваційного розвитку області» визначені першочергові практичні завдання управління та підрозділам щодо створення пріоритетних напрямів інноваційних умов для переходу економіки регіону на інноваційну модель розвитку.

Першим кроком щодо створення нової моделі взаємодії науки, бізнесу і влади з питань розвитку інноваційної діяльності та трансферу технологій стала розробка провідними науковцями регіону проекту «Програми розбудови регіональної інноваційної системи Харківської області на 2009–2013 роки».

Але, виходячи з реальних можливостей бюджету, у поточному році було прийнято рішення щодо впровадження першочергових заходів у розвитку інноваційної діяльності у складі Комплексної Програми розвитку гуманітарної сфери, затвердженої рішенням XXXVIII сесії V скликання Харківської обласної ради від 3 лютого 2009 р. № 1103-V.

ХЕРСОНЬКА ОБЛАСТЬ

Протягом 2008 року інноваційною діяльністю в області займалися 28 (у 2007 році – 29) підприємств (12,7 % загальної кількості промислових підприємств (у 2007 році – 13,6 %)), у тому числі в харчовій промисловості – 9 (32,1 % загальної кількості інноваційно-активних підприємств), машинобудуванні – 11 (39,3 %).

У 2008 році інновації впроваджували 20 підприємств області (у 2007 році – 23), тобто 74,1 % є інноваційно-активними. Нові технології придбали 12 підприємств (42,9 % інноваційно-активних), що на 20 % більше, ніж у 2007 році. У виробництво впроваджено 61 новий технологічний процес (у 2,8 разів більше), у тому числі 18 є маловідходними, ресурсозберігаючими (у 6 разів більше), та 95 інноваційних видів продукції (у 2,9 разів більше).

Обсяг реалізованої інноваційної продукції склав 257,9 млн грн (у 1,3 разів більше), або 4,2 % загального обсягу реалізованої промислової продукції.

Інноваційні витрати у 2008 році становили 79,4 млн грн, у тому числі в харчову промисловість — 42,4 млн грн (53,4 %), машинобудування — 14,3 млн грн (18,0 %).

У 2007 році на інноваційну діяльність було витрачено 138,8 млн грн, серед них на науково-дослідні роботи — 10,8 млн грн, на придбання машин, обладнання та ПЗ — 65,7 млн грн.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

У 2007 році інноваційною діяльністю займалися 25 підприємств області, у 2006 році — 22 підприємства. За напрямками діяльності у 2007 році підприємства розподілилися таким чином: 64,0 % — інвестували кошти на впровадження інновацій підприємствам (проведення досліджень, розробок, придбання устаткування та програмного забезпечення); 80,0 % — на реалізацію інноваційної продукції; 88,0 % — на впровадження інновацій. Витрати на інноваційну діяльність становили 91,9 млн грн. Із загального обсягу витрат на створення та впровадження нововведень найбільшу частину (70,0 %, або 64,3 млн грн) становили витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. На виробниче проектування, упровадження нових методів виробництва, маркетинг, рекламу підприємства витратили 27,6 млн грн (30 % від загального обсягу).

Основним джерелом фінансування інновацій у 2007 році залишалися власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування становила 88,2 %.

В області освоєно 7 видів продукції, з них 6 — на підприємствах машинобудування. Інноваційну продукцію реалізовували 20 підприємств області (5,8 % загальної кількості), її обсяг становив 97 млн грн. Обсяг продукції, поставленої на експорт у 2007 році, становив 17,3 млн грн, у т. ч. до країн СНД — 15,2 млн грн (у 2006 році — 2,9 млн грн та 1,9 млн грн відповідно).

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

В області реалізується низка соціально-економічних програм. Зокрема, Програма економічного і соціального розвитку Черкаської області на 2008 рік, Стратегія розвитку області до 2015 року.

Науково-технічною діяльністю в області займається 29 підприємств та організацій, у т. ч. 4 вищі навчальні заклади III–V рівня акредитації. Організаційно наука області зосереджена в чотирьох секторах: галузевому – 14 організацій (48,3 % загальної кількості), заводському – 6 (20 %), академічному – 5 (16,7 %) та секторі вищої освіти – 4 (13,8 %).

В організаціях, підприємствах та установах, які виконують наукові та науково-технічні роботи, без урахування сумісників, працює 1449 осіб персоналу. Серед них: дослідників – 499 осіб, техніків – 345 осіб, допоміжного персоналу – 348 осіб, інших працівників – 257 осіб. Найбільше науковців у містах Черкаси, Умань, Сміла та в Христинівському, Городищенському, Черкаському, Смілянському районах.

У 2007 році серед 305 підприємств регіону 27 займалися інноваційною діяльністю. З них 11 проводили внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи, 10 – витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, 8 – упроваджували нові технології та 18 освоювали виробництво інноваційних видів продукції.

Інноваційна діяльність головним чином фінансувалася за рахунок власних коштів підприємств регіону (32,1 млн грн) та за рахунок кредитів (10,4 млн грн). Також на цю діяльність було витрачено 295 тис. грн з державного бюджету України.

Загалом на інноваційну діяльність підприємствами регіону було витрачено 42,8 млн грн, з яких 4,6 млн грн – на науково-дослідну роботу, на придбання машин та інше – 25,3 млн грн, витрати на інноваційну діяльність проти 2006 року зросли в 1,7 разів.

Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, у загальній їх кількості у 2007 році зросла до 8,5 % проти 6,8 % у 2006 році.

У 2008 році відповідно до затверджених середньострокових пріоритетних напрямів інноваційного розвитку рішенням сесії обласної ради від 06.06.2008 № 18-3/V затверджена Обласна програма науково-технічного та інноваційного розвитку на 2008–2011 роки.

Програма передбачає впровадження 37-ми інноваційних проектів, серед яких 29,7 % стосуються охорони і оздоровлення людини та навколишнього середовища; 24,3 % – машинобудування та приладобудування як основи високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва; розвитку високоякісної металургії; 18,9 % – модернізації електростанцій; нових та відновлюваних джерел енергії; новітніх ресурсозберігаючих

технологій; 16,2 % – високотехнологічного розвитку сільського господарства і переробної промисловості; 5,4 % – нанотехнологій, мікроелектроніки, інформаційних технологій, телекомунікацій та вдосконалення хімічних технологій, нових матеріалів, розвитку біотехнологій.

Для залучення молодих науковців до економічного розвитку Черкащини обласною радою встановлена премія молодим науковцям за здійснення прикладних наукових досліджень у галузі економіки.

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Організація інноваційної діяльності здійснюється відповідно до «Регіональної програми сприяння залученню інвестицій в економіку Чернівецької області на 2007–2010 роки», затвердженої рішенням обласної ради.

Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича проводилося 143 науково-дослідні роботи, з них 26 – за рахунок бюджету. За рахунок коштів місцевого бюджету було здійснено 4 розробки.

У 2007 році в регіоні на інноваційну діяльність було витрачено 16,9 млн грн. З них на внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи було витрачено 2,6 млн грн, на придбання машин, обладнання та програмне забезпечення – 10,2 млн грн, 67,6 % фінансувалося за рахунок власних джерел підприємств області (11,4 млн грн), 30,1 % – за рахунок кредитів.

За рахунок місцевих бюджетів регіону в цьому році інноваційна діяльність була профінансована на 348,0 тис. грн.

23 підприємства Чернівецької області у 2007 році впроваджували інновації, з яких 21 витрачало кошти на придбання машин та програмного забезпечення, 6 упроваджувало нові технологічні процеси, та 18 освоювали виробництво інноваційних видів продукції.

У цілому, у 2007 році економіка регіону засвідчила позитивну динаміку зростання кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації.

Проти аналогічних результатів 2006 року зростання фіксувалося на 104,5 %. Причому, кількість підприємств, що витрачали кошти на обладнання та програмне забезпечення, зросла на 190,9 %, а кількість упровадження нових технологічних процесів та освоєння виробництва

інноваційних видів продукції зросла на 150 %. Таким чином, питома вага промислових підприємств області, що впроваджували інновації у 2007 склала 12,5 %, що на 1 % більше, ніж загальноукраїнський показник.

Також у 2007 році було впроваджено на виробництвах 15 нових технологічних процесів, з яких 11 ресурсозберігаючих та мало- або безвідходних, освоєно понад 100 нових інноваційних видів продукції. 22 підприємства реалізували інноваційну продукцію у 2007 році на суму 304,4 млн грн. Причому, 6 видів були новими для вітчизняного ринку, 20 — були новими лише для підприємства. Чотири підприємства Чернівецької області в цьому ж році експортували продукцію в інші країни на суму 43,7 млн грн.

Підприємствами регіону було придбано та передано 18 нових технологій (досягнень), з яких 4 — за межі України.

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Організація інноваційної діяльності здійснюється відповідно до Програми інноваційно-інвестиційного розвитку області на 2007–2010 рр. «Чернігівщина інвестиційна — 2010», затвердженої рішенням обласної ради.

Фінансування інноваційної діяльності у 2007 році здійснювалося за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання. Інноваційні витрати промислових підприємств за останні 4 роки склали понад 400 млн грн.

З обласного бюджету на фінансування організаційних заходів дії Програми було виділено 141 тис. грн, що сприяло активізації інноваційних процесів у області. Зокрема, здійснюється моніторинг науково-технічної та інноваційної діяльності; проведено три міжнародні інвестиційні форуми, на яких презентовано науково-технічні розробки та інноваційно-інвестиційні проекти; проводиться відбір найефективніших регіональних проектів інноваційної спрямованості; формується перелік інноваційних та інвестиційних проектів, що потребують фінансової підтримки для їхньої реалізації; проведено черговий етап Всеукраїнського конкурсу якості продукції (товарів, робіт, послуг) «100 кращих товарів України» (проводиться щорічно).

У 2007 році два проекти отримали фінансову підтримку з Державного бюджету, це: ЗАТ «КСК «Чекісл» — на здешевлення кредитної ставки, що заощадило підприємству 790 тис. грн, та ВАТ «Прилуцький завод

«Білкозин» — надання кредиту в 33 млн грн на п'ять років, під процентну ставку 7 %, щорічна економія коштів складає 3,2 млн грн.

Промисловими підприємствами області впроваджено 99 нових технологічних процесів, у т. ч. 43 ресурсозберігаючих, освоєно 166 інноваційних видів продукції.

Інноваційною діяльністю в промисловості займалося 41 підприємство (15,5 % загальної кількості), що в 1,6 разів більше ніж у попередньому році (по Україні — 14,2 %). Загальний обсяг інноваційних витрат склав 225,4 млн грн, з них найбільшу частину (84,1 %) використано на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції збільшився на період дії Програми у 2,8 разів. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі зросла з 2,9 % до 5,0 %.

Загальний обсяг наукових та науково-технічних робіт складає 28,9 млн грн (+ 42,4 %).

Сформовано перелік інноваційних проектів, що потребують фінансової підтримки для їхньої реалізації. Серед них є проекти з упровадження передових технологій, у т. ч. енергозберігаючих та технологій з виробництва альтернативних джерел палива, реалізація яких матиме значний соціально-економічний ефект як для області, так і для держави в цілому. Основними з таких проектів є: ТОВ «Ніжинські лабораторії скануючих пристроїв» (м. Ніжин) — «Створення молекулярних та квантово-електронних технологій та енергоустаткування для виробництва електроенергії на малих безгреблевих гідроелектростанціях та вітрових електростанціях, працюючих на повільних потоках повітря»; ТОВ «Ніжинський механічний завод» (м. Ніжин) — «Розробка та виробництво комплексу по виготовленню абсолютowanego спирту та біетанолу»; ТОВ НВП «Метекол» (м. Ніжин) — «Підготовка серійного виробництва тренажерів для підготовки трактористів-машиністів тракторної техніки та зернозбиральних комбайнів з урахуванням науково-практичного досвіду підприємства; створення виробництва виробів медичної техніки (кардіодефібрилятора та комплексу аероінсоляційного для лікування опікових хворих)»; ВАТ «Домобудівник» (м. Чернігів) — «Каркасно-монолітна система будівництва 16-поверхового житлового будинку в умовах м. Чернігів»; ТОВ «Чернігівський завод будівельних матеріалів» (м. Чернігів) — «Проектування та спорудження когенераційної електростанції

для електроживлення нової технологічної лінії по виробництву ніздрюватого бетону»; Комунальне господарство «Новозаводське» Чернігівської міської ради — «Впровадження енергозберігаючих технологій з метою зниження споживання електроенергії в житлових будинках» тощо.

Започаткована дія механізму щодо надання фінансово-кредитної підтримки для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів за рахунок коштів обласного бюджету через державну організацію «Регіональний фонд підтримки підприємства по Чернігівській області», для суб'єктів господарювання всіх форм власності.

Місто Київ

У місті Київ зосереджено потужний науково-технічний, виробничий, фінансово-економічний потенціал, накопичено величезний досвід ефективного проведення інноваційної політики.

Протягом останніх років інноваційна діяльність промислових підприємств міста поступово активізується. На сьогодні налічується понад 500 підприємств, що витрачали кошти на інноваційну діяльність. Серед них близько 200 безпосередньо займалися інноваційною діяльністю, 70 — витрачали кошти на дослідження та розробки, близько 20 — на придбання нових технологій, близько 60 — на виробниче проектування та інші види підготовки виробництва для випуску нових продуктів і впровадження нових методів їх виробництва, 110 — витрачали на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

У загальному розподілі витрат у 2007 році підприємствами Києва на інноваційну діяльність було витрачено 1,7 млрд грн, у тому числі близько 200 млн грн — на внутрішні науково-дослідні роботи, близько 540 млн грн — на придбання машин, обладнання і програмного забезпечення та на інші зовнішні знання — понад 20 млн грн.

За джерелами фінансування: 1,1 млрд грн — це власні кошти підприємств, 12,7 млн грн — кошти держбюджету, 2,1 млн грн — кошти міського бюджету, 17,8 млн грн — іноземних інвесторів.

У 2007 році близько 200 підприємств м. Київ безпосередньо впроваджували інноваційні розробки, серед них 72 — упроваджували нові технологічні процеси та 120 — освоювали виробництво інноваційних видів продукції. Найактивніше підприємства столиці займалися

впровадженням нових технологічних процесів (зростання до 2006 року складає 225,0 %).

Понад три чверті підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність, освоїли близько 200 нових видів техніки та понад 500 найменувань матеріалів, виробів, продуктів. Із загальної кількості нових видів матеріалів половина є продукцією машинобудування, зокрема, понад одна чверть -електронного та електричного устаткування, одна п'ята — хімічної та нафтохімічної промисловості. Київ є лідером серед промислових підприємств України, що впроваджують інновації. При загальноукраїнському показнику 11,5 %, у Києві у 2007 році 21,9 % підприємств займалися інноваційною діяльністю.

У столиці було започатковано цілу низку практичних і перспективних проектів з упровадження інноваційної моделі розвитку. Так, Київською міською радою рішенням від 19.12.06 № 287/344 було затверджено Київську міську програму розвитку промисловості на інноваційній основі на 2007–2011 роки. Програмою передбачено впровадження на промислових підприємствах м. Київ наукоємних технологій за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності, техніко-технологічну модернізацію промислового комплексу, збільшення кількості реалізованих інноваційних проектів, прискорений розвиток виробництв, здатних нарощувати експортний потенціал, екологізацію промислового виробництва, енергозбереження тощо.

На виконання окремого дорученням Прем'єр-міністра України за підсумками робочої поїздки до Харківської області 24–25 лютого 2006 року № 9519/0/1-06 від 06.03.06 з метою розбудови, розвитку регіональної інноваційної інфраструктури та реалізації державної та міської інноваційної політики рішенням Київської міської ради від 13.07.06 № 31/31 створено комунальне підприємство «Центр високих технологій та інновацій». Діяльність Центру спрямована на відпрацювання моделі інноваційного розвитку столиці України, на активізацію інноваційної діяльності в місті, на розробку та опрацювання нових підходів з організації венчурного підприємництва, трансферу технологій і наукових розробок.

Депутатами міськради прийнято рішення від 25.01.07 № 8/669 щодо створення комунальної інноваційної фінансово-кредитної установи «Київський інноваційний фонд», який забезпечить фінансову підтримку

міської інноваційної системи. Цей фінансовий інструмент сприятиме залученню інвестицій у сферу високих технологій та інновацій.

У 2008 році КП «Центр високих технологій та інновацій» виконувалися роботи згідно з планом Заходів з реалізації Київської міської програми розвитку промисловості на інноваційній основі на 2007–2011 роки, а також з формування баз даних інноваційних проєктів і наукових розробок. Центром організовано вільний доступ з Інтернет-мережі до баз даних інноваційних бізнес-проєктів і результатів науково-технічних розробок, забезпечено консультації з роботи з базами даних. Завершено передінвестиційну підготовку 4 інноваційних проєктів на загальну суму 42621 тис. грн, а саме: виробництво рентгенівських трубок нового покоління (в Україні трубки не виробляються), виробництво високовольтних вимірювачів, організація серійного виробництва приладів плазмової стерилізації медичних інструментів та пектину для медичної та харчової промисловості.

Місто Севастополь

У Севастополі реалізується Програма сталого соціально-економічного, екологічного і культурного розвитку міста на період до 2015 року, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 2006 р. № 1017. Метою Програми є, зокрема, проведення ефективної інвестиційно-інноваційної політики в місті, створення нових робочих місць, підвищення рівня життя населення. Програмою передбачається розвиток промислового комплексу, рибної галузі і портового господарства; екологічне оздоровлення та забезпечення збереження унікальної флори і фауни; розвиток житлово-комунального господарства; запобігання небезпечним геологічним процесам; підвищення рівня культури та охорона об'єктів культурної спадщини; розвиток фізичної культури і спорту; розвиток туризму та курортно-рекреаційної сфери; стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу; сприяння залученню інвестицій.

У м. Севастополь у 2007 році інноваційною діяльністю займалися понад 100 підприємств. Серед них 7 безпосередньо займалися інноваційною діяльністю, 2 — проводили внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки, 2 — придбали машини, обладнання та програмне забезпечення.

Усього цими підприємствами було витрачено 184,9 млн грн, з яких близько 30 млн грн — на науково-дослідні розробки, 136,5 млн грн — було спрямовано на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. За рахунок власних джерел підприємства міста фінансували інноваційну діяльність на 108,4 млн грн, за рахунок іноземних інвесторів — на 76,5 млн грн.

Загалом у 2007 році 6 підприємств упроваджували інновації головним чином через придбання машин та обладнання та освоєння інноваційних видів продукції.

Питома вага промислових підприємств, що впроваджували інновації в м. Севастополь складає 5,7 %, при середньому показнику по Україні 11,5 %.

Науково-практичне видання

СТРАТЕГІЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
НА 2010-2020 РОКИ
В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

*Матеріали Парламентських слухань
у Верховній Раді України*

17 червня 2009 року

За загальною редакцією професора
В. І. Полохала

Подається в редакції Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти

Відповідальний за випуск
Г. О. Андрощук

Виготовлення оригінал-макета
Т. Ю. Дяченко

Підписано до друку 14.08.2009.
Формат 60×90/16. Папір офс.
Гарнітура PetersburgC. Офсет. друк.
Обл.-вид. арк. 38,57. Ум. друк. арк. 39,5.
Вид. № 850. Тираж 1000 пр.

Парламентське видавництво
04053, м. Київ-53, Несторівський провулок, 4
тел. 272–12–61, факс 272–10–18
E-mail: editorial@parliamentpublish.kiev.ua

Свідоцтво Держкомінформу України ДК
№ 69 від 29.05.2000 р.

Віддруковано у Парламентському видавництві